

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

CREȘTEREA RENTABILITĂȚII LA BAZA AUTOGESTIUNII

Biblioteca J. I. P. D. B. D. B.
SALA DE LECTURA

CONSFĂTUIRE DE LUCRU LA C.C. AL P.C.R.

Sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, în zilele de 14 și 15 mai, la Comitetul Central al partidului a avut loc o consfătuire pe probleme de industrie și agricultură, în cadrul căreia s-a procedat la o analiză aprofundată a activității în aceste sectoare de bază ale economiei naționale, în vederea realizării, în condiții superioare de calitate și eficiență, a prevederilor planului de stat pe anul în curs și pe întregul cincinal.

Inscriindu-se pe linia consultărilor permanente ale tovarășului Nicolae Ceaușescu cu cadrele de conducere și oamenii muncii din cele mai diferite sectoare de activitate, consfătuirea a evidențiat rolul esențial, determinant, al secretarului general al partidului în elaborarea și fundamentarea măsurilor concrete, eficiente, pentru dezvoltarea și continua modernizare a economiei noastre în condițiile complexe, deosebit de dificile, create de criza economică mondială, capacitatea sa de a investiga în profunzime realitatea, pentru identificarea soluțiilor celor mai potrivite menite să asigure împlinirea exemplară a programului de dezvoltare economico-socială a țării.

În spiritul indicațiilor date de secretarul general al

partidului, consfătuirea a examinat cu exigență activitatea desfășurată în industrie și agricultură, stabilind măsurile corespunzătoare pentru eliminarea rămășițelor în urmă, a celorlalte neajunsuri din fiecare domeniu pentru afirmarea tot mai puternică a factorilor intensivi în dezvoltarea producției materiale, pentru ridicarea economiei noastre socialiste la nivelul marilor puteri, în condiții de care dispune.

ÎN ÎNCHEIEREA LUCRĂRILOR CONSFĂTUIRII A LUAT CUVÎNTUL TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, SECRETAR GENERAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, PREȘEDINTELE REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA.

Cuvîntarea secretarului general al partidului a fost urmărită cu deosebit interes de participanții la consfătuire și subliniată în repetate rânduri cu vii și puternice aplauze. Toți cei prezenți și-au manifestat hotărîrea de a acționa cu toată răspunderea în vederea împlinirii sarcinilor deosebit de importante în industrie și agricultură, pentru transpunerea în fapt a orientărilor de maximă însemnătate formulate de tovarășul Nicolae Ceaușescu în scopul înfloririi neconținute a patriei noastre socialiste, pentru ridicarea nivelului de trai, material și spiritual, al întregului nostru popor.

Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice

ACȚIUNI CONVERGENTE PENTRU SPORIREA PRODUCTIEI DE METALE NEFEROASE

Investigație în unitățile Centralei minereurilor din Baia Mare

ASIGURAREA în măsură sporită a cerințelor economiei naționale cu metale neferoase din producția internă impune amplificarea eforturilor pentru identificarea de noi rezerve și valorificarea superioară a celor aflate în exploatare. Datorită unei vechi și bogate tradiții în mineritul neferoaselor, receptivității la nou și abnegației în muncă, colectivele exploatareilor din cadrul C.M. Baia Mare desfășoară o activitate intensă și rodnică pentru a da țării cantități cât mai mari din aceste metale și a reduce astfel importurile atât de costisitoare. Este un motiv în plus pentru ca, așa cum s-a cerut la Conștiința de lucru de la C.C. al P.C.R. din 14 și 15 mai a.c., să se acorde cea mai mare grijă pentru extinderea bazei de materii prime, pentru îndeplinirea și depășirea substanțială a planului la producția de carbune, **minereuri neferoase**, la petrol și alte resurse energetice.

Progresul tehnic — factor important în creșterea producției

CA ȘI ÎN CELELALTE SECTOARE ale valorificării bogățiilor subsolului, activitatea de cercetare tehnologică și introducerea progresului tehnic este subordonată imperativului extragerii maxime a rezervelor din zăcămint și recuperării în măsură cât mai mare a substanțelor utile din mineruri. În acest cadru în multe exploatare (Cavnic, Suior, Nistru, Ilba etc.) a fost reluată activitatea pe filoane subțiri, în zone considerate în trecut neexploatabile. Prin tehnologii perfecționate s-a ajuns ca nivelul pierderilor în pilieri naturali să fie redus de la 15—25% la numai 3—5%. La E.M. Herja, de pildă, s-a reușit conceperea și construirea prin autodotare a unui cărucior de perforare apt să lucreze pe fișii înclinate. În acest fel, pe lângă creșterea gradului de extracție a minereurilor, se realizează și o reducere a costurilor de producție cu circa 2 mil. lei pe an.

Realizarea unei corelări mai bune a activităților de cercetare-proiectare-exploatare în stare să asigure scurtarea duratei de atragere în circuitul productiv a noi rezerve, raționalizarea consumului de materiale și energie, utilizarea mai bună a dotării tehnice și a forței de muncă a făcut posibil ca pe primele 4 luni ale anului curent, principalii indicatori de plan să fie îndepliniți atât la producția fizică cât și la producția marfă și netă (tabelul). Realizarea indicatorilor respectivi a avut o influență pozitivă și asupra sporirii retribuției medii care, față de producția netă (105,3%), a păstrat un nivel de realizare corespunzător. (102,4%)

Pentru limitarea influenței negative a unor factori obiectivi (scăderea conținutului de metal în minereuri, coborârea în adâncime a nivelului de extracție, pătrunderea în zone mai greu accesibile etc.) unitățile miniere aplică o serie de soluții tehnice care contribuie în mod hotărâtor la creșterea capacităților de producție, a productivității muncii fizice, la minimizarea costurilor de producție, la îmbunătățirea condițiilor de mediu și muncă, la creșterea calității producției. Numeroase

studii și cercetări proprii aplicate în procesele de producție determină îmbunătățirea tehnologiilor de lucru, mecanizarea operațiilor de bază: transportul, încărcarea materialului în garnituri de vagoane sau pe bandă prin creșterea indicelui de folosire a schimburilor și utilizarea intensivă la un nivel mai ridicat a mașinilor de încărcat. În primul trimestru, de pildă, acestea au atins niveluri de 13,5 m³/zi (103,2% față de plan) în galerii și 65,2 t/zi (respectiv 101,0%) în abataje. Să notăm ca semnificativă în acest sens noua tehnologie minieră de extracție aplicată la E.M. Baia Sprie unde a fost dezvoltat sistemul constructiv al lucrărilor de deschidere și pregătire cu utilaje autopropulsate care asigură mecanizarea totală a operațiilor din abataj, concomitent cu creșterea productivității muncii cu 50—200% pe fazele fluxului tehnologic.

Una din problemele dificile a căror rezolvare s-a efectuat de către cercetători într-un timp relativ scurt este aceea a creșterii vitezei în lucrările miniere de săpăre pe secțiuni mari. Printr-o nouă schemă de perforare brevetată s-a putut trece la aplicarea unei tehnologii cu care se sapă lunar mai mult decât dublu (78 m) față de media înregistrată anterior. Depășirea volumului lucrărilor de pregătire în anul trecut a contribuit mai bine la asigurarea liniei de abataj pentru acest an. La lucrările de deschidere (115,8%) s-au realizat peste plan circa 760 m, iar, la cele de pregătire 16 mii m (în special la E.M. Cavnic, Ilba, Rodna, Săsar, I.M. Baia Borșa). Dacă, totuși, la unele sortimente (zinc — 96,3%) și la productivitatea muncii la producția fizică (96,6%), planul pe 4 luni nu a fost realizat în întregime, aceasta se datorește, în principal, unor inexactități în estimarea conținutului de metal în minereul extras, ca și depășirii cu circa 480 oameni a numărului mediu scriptic de personal muncitor aprobat pentru perioada de timp

Realizarea unor indicatori de plan în perioada 1 ianuarie — 30 aprilie a.c.

Indicatori	Gradul de realizare — % —
Producția de metale :	
— plumb	100,30
— zinc	96,30
— cupru	103,10
Producția marfă	101,30
Producția netă	105,60
Productivitatea muncii :	
— la producția fizică	96,60
— la producția netă	105,30
Retribuția medie	102,40

de oameni), lipsă datorată necorelării în măsură satisfăcătoare a programului de producție cu asigurarea unor condiții sociale și la descoperită, din cauza unor deficiențe organizatorice.

soluri în aprovizionare și timp nefavorabil (în special în masivul Călimani) planul nu a fost realizat.

Asemenea situații impun o preocupare deosebită pentru înlăturarea deficiențelor semnalate, în special în direcția creșterii productivității fizice. Există disponibilități atât în exploatarea și în prepararea, care dau certitudinea recuperării rămănerilor în urmă. Argumente concrete ale viabilității măsurilor și acțiunilor în derulare sînt realizările obținute în timpul scurs de la începutul anului pentru pregătirea producției din perioada următoare: lucrările fizice au fost realizate și depășite la galerii (106,5%), la suitori (112%) și la foraje (123%), punîndu-se în evidență volume de rezerve mai mari cu 2% față de plan. Totodată, în marea majoritate, unitățile au obținut coeficienți de recuperare superiori celor prevăzuți și a celor realizați în etape anterioare (E.M. Căvnic, Suior, Nistru, Săsar, Herja, Rodna).

Randamente superioare în procesele de preparare

EXTINDEREA ACTIVITĂȚII de exploatare în zone marginale și în rezerve sărace sau cu minereuri greu preparabile, menținerea sau creșterea gradului de recuperare necesită măsuri tehnico-organizatorice și de cercetare intensivă menite să contribuie la ridicarea gradului de valorificare a elementelor utile din minereuri și, în mod corespunzător, a calității producției obținute. De aceea, în centrul preocupărilor unităților de preparare se situează realizarea extracțiilor de metale prevăzute, a calității concentratelor și buna gospodărire pentru evitarea pierderilor, modernizarea proceselor tehnologice și asigurarea protecției mediului înconjurător. În general conținutul minereurilor produse și livrate ca și extracțiile de metale în concentrate se situează peste prevederi, realizîndu-se produse de bună calitate, cu recuperări superioare la metalele principale. Unele nerealizări s-au înregistrat totuși la concentratele plumbosae (extrase la unitatea din Baia Sprie), determinate de conținutul scăzut de plumb și zinc, în minereul prelucrat, de starea tehnică a unor utilaje cu grad de uzură avansat, insuficient întreținute și reparate. Perfecționarea activității productive în acest sector este orientată în prezent în câteva direcții mai importante:

1 Continuarea acțiunii de înlocuire a reactivilor importați cu reactivi indigeni și experimentarea unor noi compuși chimici ai industriei petrochimice de sinteză. Eforturile cercetătorilor băimăreni și ale colaboratorilor lor vor trebui însă intensificate în așa măsură încît pînă la sfîrșitul anului — cum este pre-

Activitatea Centralei minereurilor din Baia Mare — la care își aduc aportul circa 33 mil oameni ai muncii — constă, în principal, în valorificarea substanțelor minerale utile din rezervele de minereuri neferoase prin extracție minieră și preparare mecanică. Cele 17 unități componente dețin în prezent aproximativ 40% din capacitatea și producția acestui sector pe țară. La aceasta mai trebuie adăugate valorificarea zăcămintului de baritină de la Ostra, a celor de mangan de la Vatra Dornei, ca și deschiderea și punerea în exploatare a rezervelor de sulf nativ în Munții Călimani. Din punct de vedere teritorial, centrala coordonează unități din județele Maroniș, Suceava, Bistrița-Năsăud și Satu Mare. Centrala își completează profilul cu un puternic sector de cercetare științifică, proiectare și dezvoltare tehnologică înrîndite într-un institut specializat de ramură, cu peste 1 000 de lucrători, ca și prin cîteva grupuri școlare, școli de maștri și licee care asigură pregătirea cadrelor necesare.

văzut — să fie elaborat procesul tehnologic de preparare industrială și omologare a reactivilor colectori, a altor înlocuitori ai metalului și lemnului (plastdurom și fenoplast), ceea ce va însemna renunțarea la produse similare din import.

2 Creșterea extracțiilor de metale prin perfecționarea în continuare a tehnologiilor existente și promovarea unor tehnologii noi pentru zone recent intrate în exploatare la Călimani, Tarnița, Baia Borșa, Ilba. Pe de altă parte, se insistă pentru extinderea valorificării elementelor utile din sterielele uzinelor de preparare și din deșeurile metalurgice (Baia Sprie, Săsar, Baia Borșa, Flotația Centrală). Între altele, se află în stadiu de încheiere cercetările pentru recuperarea wolframului de la Baia Sprie și în curs de experimentare (la E.M. Săsar) o nouă tehnologie de separarea a metalelor plumb și cupru din concentrate. În fază de experimentare finală și asimilare se găsește cercetarea — împreună cu Institutul de fizică și inginerie nucleară din București — privind analizorul în flux continuu pentru flotație care va aduce avantaje deosebite, printre care și creșterea extracțiilor de metal cu 1,5 puncte.

3 Modernizarea utilajelor de preparare existente și conceperea de noi utilaje care să conducă la reducerea consumului de energie și la obținerea unor indicatori tehnologici superiori, precum și producerea și diversificarea pieselor din materiale

Gh. DRĂGHICI

(Continuare în pag. 10)

COMENTARIU LA UN GRAFIC

Diminuarea cheltuielilor de producție

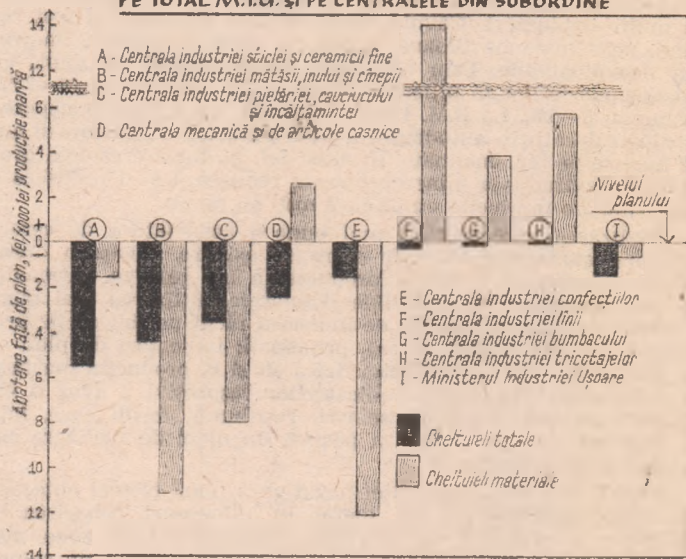
ÎN ACEST AN centralele din subordinea Ministerului Industriei Ușoare au obținut rezultate bune în ce privește îndeplinirea planului de costuri, înregistrînd economii atât la cheltuielile totale, cît și la cele materiale. Astfel, în trimestrul I, a.c., de pe urma reducerii costurilor totale la 1 000 lei producție-marfă cu 1,6 lei și a costurilor materiale la 1 000 lei producție-marfă cu 0,7 lei, s-au diminuat cheltuielile planificate cu peste 51 mil. lei (din care 32 mil. lei cheltuieli materiale). Economii deosebite au fost obținute de Centrala industriei sticlei și ceramicii fine (8,5 mil. lei) și Centrala industriei confecțiilor (7,5 mil. lei). Cele mai însemnate economii se datoresc reducerii normelor de consum, ceea ce întărește convingerea că atunci cînd există preocupare pentru gospodărirea judicioasă a materiilor prime, a materialelor, combustibililor, energiei se pot obține rezultate meritorii.

Alte economii au rezultat din creșterea gradului de valorificare a materiilor prime prelucrate în produse finite: bumbac, piele, lînă, sticlă, in, cinepă, cauciuc etc. Aceasta înseamnă că din fiecare unitate de măsură a materiilor prime respective s-au obținut valori din ce în ce mai mari, pe calea ridicării calității produselor, diminuării proporției deșeurilor, atragerii în consum a resurselor re folosibile.

Economii importante la cheltuielile cu munca vie (peste 18 mil. lei) au fost obținute prin creșterea productivității muncii ca urmare a mai bunei utilizări a forței de muncă, reducerii ponderii muncitorilor indirect productivi, auxiliari și a personalului de administrație, îmbunătățirii asistenței tehnice în schimburile II și III, extinderii organizării lucrului în acord, promovării tehnologiilor de înalt randament ș.a.

Experiența bună acumulată se

REALIZAREA PLANULUI DE COSTURI PE TRIMESTRUL I-1982 PE TOTAL M.I.U. ȘI PE CENTRALELE DIN SUBORDINE

cerc eșit mai larg extinsă. Aceasta cu atât mai mult dacă avem în vedere faptul că mai sînt totuși unele unități, îndeosebi în

cadru centralelor de tricotație și bumbac — care nu au reușit să se încadreze în totalitate în bugeturile cheltuielilor materiale,

**AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI:
RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE**

**Creșterea
rentabilității
la baza autogestiei**

- Prin mobilizarea rezervelor interne – 2338 mii lei beneficii peste plan
- Depășirea fondurilor prevăzute în bugetul de venituri și cheltuieli
- Recuperarea a 30% din valoarea compensărilor acordate pentru majorarea prețurilor unor produse

ÎN CONTEXTUL preocupărilor pentru întărirea autogestiei economico-financiare, un rol deosebit revine beneficiului, ca indicator de bază al activității întreprinderii. Beneficiul constituie o sursă principală pentru formarea fondului de dezvoltare economico-socială și a fondului de consum social, pentru asigurarea mijloacelor necesare constituirii fondurilor proprii de autofinanțare, precum și pentru efectuarea unor cheltuieli cu caracter social. Ca indicator sintetic cu mare putere de caracterizare a activității unităților economice, beneficiul oglindește gradul de îndeplinire a planului de producție, cantitativ, calitativ și pe surtimente, modul de folosire a resurselor umane și materiale, nivelul productivității muncii și al reducerii costurilor de producție. Îndeplinirea planului de beneficii demonstrează spiritul gospodăresc al colectivului fiecărei întreprinderi, răspunderea cu care administrează bunurile materiale, fondurile încredințate de către societate, reflectă preocupările pentru descoperirea și mobilizarea de noi rezerve interne, în vederea creșterii eficienței întregii activități economice.

ORICE PRODUS sau activitate trebuie să fie rentabile, adică să asigure acoperirea cheltuielilor ocazionate din veniturile realizate și să permită obținerea unui anumit beneficiu. Cum stau lucrurile din acest punct de vedere la întreprinderea „Postăvăria Română”, unitate specializată în realizarea țesăturilor de lână sau tip lână? Din analiza rezultatelor obținute în 1981 (tabelul nr. 1) se poate desprinde concluzia că în întreprindere s-a acționat pe linia valorificării resurselor materiale și umane ale acesteia, pentru realizarea unor produse de calitate superioară, fapt reflectat de creșterea cu 2338 mii lei față de plan a beneficiului din bilanț, obținut din rezultatele financiare.

Pentru caracterizarea rentabilității se utilizează doi indicatori: **beneficiul** — indicator de volum al rentabilității, și **rata rentabilității** — indicator al mărimii relative a rentabilității.

Beneficiul — ca element al valorii producției nete — reprezintă acea parte din valoarea nou creată în activitatea

productivă a unităților economice care rămâne după scăderea din valoarea producției nete (Qn) a următoarelor elemente: prelevarea pentru societate a

Indicatori	Modificare % absolută
Producția netă (mii lei)	+ 4 271 107,5
Producția netă fabricată (mii lei)	+ 20 064 106,93
Producția marfă vândută și încasată (mii lei)	+ 8 013 102,58
Cheltuieli la 1000 lei producție	— 0,9 99,91
Cheltuieli materiale la 1000 lei producție	— 0,6 99,93
Beneficiul unității (total) din bilanț (mii lei)	+ 2338 116,64

unei părți din valoarea producției nete (PS), retribuțiile personalului muncitor și alte drepturi ale acestuia (R), contribuția pentru fondul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic (Ccs), impozitul pe fondul de retribuție (IR), contri-

+ 4 652 mii lei	}	+ 335 mii lei — influența modificării volumului realizărilor
		+ 5 252 mii lei — influența modificării structurii realizărilor
		+ 483 mii lei — influența modificării costurilor
		— 1 418 mii lei — influența modificării prețurilor de producție

buția pentru asigurările sociale (CAS) și alte elemente de muncă vie (Aemv). Din acest punct de vedere, la „Postăvăria Română” beneficiul planificat a fost depășit cu 1 236 mii lei.

Analiza abaterii de la plan a beneficiului unității ca element al valorii producției nete se efectuează prin compararea nivelurilor planificate și efective, utilizând metoda balanțieră; rezultatele obținute la „Postăvăria Română” sînt următoarele:

Qn = + 4 271 mii lei
R = + 1 429 mii lei
B = + 1 236 mii lei
IR = + 378 mii lei
CAS = + 318 mii lei
Aemv = + 910 mii lei

Depășirea valorii producției nete față de plan cu 4 271 mii lei a fost elementul de bază care a condus la obținerea unor rezultate favorabile, contribuind la creșterea beneficiului unității cu 1 236 mii lei. Celelalte elemente componente ale producției nete au cunoscut creșteri față de plan, cu intensități diferite.

Beneficiul unităților economice se planifică cu ajutorul bugetului de venituri și cheltuieli, stabilindu-se ca diferență între rezultatele financiare (diferența dintre venituri și cheltuieli) și suma prelevării pentru societate a unei părți din valoarea producției nete și a cheltuielilor care se suportă direct din rezultate. Pe baza datelor din tabelul nr. 1 se observă că beneficiul peste plan al unității, în valoare de 2 338 mii lei, obținut ca element al rezultatelor financiare, a fost realizat pe baza următoarelor influențe (tabelul nr. 2).

Se observă că rezultatele financiare obținute în activitatea de bază și din desfacerea mărfurilor au fost substanțial diminuate de înregistrarea unor rezultate nefavorabile în valoare de 2 624 mii lei. Altfel spus, această sumă ar fi permis întreprinderii constituirea unui volum mai mare de fonduri, atât pentru dezvoltarea propriei activități, cât și pentru stimularea oamenilor muncii și creșterea fondurilor bugetului statului. De aici se desprinde concluzia că întreprinderea trebuie să acționeze cu același spirit gospodăresc pentru obținerea unor rezultate financiare favorabile și din celelalte activități anexe, precum și pentru lichidarea unor pierderi cu caracter neprevăzut.

PONDEREA cea mai mare în structura beneficiului total o dețin rezultatele financiare din activitatea de bază (tabelul nr. 3), ceea ce impune o analiză factorială și structurală a acestora, în vederea găsirii de noi posibilități de creștere a eficienței activității economice.

Sintetizînd rezultatele obținute, contribuția diferiților factori la depășirea față de plan a rezultatelor financiare este următoarea:

Volumul producției marfă realizate, care a influențat pozitiv asupra rezultatelor financiare, a fost depășit în primul rînd pe seama producției marfă fabricate cu 20 064 mii lei. În schimb, au influențat în mod nefavorabil creșterea stocurilor finale de produse finite cu 1 736 mii lei, a soldului final de facturi emise și neincasate cu 8 247 mii lei și alți factori cu 2 068 mii lei. Aceste fenomene s-au reflectat nefavorabil în încetinirea vitezei de rotație cu 13,7 zile (202,7 zile față de 189 zile). Modificarea structurii producției a contribuit la depășirea însemnată a rezultatelor financiare, ca urmare a creșterii ponderii produselor cu o rată a rentabilității mai mare decît rata medie planificată. Reducerea cheltuielilor la 1 000

Tabelul nr. 2

Elemente de influență	Abateri	
	în mii lei	în %
Rezultate financiare din activitatea de bază (inclusiv din export)	+ 4 652	+ 42,11
Beneficii din desfacerea mărfurilor prin magazine proprii	+ 248	+ 60,78
Nerealizarea beneficiului din diverse activități	- 551	- 37,66
Reducerea față de plan a cheltuielilor care se suportă direct din rezultate	- (-62)	- (-12,4)
Alte rezultate financiare nefavorabile	- 2 073	-

lei producție cu 0,90 lei a influențat în mod favorabil creșterea rezultatelor fi-

Tabelul nr. 3

Indicatori	Abatere	
	mii lei	%
Producția-marfă vîndută și încasată exprimată în preț de producție	+ 8 013	+ 2,58
Producția-marfă vîndută și încasată exprimată în costuri	+ 3 361	+ 1,12
Rezultate financiare	+ 4 652	+ 42,11
Valoarea fondurilor atribuite	+12 263	+ 3,46

nanciare cu 483 mii lei, ca urmare a diminuării consumurilor specifice, a creșterii productivității muncii și gradului de utilizare extensivă și intensivă a mijloacelor fixe. În fine, micșorarea prețurilor de producție a condus la diminuarea rezultatelor financiare cu 1 418 mii lei, datorită scăderii calității produselor determinată, îndeosebi, de calitatea materiei prime.

Rata rentabilității a prezentat o situație pozitivă, atât în cazul calculării în funcție de fondurile consumate, cât și față de cele atribuite (tabelul nr. 4).

Tabelul nr. 4

Indicatori	Plan	Efectiv	Abatere
Rata rentabilității fondurilor consumate	3,683	5,176	+1,493
Rata rentabilității fondurilor atribuite	3,118	4,283	+1,165

În ceea ce privește caracterizarea rentabilității pe baza ratei fondurilor consumate se constată fenomene similare celor sesizate la analiza rezultatelor financiare. Astfel, modificarea structurii producției marfă vîndute și încasate și reducerea costurilor au influențat favorabil cu 1,793% și respectiv 0,168%, în timp ce modificarea prețurilor de producție a condus la diminuarea ratei cu 0,468%. Rata rentabilității fondurilor atribuite a crescut față de plan cu 1,165%. Creșterea volumului fondurilor fixe și circulante a influențat în sensul reducerii ratei cu 0,104%, iar sporirea beneficiului la creșterea acesteia cu 1,269%.

Depășirea beneficiului unității cu 2 338 mii lei a creat premise pentru constituirea și chiar depășirea fondurilor planificate prin bugetul de venituri și cheltuieli al întreprinderii (tabelul nr. 5).

Din datele prezentate se observă că

întreprinderea și-a constituit fondurile prevăzute de lege, în conformitate cu normativele în vigoare. Trebuie apreciat în mod favorabil că cea mai mare parte a beneficiului a contribuit la creșterea fondului de dezvoltare economică, a fondului de participare a oamenilor muncii la beneficii și la efectuarea unor vărsăminte neplanificate la buget. În ceea ce privește structura fondurilor se constată o diminuare a ponderii fondului de dezvoltare economică și a celui pentru acțiuni sociale.

Indicatori	Gradul de îndeplinire a planului fondurilor proprii	Structura repartizării beneficiului (%)	
		plan	efectiv
Fondul de dezvoltare economică	103,79	87,87	78,19
Fondul pentru acțiuni sociale	100,00	0,25	0,21
Fondul pentru participarea oamenilor muncii la beneficiu	121,10	7,76	8,06
Fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social	-	-	0,71
Contribuții pentru compensarea majorării prețurilor și tarifelor	100,00	4,12	3,53
Vărsăminte la bugetul de stat	-	-	9,30
Total beneficii	116,64	100	100

precum și a contribuțiilor pentru compensarea majorării prețurilor și tarifelor, deși în mărime absolută planul lor a fost îndeplinit și chiar depășit, ca urmare a creării peste plan a fondului pentru construcții de locuințe și a vărsămintelor la bugetul de stat.

CREȘTEREA rentabilității este legată nemijlocit de asigurarea unei **folosiri eficiente a tuturor resurselor întreprinderii**, de crearea a condițiilor în vederea obținerii unor produse de calitate superioară. Direcțiile principale de acțiune în vederea creșterii rentabilității trebuie să le constituie: sporirea producției fizice în concordanță cu cerințele economiei naționale și îmbunătățirea substanțială a calității produselor pentru satisfacerea exigențelor beneficiarilor interni și externi; reducerea costurilor de producție, îndeosebi prin creșterea gradului de valorificare a materiei prime, reducerea greutateii produselor, a consumurilor specifice de materii prime, materiale auxiliare și coloranți, eliminarea importurilor și creșterea productivității muncii.

Realizarea **producției planificate** presupune intensificarea eforturilor pentru îmbunătățirea gradului de utilizare a forței de muncă, a mașinilor și utilajelor, o preocupare sporită pentru aprovizionarea ritmică și cu materiale de bună calitate. În același timp, sînt necesare măsuri pentru desfășurarea rit-

mică a producției în vederea evitării penalizărilor pentru nerespectarea obligațiilor contractuale. Totodată, prin îmbunătățirea funcționării utilajelor tehnologice și reducerea cu cel puțin 2% a orelor de staționare datorate opririlor accidentale față de anul 1981 se vor realiza în 1982 economii de peste 100 mii lei. Acestea sînt posibile prin respectarea strictă a graficului de reparații capitale, îmbunătățirea calității reparațiilor efectuate, asimilarea de piese de schimb (50 repere) pentru mașinile de țesut STB etc. De asemenea, ca urmare a creșterii indicilor de utilizare intensivă cu 2% față de 1981 se va asigura creșterea producției fizice de țesături cu 564 000 mp, respectiv cu 12,7%.

Pentru **reducerea cheltuielilor materiale** — care constituie direcția principală de acțiune în vederea obținerii unor rezultate financiare importante — trebuie să se ia toate măsurile în vederea micșorării în continuare a consumurilor specifice la materiile prime de bază, materialele auxiliare și coloranți. În acest scop sînt necesare măsuri de intensificare a recepției calității materiei

Tabelul nr. 5

Indicatori	Gradul de îndeplinire a planului fondurilor proprii	Structura repartizării beneficiului (%)	
		plan	efectiv
Fondul de dezvoltare economică	103,79	87,87	78,19
Fondul pentru acțiuni sociale	100,00	0,25	0,21
Fondul pentru participarea oamenilor muncii la beneficiu	121,10	7,76	8,06
Fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social	-	-	0,71
Contribuții pentru compensarea majorării prețurilor și tarifelor	100,00	4,12	3,53
Vărsăminte la bugetul de stat	-	-	9,30
Total beneficii	116,64	100	100

prime primite de la furnizori, de utilizarea firelor de grosimile cerute de tehnologia de fabricare a produsului, de respectarea rețetelor de fabricație, a normelor de consum, de reducerea capetelor de fire și de țesături (deşeurilor), de creșterea a calificării forței de muncă și a disciplinei în muncă, de reglare a utilajelor și de întreținerea și utilizarea corectă a acestora.

Creșterea **gradului de valorificare a materiei prime** presupune obținerea unor produse de calitate superioară, ca urmare a utilizării unor tehnologii moderne, eficiente, care să asigure sporirea competitivității produselor pe piețele externe. În anul 1982, prin valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor se va asigura creșterea ponderii produselor destinate fondului pieței la clasele de calitate superioare. De asemenea, în planul de măsuri tehnico-organizatorice întreprinderii și-a propus o serie de acțiuni cum ar fi: reducerea consumurilor specifice de fire prin diminuarea pierderilor tehnologice din secție; controale permanente privind umiditatea țesăturilor primite și modul de funcționare a instalației de

dr. AI GHEORGHIU,
dr. M. CRISTEA,
dr. Gh. VĂLCEANU,
N. ȘUFANA

contabil șef „Postăvăria Română”

(Continuare în pag. 21)

Exigențe ale extinderii gestiunii calității produselor

PERFECTIONAREA continuă a activității de asigurare a unor parametri tehnico-funcționali înalți ai produselor realizate și a producției, de diminuare a costurilor cu calitatea constituie una din problemele importante ale economiei moderne. Această preocupare a fost materializată și prin introducerea în toate întreprinderile ce aparțin celor două ministere constructoare de mașini a **metodei gestiunii calității**. Metoda acționează pe baza principiului că printr-o creștere relativ redusă a cheltuielilor cu prevenirea apariției defectelor de calitate, se obține o diminuare a costurilor cu identificarea lor și o scădere substanțială a celor datorate defectelor de calitate și remedierii lor, în așa fel încît pe ansamblu cheltuielile totale cu calitatea se reduc considerabil. A fost propusă în acest sens spre generalizare o **metodologie elaborată de Institutul de cercetări tehnologice pentru construcția de mașini (I.C.T.C.M.)** București, a cărui aplicare facilitează familiarizarea colectivului din întreprindere cu metoda de lucru a gestiunii calității.

Apreciem că inițiativa menționată reprezintă un important pas înainte pe drumul cunoașterii și extinderii în întreprindere a acestui valoros instrument de ridicare a calității concomitent cu reducerea costurilor — pe care-l reprezintă gestiunea calității. Dar, în scopul de a se realiza o cît mai aprofundată înțelegere a metodei gestiunii calității în paralel cu aplicarea ei cu rezultate cît mai bune, considerăm utilă relevarea cîtorva aspecte de natură să contribuie la sporirea eficienței în aplicarea gestiunii calității. Este vorba în principal

de **necesitatea îmbogățirii și perfecționării metodologiei de ramură cu unele aspecte reieșite din varianta metodologică de aplicare a gestiunii calității, elaborată și propusă de Întreprinderea optică română (I.O.R.)**. Susținem aceasta, dat fiind că la Întreprinderea optică română a fost elaborată, după o activitate susținută, începută în anul 1979, o metodologie cu caracter general aplicabilă oricărui tip de unitate economică, fiind în curs de finalizare implementarea acestei metode pe calculator. Concret, iată despre ce este vorba :

1 Metodologia I.C.T.C.M. calculează costurile cu calitatea și noncalitatea la nivelul întregii întreprinderi, situație în care, după părerea noastră, se pot deduce concluzii cu caracter operațional-corectiv numai pentru întreprinderile care produc o singură familie de produse. Chiar și în acest caz opinăm că măsurile sînt de ordin general, dat fiind faptul că în cadrul familiei de produse costurile cu calitatea sînt prestabilite numai pentru subansamblele comune, restul repartizîndu-se în mod singular numai la anumite tipuri de produse. Concret, în „Bilanțul costurilor calității” se prezintă o situație a costurilor calității pe grupe de produse și luni calendaristice. Cu toate că în tabel este precizată „grupa de produse”, aceste date se referă de fapt la costurile cu calitatea, aferente întregii producții a întreprinderii, deoarece conturile analitice din care sînt deduse sînt grupate pe tipuri de cheltuieli și nu pe tipuri de produse. În metodologia unitară pe ramură se menționează posibilitatea teoretică de

a obține aceste costuri pe produs, fără însă a fi expusă modalitatea efectivă, de calcul în acest caz.

Metodologia utilizată de I.O.R. are dedusă pentru fiecare categorie de costuri o formulă matematică riguros determinată pentru costurile cu calitatea pe produs (vezi Revista economică nr. 23/1980). Prin însumarea la nivelul întreprinderii a acestor costuri se poate determina nivelul costurilor cu calitatea pentru întreaga producție. Recomandăm acest mod de calcul dat fiind faptul că, de exemplu, nu toate activitățile pentru toate produsele se execută pe aceleași utilaje și deci costurile cu acestea nu sînt repartizate uniform tuturor produselor.

2 Periodicitatea de calculare a costurilor sintetice și de analiză și a evoluției acestor costuri (lunar, trimestrial) propusă în metodologia elaborată de I.C.T.C.M., implică, după părerea noastră, obținerea unei imagini deformate în unele cazuri asupra cauzelor apariției costurilor și efectelor reale ale aplicării gestiunii calității, dat fiind faptul că nu toate produsele au ciclul de fabricație cu durata de 1 sau 3 luni și nu toate produsele se află simultan în fabricație. În acest mod în unele situații se pot distribui tuturor produselor ce se află în fabricație și chiar și celor ce se află în planul de fabricație al întreprinderii pentru perioada respectivă, costuri datorate de fapt unui singur produs. Ca urmare, apreciem că se poate întîmpla ca măsurile ce se vor lua să nu fie pe măsura amplitudinii cauzelor generatoare de costuri (prin ponderea acestora la toate tipurile de produse). Modelul I.O.R. propune în acest sens **elaborarea bilanțului calității anual, odată cu măsurile, care în acest mod pot fi mai ample și cu acțiune pe o perioadă mai mare de timp**, perioadă în care se verifică cantitativ și calitativ efectele tehnice și economice ale aplicării acestora.

3 Din practică a rezultat că, uneori, metodologia I.C.T.C.M. nu prevede posibilitatea propunerii mai multor variante de planuri de măsuri cu costurile și beneficiile aferente, în urma căreia să fie aleasă varianta optimă. Documentele elaborate în acest sens în întreprinderea noastră au în vedere **propunerea mai multor seturi de măsuri evaluate financiar, dintre care, printr-un program de alegere a setului cu eficiența economică maximă, se poate preciza planul de măsuri indicat pentru perioada următoare**. Totodată, s-a prevăzut o bancă de date cu măsuri grupate pe secțiuni care să constituie direcții orientative

în activitatea de analiză și elaborare a planului de măsuri. Această bancă de date se îmbogățește periodic, simultan cu sporirea experienței tehnologice a specialiștilor implicați în activitatea de analiză a datelor oferite de gestiunea calității.

4 Criteriile de pondere a costurilor pe secțiuni din bilanțul calității, precum și modalitățile de calcul a acestora în metodologia I.C.T.C.M. nu sînt întotdeauna riguroase, creînd posibilitatea deformării rezultatelor în unele situații; astfel, costurile cu amortizarea aferente gestiunii calității trebuie calculate din rata de amortizare prin ponderare la întreaga producție a utilajului și nu ponderat la totalul costurilor calității. De asemenea, ponderarea costurilor cu retribuția se face prin ponderarea activității legată de gestiunea calității la întreaga activitate a personalului muncitor și nu la costurile din gestiunea calității. Trebuie accentuată importanța acestei observații deoarece modul de calcul (ponderare) are influență directă asupra corectitudinii rezultatelor obținute prin aplicarea gestiunii calității. Concluzii deformate pot conduce la aprecierea ca ineficientă a acestei metode sau invers, ca avînd o eficiență exagerată în raport cu realitățile procesului de proiectare, producție și consum. Pentru calcularea costurilor din secțiuni nu sînt prezentate formule de calcul sau modalități de introducere a acestora în conturi (parțial, cotă parte, total), ci sînt doar enumerate (cu cîteva excepții) categoriile de costuri ce intră în incidența secțiunilor respective din bilanțul calității.

În metodologia elaborată în unitatea noastră, în cadrul fiecărei secțiuni, după prezentarea formulei de calcul și a documentelor primare din care rezultă elementele formulei, sînt enumerate conturile analitice sau sintetice care cumulează termeni sau factori ai formulei, precizîndu-se pentru fiecare în parte modalitatea de introducere în aceste conturi.

5 Modelul I.C.T.C.M. nu dezvoltă modalitatea de desfășurare a analizei rezultatelor și elaborare a planurilor de măsuri, parte cu ponderea principală în activitatea de aplicare a gestiunii calității. Astfel, recomandările pentru interpretarea datelor din bilanț sînt mult prea generale (doar direcții de investigație), neputîndu-se realiza, după părerea noastră, o analiză foarte eficientă privind îmbunătățirea calității și reducerea costurilor sale.

Metodologia I.O.R., în afara unui cadru organizatoric bine precizat pentru realizarea acestei activități, expune datele utilizate în cadrul analizei, prioritatea de abordare a acestor date, modul de elaborare a măsurilor, alegerea variantei optime și realizarea „feed-back”ului prin repararea măsurilor — după aprobare — compartimentelor funcționale.

6 Modul de realizare a activităților din cadrul gestiunii calității în metodologia propusă spre extindere în ramură nu are în vedere, în optica noastră, sistematizarea și direcțiile de dezvoltare a acesteia pentru prelucrarea automată a datelor. În condițiile actuale, cînd majoritatea întreprinderilor industriale își realizează o mare parte a lucrărilor de gestiune economică pe calculator, apreciem că

trebuie avut în vedere, încă de la început, implementarea gestiunii calității în concordanță cu necesitățile viitoare de prelucrare automată a acestor date. Avîndu-se în obiectiv abordarea gestiunii calității în optica arătată, considerăm că, implicit, se structurează un algoritm mai performant chiar în cazul aplicării clasice (fără calculator) a acestei metode de sporire a calității cu costuri reduse.

În unitatea noastră, în paralel cu extinderea aplicării gestiunii calității, se realizează implementarea acesteia pe calculator, ocazie cu care se optimizează sistemul informațional al acestei aplicații. Astfel, s-a îmbunătățit metodologia elaborată inițial atît din punct de vedere al aparatului matematic, cît și al reducerii la minimum a volumului de date solicitat.

Considerăm că analiza comparativă a diverselor modalități de aplicare a gestiunii calității oferă un început al unei potențiale și necesare unificări și standardizări a diverselor moduri de implementare a gestiunii calității, în vederea promovării unui model cît mai complet, corect, simplu și performant. Examinarea atentă de către specialiști a aspectelor menționate, continuarea preocupărilor de aplicare cît mai eficientă a gestiunii calității va trebui să se concretizeze în elaborarea unui model metodologic de aplicare care să acopere marea majoritate a situațiilor din întreprinderile economiei noastre, fără însă a neglija posibilitatea adaptării acestuia la specificitatea fiecărei unități industriale în parte.

Dan-Anghel CONSTANTINESCU
Întreprinderea optică română
București

NOTE

O soluție pentru reducerea cheltuielilor de transport

SCURTAREA DISTANȚEI de aprovizionare cu materiale și combustibili constituie una din principalele căi de reducere a consumurilor energetice, de disponibilizare, într-o mare măsură, a parcului mijloacelor de transport. Prin stabilirea unor relații comerciale între Întreprinderea mecanică Gheorghieni și Combinatul de exploatare și prelucrare a lemnului Toplița, de pildă, se pot realiza economii considerabile la cheltuielile de transport. Despre ce este vorba?

Din procesul tehnologic de preparare (concasare și ciuruire) a lignitului necesar centralei din dotare, Întreprinderea mecanică Gheorghieni realizează circa 20 mii tone/an cărbune în granulație sub 30 mm, pe care nu-l poate utiliza; o parte din acesta este expediat pentru valorificare la centrala termoelectrică din Oradea (stația C.F.R. de destinație Episcopia Bihorului), la o depărtare de 392 km. În zonă respectivă, însă, la o distanță — pe calea ferată — de numai 28 km, funcționează centrala termică a Combinatului de exploatare și prelucrare a lemnului Toplița (secția Gălău-

șași), care consumă lignit în granulație mărunță adus în baza repartiției de la Întreprinderea minieră Sălaj, aflată la o distanță de 268 km.

Pornind de la această situație propunem:

— Întreprinderea mecanică Gheorghieni să estimeze cantitatea de lignit (granulație sub 30 mm) care rezultă din concasare și ciuruire la termocentrala din dotare, pe care s-o comunice și apoi s-o livreze Combinatului de exploatare a lemnului Toplița (secția Gălăușași); — această din urmă unitate să preia lignitul oferit de I.M. Gheorghieni și numai în completarea necesarului să se aprovizioneze de la alte unități de profil;

— coordonatorul de balanță, în baza comunicării Întreprinderii mecanice Gheorghieni, să elibereze repartițiile de livrare de așa natură încît Centrala termoelectrică din Oradea să preia de la Întreprinderea minieră Sălaj — din cota combinatului din Toplița — o cantitate de lignit egală cu cea livrată de I.M. Gheorghieni la secția Gălăușași;

— Ministerul Transporturilor și Telecomunicațiilor, la cererea titularilor de plan, să adapteze planurile de transport în baza cărora să pună la dispoziția furnizorilor vagoane pentru încărcat și expediat lignit.

Punînd în practică acest sistem de aprovizionare, în condițiile unei cantități de circa 20 000 tone/an cărbune, se estimează următoarele avantaje: economii la tariful de transport feroviar de aproximativ 1 200 mii lei; disponibilizarea parcului de vagoane cu aproape 1 250 zile/vagon Fads, și locomotivele respective.

C. Năstase-URSU

Resursele umane în strategia dezvoltării

Pregătirea cadrelor din agricultură în deplină concordanță cu necesitățile producției

ÎN CONCEPȚIA elaborată de partidul nostru privind înfăptuirea noii revoluții agrare, factorului uman îi revine un loc esențial; o asemenea orientare corespunde însăși realității procesului de producție în care componentele economică, organizatorică și umană sînt legate indestructibil. Totodată, atenția ce se acordă asigurării, deopotrivă sub aspect cantitativ dar mai cu seamă calitativ, a forței de muncă necesară derulării ritmice și la cote calitativ înalte a diverselor activități specifice agriculturii decurge din profundele transformări ce au survenit în planul structurii profesiunilor practicate în această sferă de activitate, în însuși conținutul profesiunilor respective.

Este larg acceptată astăzi ideea că agricultura modernă nu se deosebește de agricultura tradițională numai sub aspectul bazei sale tehnico-materiale, a tehnologiilor noi aplicate; în egală măsură a practica, în zilele noastre, o agricultură eficientă presupune o înaltă competență profesională pe fondul lărgirii considerabile a universului de cunoștințe, din domenii foarte diverse, ce se cer stăpinite și folosite. Asemeni muncitorului industrial, lucrătorul agricol este definit printr-un nivel înalt de profesionalism, trebuie să se afle într-un necontenit proces de perfecționare profesională. Tocmai din aceste considerente, modul în care este conceput și funcționează sistemul de pregătire profesională a cadrelor din agricultură constituie un factor de bază al sporirii eficienței muncii, al transpunerii în practică a obiectivelor noii revoluții agrare. Ne propunem, în cele ce urmează, să avansăm unele idei privind perfecționarea sistemului de pregătire a cadrelor care lucrează în agricultură. Subliniem din capul locului că rețeaua școlară agricolă de toate gradele, cadrul organizatoric actual sînt bine structurate și dimensionate, iar elementele asupra cărora se cere a se acționa sînt cele din interiorul școlii, din procesul de pregătire și instruire a viitorilor specialiști și de reinstruire continuă a celor chemați prin însuși statutul lor să instruiască. Permanenta reinstruire a celor chemați să instruiască a devenit o necesitate obiectivă în zilele noastre, cînd știința și tehnica progresează într-un ritm extrem de rapid.

Determinante ale profilului profesional

POATE cerința cu caracterul cel mai general este aceea ca noțiunile de agrotehnică să fie predate la toate nivelurile de învățămînt, precum și ca, într-o măsură tot mai însemnată, noțiunile teoretice să se îmbine cu cele practice. Astăzi, în condițiile complexe și adesea

contradictorii în care evoluează economia mondială, ale rolului profund transformator pe care îl dobîndește știința modernă, trebuie să sădim în fiecare tînar conștiința apartenenței la o lume ale cărei resurse sînt limitate; trebuie să facem cunoscute implicațiile ecologice ale acțiunilor omului, să menținem viu atașamentul față de natură, față de munca agricolă. Dar, desigur, pregătirea la un nivel corespunzător a cadrelor ce lucrează în agricultură nu se reduce la această adeziune sufletească față de muncile agricole, care însă — așa cum sublinia secretarul general al partidului — constituie premisa unei activități eficiente. Pregătirea propriu-zisă se desfășoară prin intermediul sistemului de învățămînt de specialitate în cadrul căruia un loc important revine liceelor agroindustriale.

Școli cu veche și bogată tradiție în învățămîntul agronomic din România, liceele agroindustriale au menirea de a instrui temeinic cadre pentru producție, viitorii candidați pentru o pregătire superioară. Tocmai din perspectiva acestor sarcini apreciem că învățămîntul agricol mediu trebuie să-și îmbunătățească programul de instruire practică și teoretică, în acord cu exigențele ce decurg din obiectivele noii revoluții agrare. Avem în vedere faptul că, în condițiile în care candidații pentru învățămîntul superior se recrutează, în cea mai mare parte, din rîndul absolvenților acestor licee agroindustriale, **unitățile de învățămînt superior agronomic să aibă în patronaj nemijlocit** — pe zone geografice — **aceste școli**, preocupîndu-se direct de modul în care se asigură pregătirea unitară și completă, polivalentă a viitorilor lor studenți.

Mai departe, subliniem și faptul că viața a confirmat din plin ideea formulată de secretarul general al partidului, de a se recruta candidați pentru învățămîntul superior agronomic cu deosebire din rîndul absolvenților liceelor agroindustriale, sau din rîndul așezor tineri care au desfășurat o activitate în diverse sectoare agricole. Iar acest sistem fiind la început, este, firesc, susceptibil de îmbunătățiri, de perfecționări. În acest context, considerăm că trebuie revăzut programul liceelor agroindustriale, în sensul legării acestora mai direct de unitățile de cercetare și producție cele mai paternice din consiliile unice agroindustriale de stat și cooperatiste pe teritorială, cărora se găsesc și în care elevii să execute direct lucrări în sectorul vegetal și animal, să aibă satisfacția rezultatelor de producție obținute, a muncii împlinite. Numai în acest fel vom ajunge ca din cei peste 87 000 de elevi care sînt cuorînsi în prezent în rețeaua liceelor agroindustriale să pregătăm cadre tehnice pentru nevoile actuale și de perspectivă ale agriculturii noastre.

Orice judecată asupra îmbunătățirii sistemului de pregătire la nivel superior, prin facultățile de profil, trebuie să pornească de la principalele coordonate în care este prevăzut să funcționeze acest sistem.

În condițiile introducerii sistemului de recrutare a viitorilor studenți pentru învățămîntul agronomic de toate profilele din rețeaua liceelor agroindustriale — teză cu implicații pozitive în pregătirea viitorilor specialiști cu studii superioare — ne apar necesare și o seamă de perfecționări în ce privește desfășurarea examenului de admitere. Avem în vedere, în primul rînd, introducerea unor probe practice prin care să existe posibilitatea verificării aptitudinilor și inclinațiilor candidaților pentru meseria aleasă, probe care ar putea să completeze actualele probe scrise. Astfel, viitorii agronomi ar putea suține o probă practică la conducerea tractoarelor și recunoașterea unor mașini agricole, zootehniștii să dovedească capacitatea de a recunoaște principalele rase de animale și să dovedească o cunoaștere a unor probleme de îngrijire și exploatare a acestora, medicii veterinari — probleme sanitare-veterinare, horticultorii — unele lucrări de îngrijire, recoltare și păstrare a produselor horticole ș.a.m.d. Un astfel de sistem de admitere ar putea fi completat cu efectuarea unui an de producție nemijlocită în unitățile proprii productive, de experimentare ale institutelor (stațiuni didactice experimentale — S.D.E.), sau în alte unități din zonă imediat după admitere, măsuri ce ar corespunde sensului indicațiilor formulate de secretarul general al partidului cu privire la pregătirea cadrelor din agricultură.

Cît privește conținutul programelor de învățămînt, considerăm că este necesar să fie revăzute planurile de învățămînt și programele analitice, urmărindu-se îmbunătățiri în următoarele direcții: a) introducerea, pentru toate specialitățile, a unui an de producție după admiterea în învățămîntul superior și care să se efectueze în unitățile proprii (stațiunile didactice experimentale) sau alte unități din zonă, asigurîndu-se și cadrele didactice necesare pentru predarea unor cunoștințe în condiții nemijlocit de producție; b) practica din anii II și III să se efectueze în fermele proprii, în unități agricole de stat sau cooperatiste și unități de cercetare din județele limitrofe, studenții urmînd să participe efectiv atît la muncă cît și la organizarea și conducerea proceselor de producție — sub îndrumare directă a cadrelor didactice care au datoria să asigure și predarea unor cunoștințe de specialitate în unități de producție; c) practica din anul IV să se efectueze, pe cît posibil, în unitățile agricole în care urmează să fie și repartizați viitorii specialiști sau, oricum, în unități

de profil asemănător. Un asemenea mod de organizare a procesului de învățămînt ar elimina unele neajunsuri ale practicii actuale, cînd numeroase lucrări de diplomă au un caracter prea general, absolventul nefiind interesat în rezolvarea unor probleme concrete deoarece știe că va lucra într-o cu totul altă unitate agricolă. În formula propusă s-ar putea avea în vedere ca examenul de diplomă să fie susținut într-o sesiune organizată în luna decembrie a aceluiași an sau în lunile ianuarie-februarie ale anului următor, după absolvire, pentru a se da posibilitatea pregătirii unei lucrări de un nivel ridicat; d) revederea în mod critic și la intervale mai scurte de timp, în concordanță cu cerințele practicării unei agriculturi moderne de înaltă eficiență, a conținutului și structurii programelor de învățămînt. În acest cadru, o atenție deosebită credem că trebuie să se acorde pregătirii economice, care, în profilul complex al specialistului agricol din zilele noastre, completează în mod necesar pregătirea de strictă specialitate, pregătirea tehnică.

Reciclarea periodică a cunoștințelor

APRECIERILE pe care le-am expus anterior au vizat cu precădere sistemul instituționalizat de pregătire a specialiștilor din agricultură. Dar exigențele îmbogățirii continue a cunoștințelor profesionale, în acord cu succesele înregistrate de știința și tehnologia modernă, apar în aceeași măsură valabile pentru toți lucrătorii din agricultură. Necesitatea asigurării unui sistem eficient, modern de reciclare, de îmbogățire a cunoștințelor profesionale este și

mai evidentă în condițiile în care agricultura va primi importante contingente de lucrători industriali care trebuie să fie apți, într-un termen cît mai scurt, pentru a presta o muncă de înalt randament. În acest context ne apare necesară instituirea reciclării periodice, cel puțin o dată la 5 ani, a tuturor cadrelor din învățămîntul agricol și din organismele de conducere ale agriculturii, pe baza unui program judicios întocmit, în concordanță cu cerințele producției și ale pregătirii viitorilor specialiști.

Se impune ca actualele S.D.E.-uri, în prezent cu dublă subordonare (M.A.I.A. și M.E.I.), să fie coordonate, finanțate și îndrumate nemijlocit de Academia de Științe Agricole și Silvicultură și M.E.I., astfel încît să se asigure instruirea viitorilor specialiști în condiții cît mai bune, o reciclare corespunzătoare pentru cadrele didactice. Totodată, S.D.E. ar putea deveni puternice centre pentru reciclarea periodică a cadrelor din unitățile agricole de stat și cooperatiste, a cadrelor din liceele agroindustriale, iar cadre din cercetare ar putea prezenta unele probleme mai deosebite în orele de curs. Prin aceasta s-ar realiza cu adevărat o integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția, ceea ce de fapt a existat de-a lungul timpului în țara noastră și trebuie considerabil amplificat în actuala etapă.

Creșterea numărului de locuri la cursurile de zi și fără frecvență, cu deosebire pentru zootehnie, ramură a agriculturii a cărei pondere trebuie să ajungă la 48—50 la sută din totalul producției, reprezintă o cale practică valoroasă în ridicarea calificării lucrătorilor din agricultură. Totodată, sînt necesare unele perfecționări cu privire la pregătirea în condiții mai apropiate de

cerințele producției agricole a viitorilor specialiști — cei care vor preda „cunoștințe agricole” în școala generală — a viitorilor economiști, precum și a mecanicilor agricoli care sînt cu toții chemați să contribuie la sporirea producției agricole alături de agronomi, ingineri de îmbunătățiri funciare, zootehniști, horticultori sau medici veterinari. Avem în vedere nu atît instituția în care se pregătesc, ci conținutul unitar al cunoștințelor agricole care li se predau, modul în care participă la efectuarea practicii de producție etc. Considerăm, în același timp, necesară stabilirea unui raport mai judicios între ponderea cadrelor cu pregătire medic și a celor cu pregătire superioară. Raportul de 0,79, favorabil cadrelor cu pregătire superioară, indică o anume subutilizare a acestor cadre.

Desigur, cele expuse anterior nu epuizează căile susceptibile să conducă la îmbunătățirea pregătirii cadrelor din agricultură. De altfel, poate elementul cel mai important care se cere a fi pus în evidență este faptul că în condițiile cererilor tot mai mari căroră trebuie să le răspundă agricultura, pe de o parte, iar, pe de altă parte, în condițiile restricțiilor de natură energetică, ecologică, existente în prezent, pregătirea factorului uman trebuie gîndită ca un proces continuu. Numai prin îmbogățirea și actualizarea permanentă a cunoștințelor profesionale ale lucrătorilor din agricultură, prin înțelegerea de către fiecare lucrător agricol a complexelor interdependențe ce iau naștere în societatea contemporană poate fi pusă în operă generoasă concepție a partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind înfăptuirea unei noi revoluții agrare.

dr. ing. Alexandru IGNAT

Sporirea producției de metale neferoase

(Urmare din pag. 2)

cu anduranță sporită ca și respectarea graficelor de reparații. Aici pot fi menționate cîteva cercetări de prestigiu aflate în diferite stadii: experimentarea în vederea omologării a morii autogene cu diametrul de 8,5 m. acționată cu motor sincron inelar, modernizarea celulelor de flotație prin înlocuirea dispozitivelor de agitare clasică cu dispozitive speciale (se reduce consumul de energie electrică și crește randamentul de prelucrare) etc.

Priorități în cercetarea geologică

PENTRU CA producția de materii prime minerale să cunoască o continuă creștere se impune depistarea și punerea în evidență a noi rezerve. În acest sens sarcini deosebite revin cercetării geologice. Pe baza unor studii, geologii băimăreni acționează prin diferite mijloace pentru identificarea în zonele marginale ale exploatărilor și în adîncimea subsolului a unor noi surse de minereuri. Prin realizarea integrală a programelor de măsuri elaborate pentru desfășurarea lucrărilor de prospectare și cercetare de către unitățile Ministerului Geologiei (I.P.E.G. Maramureș, Suceava și Cluj) în perimetrul adiacente exploatărilor și în zone noi, urmează ca în actualul cincinal să fie atrase în circuitul economic noi zăcăminte în bazinele Baia Borsă, Oaș, Baia Mare, Rodna, Suceava etc.

Activitatea de cercetare geologică desfășurată în cursul anului precedent în cadrul unităților centralei a contribuit la realizarea planului la producția fizică (101,9%) și a celui valoric

(100,5%), ca și la creșterea suplimentară a rezervelor de minereuri neferoase și auroargentifere cu 5,8%, cu o economie de circa 2% la costurile pe tona de minereu depistat. Concomitent au fost asigurate condiții mai favorabile pentru îndeplinirea integrală a prevederilor de plan pe acest an.

Cu toate rezultatele pozitive în ansamblu, totuși la unele unități s-au înregistrat realizări sub nivelul planului, pentru că lucrările de cercetare geologică desfășurate în adîncime și în zonele marginale ale zăcămintelor au pus în evidență parametri mai reduși decît cei estimați inițial, ceea ce influențează uneori nefavorabil indicatorii fizici și de eficiență la extracția metalului din minereu. De altfel, analizarea gradului de recuperare și valorificare a metalelor din rezerva geologică — efectuată la nivelul unităților și centralei — a dus la constatarea unor lipsuri în privința modului de urmărire a gradului de recuperare, în respectarea normativelor tehnice și tehnologice referitoare la recepția lucrărilor de abataj și altele. Așa se explică de ce la unele metale produse de unități cum ar fi Băiuș, Ilba, Baia Borsă, Turț, Baia Sprie și Leșul Ursului se mențin încă nivele reduse de recuperare datorate în principal stabilirii insuficient de exacte a conținutului de metal în minereul industrial extras, cît și faptului că unele minereuri se prelucurează în amestec dozat nesatisfăcător.

Manifestarea unor asemenea deficiențe impune ca încă din faza de proiectare a capacităților de producție și întocmirea documentațiilor, de elaborare a metodelor de exploatare să se determine mai exact, în funcție de condițiile geologo-miniere specifice fiecărui zăcămînt, coeficientul de recuperare a metalului în procesul de extracție. În același timp se cere să se acționeze cu mai multă hotărîre pentru îmbunătățirea calitativă a activității de cercetare geologică, pentru întărirea disciplinei în muncă și tehnologice, astfel încît să poată fi realizate pe fiecare unitate și pe centrală sarcinile sporite în domeniul producției metalelor neferoase.

Participarea României la colaborarea tehnico-științifică cu țările membre ale C.A.E.R.

STIINȚA ȘI TEHNICA nu se pot dezvolta în condiții optime fără întâlniri și contacte permanente între savanții și specialiștii din diferite țări. Fluxul permanent de informații a fost dintotdeauna un factor stimulator și, ca atare, absolut necesar în procesul de creație.

În prezent, când rolul științei în dezvoltarea societății a crescut covârșitor, progresul omenirii este de neconceput fără folosirea pe scară largă a cuceririlor științifice obținute în diferite țări, fără o strinsă colaborare internațională a oamenilor de știință.

Țara noastră, angajată într-un efort susținut de dezvoltare economică, merită să ne situeze între statele cu dezvoltare medie, este deosebit de interesată să folosească rapid și eficient cuceririle științei și tehnicii contemporane. Pe de altă parte, realizările științei românești sînt în măsură să

aducă în continuare contribuții valoroase la progresul tehnico-științific general.

În relațiile sale internaționale în domeniul științei și tehnicii, țara noastră acordă permanent o atenție prioritară colaborării cu țările socialiste, fiind deosebit de interesată în soluționarea, cu eforturi comune, a unei probleme de cercetare-dezvoltare de stringentă actualitate pentru economia națională. Potrivit programului-directivă de cercetare menționat, această problematică se referă la valorificarea bazei de materii prime, combustibili și energie, accelerarea dezvoltării energeticii nucleare, utilizarea mai rapidă a unor noi surse de energie, promovarea de tehnologii moderne în metalurgie, chimie, construcții de mașini, electronică, agricultură, industria alimentară.

PE MĂSURA extinderii și diversificării potențialului economic al țărilor socialiste, a dezvoltării rapide a forțelor lor de producție, au crescut rolul științei și tehnicii în economia acestor țări, importanța ce se acordă progresului tehnico-științific în edificarea noii societăți.

Ca un revers firesc al dezvoltării interne și răspunzînd unor cerințe impuse de aceasta, țările socialiste membre ale C.A.E.R. și-au multiplicat și adîncit consecvent relațiile reciproce în domeniul tehnico-științific. O influență însemnată asupra acestui proces l-a exercitat completarea — și, deci, potențarea — cooperării nemijlocite din cadrul comisiilor mixte guvernamentale bilaterale, cu organizarea conlucrării multilaterale dintre aceste țări.

Astfel, prin crearea unui număr însemnat de organizații internaționale economice și tehnico-științifice, institute, centre, laboratoare și colective internaționale de cercetare, precum și prin încheierea a peste 150 de convenții multilaterale de colaborare în legătură cu probleme concrete de cercetare, s-a convenit treptat un amplu cadru organizatoric al colaborării multilaterale.

Acest cadru creează condiții pentru desfășurarea colaborării în știință și tehnică între organele centrale din domeniul respectiv, ministerele economice, academiile de științe, dînd în același timp posibilitatea unei largi cooperări directe între organizațiile de cercetare, centrale industriale și întreprinderi.

Problematica abordată în colaborare este deosebit de variată și se referă la domenii importante ca: **prognostarea tehnico-științifică, cercetare-dezvoltare, informarea documentară, brevete și invenții, ridicarea calificării cadrelor științifice, baza tehnico-materială a cercetării și a**

Formele de conlucrare utilizate se deosebesc între ele în funcție de nivelul organelor sau organizațiilor țărilor care participă la colaborare, gradul de concretizare a rezultatelor ce se obțin, perioada pentru care se organizează conlucrarea și, în primul rînd, după natura domeniului sau acțiunii ce constituie obiectul colaborării.

Consultările reciproce în principalele probleme ale politicii tehnico-științifice, care au loc la nivelul factorilor de decizie din organele centrale ale țărilor,

s-au dovedit utile pentru cunoașterea reciprocă a orientărilor avute în vedere în legătură cu tendințele progresului tehnic, organizarea cercetării și a asimilării în producție a rezultatelor. Totodată, în cadrul acestor consultări se realizează schimbul de păreri privind stadiul colaborării reciproce, locurile înguste ale acesteia, prioritățile asupra cărora trebuie concentrată atenția.

Coordonarea lucrărilor de cercetare care prezintă interes reciproc constituie forma de colaborare cea mai des folosită în colaborarea tehnico-științifică dintre țările membre ale C.A.E.R. Ea a prilejuit un amplu schimb de informații asupra rezultatelor cercetărilor, un contact permanent între specialiști, cunoașterea sistematică a diferitelor opinii și ipoteze științifice. Prin aceasta, s-a facilitat accesul reciproc la valorile științifice și tehnice, ceea ce a condus la obținerea unor efecte pozitive, avantajoase pentru parteneri.

Desigur că forma cea mai eficientă de colaborare ar fi trebuit să o reprezinte **cooperarea în domeniul cercetării, proiectării, al asimilării în producție a rezultatelor**, desfășurată pe baza unor înțelegeri-contracte între organizațiile laboratoare, care să cuprindă angajamentele ferme ale partenerilor, condițiile concrete ale conlucrării — rezultat scontat de țări prin încheierea convențiilor multilaterale amintite. Pînă în prezent, această formă de cooperare n-a căpătat, în cadrul multilateral, dezvoltarea dorită, schimbul de informații asupra rezultatelor cercetărilor rămînînd în continuare forma principală a colaborării. Această situație a încurajat dezvoltarea extensivă a colaborării și nu a creat premisele necesare realizării unei diviziuni a muncii în cercetare și menținerii la un nivel adecvat a calității informării reciproce. De subliniat că, din acest unghi de vedere, rezultate mai concludente s-au obținut pe linie bilaterală, prin cooperările organizate în cadrul comisiilor mixte guvernamentale ale țărilor.

Și-au demonstrat eficiența și, ca atare, merită a fi folosite, acolo unde se dovedesc oportune, forme de colaborare care presupun **unirea temporară a mijloacelor materiale și umane** ale partenerilor interesați pentru soluționarea, într-o perioadă de timp precis delimitată, a unor probleme concrete de cercetare-dezvoltare, de interes major.

în cadrul așa-numitelor colective internaționale temporare de specialiști sau altor forme similare. Experiența colaborării reciproce indică însă necesitatea de a se evita organizarea de forme internaționale bugetare, care să funcționeze pe baza contribuțiilor țărilor, deoarece acestea, de regulă, stimulează desfășurarea unor activități fără eficiență practică pentru țări.

Prezență activă, contribuții de prestigiu în variate domenii de cercetare

UN LOC APARTE în determinarea cadrului, formelor și problematicii, colaborării multilaterale în știință și tehnică dintre țările membre ale C.A.E.R. îl ocupă Consiliul de Ajutor Economic Reciproc. Această organizație, pe lângă propria preocupare de organizare a colaborării respective în principalele ramuri și domenii ale economiei, desfășoară o largă activitate de îndrumare metodologico-organizatorică, financiară și juridică pentru toate formele și verigile colaborării amintite.

Totodată, C.A.E.R. constituie cadrul în care organele și organizațiile țărilor membre pregătesc proiectele convențiilor de colaborare și în care se analizează periodic rezultatele obținute.

Un asemenea cadru de analiză l-a constituit ședința a XXXV-a a C.A.E.R., care a avut loc în luna iulie a.c. la Sofia, la nivelul șefilor de guverne ale țărilor membre ale Consiliului. Aceasta a analizat, între alte probleme importante pentru economia țărilor, și pe aceea a perfecționării în continuare a colaborării tehnico-științifice în direcția creării și introducerii accelerate în producție de tehnologii și tehnici moderne și de noi materiale

Participarea românească la colaborarea tehnico-științifică multilaterală a țărilor membre ale C.A.E.R. este deosebit de activă, urmărind valorificarea superioară a efortului propriu de cercetare, precum și favorizarea transferului de tehnologii avansate. Astfel, partea română participă la Institutul unificat pentru cercetări nucleare (Dubna-U.R.S.S.), la Centrul internațional de informare tehnico-științifică (Moscova), la consfăturile internaționale pentru

cercetări fundamentale și pentru activități de cercetare spațială.

Pe lângă Institutul de cercetare și proiectare pentru petrol și gaze de la Cimpina a fost creat un laborator internațional al țării membre ale C.A.E.R., care desfășoară cercetări în domeniul fluidelor și pastelor de ciment pentru forajul sondelor de țifei și gaze. Specialiști din institute de cercetare românești participă la colectivele internaționale temporare de cercetare pentru fizica reactorilor (Budapesta), prelucrarea deșeurilor de hirtie în amestec (Lodz) și colaborează cu asemenea colective create pentru probleme de selecție a soiurilor de grâu și orz și de transplantare a embrionilor la taurine.

În același timp, organizațiile de cercetare românești conlucrează cu partenerii lor din țările membre ale C.A.E.R. în cadrul a peste 100 de convenții de colaborare multilaterală, încheiate în ultimii zece ani. În legătură cu convențiile semnate, partea română asigură coordonarea lucrărilor pentru un număr mare de lucrări care interesează în mod special institutele noastre, deținând în același scop funcția de centru coordonator pentru cinci convenții privind probleme de cercetare-dezvoltare importante, cum sînt optimizarea proceselor de foraj, reducerea directă a fierului din minereu, acustica în construcții, metode nedistructive de încercare în construcții, mijloace de automatizare, telemecanică și telecomunicații în transporturi.

Problematica de colaborare la care participă organizațiile de cercetare românești, deosebit de largă și variată, decurge din planurile de cercetare proprii și se referă la domenii importante pentru economia națională.

Un grupaj de asemenea probleme, care interesează în mod deosebit partea română, are în vedere lărgirea **bazei de combustibili și energie**, precum și economisirea și valorificarea superioară a resurselor de care dispunem. Printre acestea menționăm elaborarea de tehnologii pentru gospodărirea rațională a resurselor energetice, recuperarea resurselor energetice secundare, valorificarea superioară a cărbunelui, inclusiv a celui slab cocsificabil, a țifeiului și gazelor, utilizarea energiei nucleare, obținerea energiei din noi surse neconvenționale, crearea de instalații energetice de mare eficiență ș.a.

De același interes major se bucură problemele de cercetare legate de dezvoltarea **bazei de materii prime**, cum sînt crearea de aparatură geologică și geofizică, precum și de procese tehnologice și utilaje pentru prelucrarea cu un înalt grad de eficiență a resurselor de materii prime minerale, în special a celor cu conținut scăzut de substanțe utile, valorificarea superioară a metalelor rare și minereurilor neferoase ș.a.

În domeniul **siderurgiei**, specialiștii români colaborează cu cercetătorii din țările partenere în vederea perfecționării tehnologiilor pentru producția oțelurilor speciale și a produselor laminare, îmbunătățirea gradului de utilizare a metalului, inclusiv a deșeurilor din metal în procesele metalurgice ș.a.

Se colaborează cu rezultate pozitive în domeniul **industrii chimice**, îndeosebi în ce privește crearea de noi produse chimice de înaltă eficiență, cum sînt masele plastice și fibrele sintetice, produsele de mic tonaj, proteine și enzime pentru agricultură, catalizatori in-

dustriali. Specialiștii români sînt, de asemenea, interesați în valorificarea superioară a țifeiului și gazelor, pentru dezvoltarea petrochimiei și sintezei organice, folosirea materiilor prime nepetroliere, recuperarea și valorificarea materiilor prime chimice uzate.

O participare activă are țara noastră și la colaborarea ce se desfășoară în ramurile de vîrf ale economiei pentru crearea și asimilarea de tehnici și tehnologii moderne de înaltă productivitate, cu consumuri reduse de combustibili, energie și materiale, echipamente pentru conducerea automatizată a proceselor de producție. Astfel, organizațiile de cercetare românești participă la peste 45 de convenții de colaborare tehnico-științifică în domeniul **construcțiilor de mașini și industrii electrotehnice**, unde s-au obținut rezultate importante în legătură cu construcțiile și utilajele navale, utilajele pentru construcții de drumuri, mașinile și sistemele de mașini agricole, industria rulmenților, industria de automobile, tehnica sudurii ș.a.

În domeniul **agriculturii și industrii alimentare**, cercetătorii români colaborează eficient cu partenerii lor în domeniul creșterii producției animale prin transplantarea de embrioni, îndeosebi la taurine, furajarea eficientă a animalelor, precum și al sporirii producției agricole prin crearea de noi soiuri de plante de înaltă productivitate, de noi tipuri de îngrășăminte cu însușiri superioare, crearea de sisteme de combatere integrată a dăunătorilor, recultivarea terenurilor degradate prin exploatarea miniere.

Creșterea productivității și operativității **transporturilor de mărfuri** pe calea ferată, auto și pe baza containerizării reprezintă un alt domeniu important al colaborării tehnico-științifice reciproce, cu rezultate apreciable.

Acțiuni însemnate de colaborare se desfășoară în domeniul **cercetării spațiului cosmic**, în cadrul consfățuirii organelor naționale pentru activități spațiale din țările membre ale C.A.E.R., prin crearea de către specialiștii români și experimentarea pe sateliți și navele cosmice sovietice — inclusiv pe nava pe care a zburat cosmonautul român — a o serie de aparate deosebit de importante pentru cercetarea spațiului cosmic, a căror producție va situa țara noastră pe un loc important între țările producătoare de asemenea aparate.

Efecte economice care justifică consolidarea cadrului de cooperare prin mecanisme contractuale ferme

CONLUCRAREA în domeniul științei și tehnicii a contribuit la lărgirea legăturilor directe între organizațiile de cercetare, centralele și întreprinderile românești și organizațiile similare din celelalte țări, ceea ce a facilitat schimbul de experiență, cunoașterea reciprocă a rezultatelor.

În cadrul colaborării s-au elaborat împreună soluții tehnico-științifice, s-au convenit cerințe și parametri tehnici pentru mașini, utilaje și tehnologii, s-au efectuat expertize. Toate acestea au contribuit la reducerea cheltuielilor de cercetare, proiectare și asimilare a

unor produse, utilaje și tehnologii, inclusiv pe seama scurtării termenelor de cercetare față de cele planificate, reducerea unor consumuri de materii prime, combustibili și energie, eliminarea unor importuri și crearea premiselor pentru lărgirea exporturilor în țările membre ale C.A.E.R.

Cu toate rezultatele pozitive înregistrate, contribuția colaborării tehnico-științifice la dezvoltarea economiilor naționale este insuficientă față de posibilitățile pe care le deține. Ea nu a contribuit în măsura necesară la soluționarea unor probleme majore ale progresului tehnic și tehnologic, la crearea de produse, mașini, utilaje și tehnologii cu parametri superiori, comparabili cu nivelul realizat pe plan mondial, care să înlocuiască importurile costisitoare de licențe, tehnologii și utilaje de înalt randament, din alte țări, cu plata în valută convertibilă.

Pornind de la interesul deosebit al părții române pentru sporirea considerabilă a eficienței colaborării tehnico-științifice reciproce, conducătorul delegației țării noastre la sesiunea C.A.E.R. de la Sofia a criticat, în intervenția sa, dispersarea actuală a colaborării pe un număr nejustificat de mare de teme, adesea de mică importanță și actualitate, subliniind, în primul rînd, necesitatea concentrării eforturilor comune asupra soluționării unor probleme prioritare ale dezvoltării economiei țării, legate de creșterea productivității muncii și reducerea substanțială a consumurilor. Problematika colaborării tehnico-științifice care interesează în mod deosebit partea română, subliniată și cu această ocazie, se referă la laborarea de tehnologii de prelucrare superioară a resurselor energetice și de materii prime minerale, crearea de utilaje și echipamente moderne care să asigure consumuri mai mici de combustibili, energie și materiale, a unor sisteme de mașini pentru automatizarea complexă a proceselor de producție, asimilarea de noi produse cu caracteristici tehnico-economice la nivelul celor mai bune performanțe mondiale, pe care în prezent țările membre ale C.A.E.R. sînt nevoite să le importe pe valută convertibilă.

În aceeași ordine de idei, s-a insistat în legătură cu practicarea pe o scară mai largă a formelor contractuale de colaborare, care să cuprindă termene și obiective bine precizate, asupra orientării întregii colaborări tehnico-științifice pentru obținerea, în termene cit mai scurte, a unor rezultate concrete sub formă de tehnologii avansate, prototipuri, licențe etc.

Experiența acumulată în relațiile reciproce ne îndreptățește să susținem că îndeplinirea prevederilor adoptate la sesiunea Consiliului, în legătură cu selectarea riguroasă a problemelor de interes reciproc care au perspective să fie soluționate prin colaborare și concentrarea eforturilor comune asupra acestora, organizarea conlucrării pe bază de contracte cu obligații ferme la adresa participanților, elaborarea de programe de cooperare pe întregul ciclu, începînd de la cercetare pînă la asimilarea rezultatelor obținute și organizarea specializării și cooperării în producție, este de natură să conducă la sporirea substanțială a eficienței acestei activități.

Aurelia RESIGA

Impactul progresului tehnic asupra reducerii costurilor și consumurilor materiale

AFIRMAREA pleneră în epoca noastră a științei și tehnicii ca o componentă esențială a sistemului forțelor de producție, receptivitatea tot mai pronunțată a factorilor economici pentru incorporarea rapidă, eficientă a noutăților din sfera cercetării tehnico-științifice în produs se întemeiază cu deosebire pe efectele economico-sociale multiple și substanțiale ale progresului tehnic. În fapt, numai cu riscul unei simplificări evidente se poate face astăzi o separație între sfera producției, a activității economice în general și cea a creării progresului tehnic. Creșterea calității produselor și îmbunătățirea permanentă a performanțelor tehnico-economice ale acestora, sporirea productivității muncii, reducerea costurilor de producție, în-deosebi prin micșorarea consumurilor materiale, energetice și de manoperă — condiții sine qua non ale desfășurării unei activități eficiente, a asigurării competitivității produselor — își pot afla o soluționare satisfăcătoare numai prin promovarea noului, creat în sfera cercetării tehnico-științifice. Totodată, se conturează o legătură tot mai strinsă, tot mai profundă, între calitatea promovării progresului tehnic la nivel microeconomic și calitatea activității fiecărei întreprinderi în parte.

Efectele pozitive ale promovării progresului tehnic asupra creșterii eficienței sînt multiple și diferite ca amploare și durată de acțiune. În acest cadru, pe fondul actualelor restricții energetice și de materii prime, **reducerea consumurilor** dobîndește un loc prioritar. Este știut că la reducerea consumurilor, alături de progresul tehnic concurează și alți factori cum ar fi organizarea muncii, respectarea disciplinei tehnologice, calitatea utilajelor. Totuși, așa cum se vedește în practică, influențele acestora sînt mai scăzute,

întrucît ele se raportează la o situație existentă. Cele mai substanțiale reduceri pot fi realizate în sfera concepției, a proiectării și realizării noului produs sau tehnologii. Prin modul de proiectare, prin tehnologiile de fabricație prevăzute a fi folosite, prin performanțele de economicitate în exploatarea ale viitoarelor produse (inclusiv a produselor modernizate), prin conceperea și utilizarea unor noi materiale etc., se poate acționa în profunzime asupra diminuării consumurilor de materii prime și energie luîndu-se în calcul întreaga durată de viață a acestora; deopotrivă este evident că sporirea productivității, efect al aceleiași introducerii a progresului tehnic, asigură reducerea consumului de muncă vie. Pe baza acestor argumente putem desprinde concluzia că, în fapt, în condițiile unei economii moderne, reducerea consumurilor de muncă trecută ca și de muncă vie se realizează în tot mai mare măsură prin înnoirea producției. La un anumit nivel de generalitate, ritmul și calitatea înnoirii exprimă tot mai calitatea acțiunilor desfășurate la nivelul fiecărei unități economice pentru valorificarea superioară a resurselor materiale și umane pe care le utilizează în procesul de producție.

Concretizarea sarcinilor de însemnătate vitală pentru progresul economiei, de reducere a consumurilor, de obținere a unor produse cu o valoare cît mai înaltă din aceleași cantități de materii prime supuse prelucrării îmbracă, însă, și un alt aspect, asupra căruia ne vom opri în continuare. Sporind în complexitate, antrenînd un număr tot mai mare de cercetători absorbînd fonduri financiare în creștere pentru asigurarea propriei baze

dr. Petre ROTARU

POLIFUNCȚIONALITATEA — mijloc de economisire a resurselor

IN GENERAL, în terminologia și practica economică diminuarea costurilor de producție vizează acțiunile concrete desfășurate în proiectare și producție pentru reducerea dimensiunii pieselor, a greutății acestora etc. Există însă și un alt mod de a concepe această acțiune și anume ca un raport între cantitatea de substanță înglobată într-un produs și durata sa de utilizare. Este evident că în condițiile creșterii timpului de utilizare a unui produs se evită necesitatea înlocuirii sale, obținîndu-se economii substanțiale în plan material, financiar, al forței de muncă. Desigur, o asemenea apreciere nu are un caracter global; nu toate produsele se pretează la o extindere a timpului de utilizare. În practica internațională, ca, de altfel, într-o anumită măsură și în țara noastră, s-au conturat domenii și metode specifice capabile să urmărească durata de folosire a unor produse. Un astfel de domeniu îl reprezintă produsele polimerice, iar metodele de re folosire, asupra cărora ne vom opri în continuare, sînt denumite generic „a doua viață a produsului”.

Se consideră, în mod uzual, că produsele prelucrate din polimeri au mai multe „vieți”, în sensul că pot suporta mai multe cicluri de prelucrare — utilizare. Tehnica de prelungire a ciclului de utilizare urmărește ca — fără a recicla materialul — acesta să fie folosit în continuare pentru aceeași destinație sau pentru o alta, cu modificări minime ale morfologiei produselor finite.

Procedul în cauză se referă la utilizarea recipientilor care au avut rol de ambalaj. Astfel, vînzarea preparatelor culinare se face, în multe țări, în ambalaje cu o formă similară veselei menajere, puțin înlocui, la consumator, vasele de ceramică, metal, sticlă (evident că numai pentru un anumit număr de cicluri). Mai departe, în unele țări la vînzarea fructelor sînt folosite lădițe (nereturnabile, „pierdute”), confecționate din materiale plastice care oferă posibilitatea de a fi pliate după o primă utilizare. Acest tip de ambalaj poate fi folosit și la depozitarea-conservarea fructelor și legumelor în camerele de provizii ale populației sau consumatorilor de mărimi mijlocii (cantine, restaurante, cîmine), înlocuind dotările convenționale, greoaie și mai scumpe.

● De asemenea, sacii pentru îngrășămintă (confecționați din polietilenă sau polipropilenă) devin inutili după descărcarea conținutului. O practică încetăținită recent în S.U.A. constă în realizarea, pentru uzul fermierilor, a unor dispozitive simple de sudat folii (de tipul cleștilor încălzite electric), care permit ca din sacii goliți să se confecționeze prelate de dimensiuni mari folosite la acoperirea solarilor de legume,

Gheorghe MANEA
Institutul de Economie Socialistă

(Continuare în pag. 14)

materiale deopotrivă cu asigurarea funcționării normale a unei infrastructuri specifice, cercetarea științifică constituie în prezent un element de cheltuielă cu o pondere tot mai însemnată în structura cheltuielilor întreprinderii. Tocmai de aceea reducerea costurilor, a cheltuielilor de producție în general nu vizează în exclusivitate efectele materiale concrete ale aplicării unei noi tehnologii, ci însăși reducerea cheltuielilor ocazionate de introducerea progresului tehnic. Deși au un efect convergent — reducerea cheltuielilor și, deci, îmbunătățirea indicatorilor de eficiență — scăderea costurilor asimilării noului în producție îmbracă forme specifice. Să urmărim în continuare logica procesului de asimilare a progresului tehnic în producție și, raportat la aceasta, căile apte să contribuie la reducerea costurilor cercetării.

În general, procesul de asimilare a noutăților tehnice în producție presupune doi factori — întreprinderea în calitate de beneficiar și unitatea de cercetare științifică în calitate de executant. În sistemul de organizare propriu economiei noastre, aceste relații au o formă contractuală, executantul asumându-și obligația de a oferi soluții tehnice-construcitive de un anumit nivel calitativ, în timp ce beneficiarul se angajează să remunereze munca depusă și care reprezintă, din punctul său de vedere, costul cercetării, care urmează să fie inclus în prețul noului produs sau tehnologii. Elementul specific relațiilor contractuale din sfera promovării progresului tehnic îl reprezintă un anumit grad de incertitudine, de risc, am spune, care este implicit. În fapt, nu are loc un schimb de bunuri realizate concret, cu parametri tehnico-funcționali și calitativi măsurabili, ci acordul se desfășoară în jurul unui produs care se va realiza. Tocmai pornind de la aceste elemente specifice credem că se cer orientate și investigațiile privind depistarea căilor de reducere a costului cercetării.

Ar putea fi identificate, în context, mai multe elemente de risc al cercetării. Un prim factor, așa cum am arătat, se referă la incertitudinea firească ce însoțește descoperirea noului. După cum o demonstrează practica procesului de creație, imprevizibilul are statut legitimat în procesul creării noutății. Un alt gen de risc îl reprezintă cel legat de costurile cercetării și în ultimă instanță de costul și competitivitatea noului produs sau tehnologii, estimarea apriorică a cheltuielilor avînd, într-o bună măsură, un caracter orientativ. În sfîrșit, un al treilea element care se adaugă factorilor de risc în promovarea progresului tehnic este legat de mecanismul pieței, știut

fiind că un produs își confirmă valoarea numai ca valoare de întrebuințare, deci prin vânzare. Or, întrucît creșterea complexității produselor vădește — ca o tendință generală — creșterea duratei de la declanșarea cercetării și pînă la comercializarea produsului în condițiile accentuării mobilității pieței, a modificărilor cerințelor beneficiarilor (îndeosebi externi), precum și creșterii concurenței, este posibil ca un produs nou ce se justifică sub aspectul eficienței și competitivității în momentul antamării cercetării să fie infirmat pe piață în momentul desfacerii.

Din această perspectivă credem că cel puțin două ar fi căile de diminuare a riscului în cercetare și implicit a costurilor acesteia. Prima vizează raportul cercetare-producție. Numai în condițiile unui sistem organizatoric suplu, flexibil, care să permită o permanentă comunicare a cercetării cu producția se poate asigura o creștere a șansei de reușită pe piață a noului produs. Prin contact uman nemijlocit, dar și printr-o vehiculare eficientă a informației se pot cunoaște condițiile concrete de fabricație și adopta cele mai avantajoase soluții constructive. În acest sens întreprinderea trebuie să asigure o informare permanentă asupra evoluției pieței externe, să comunique cercetătorilor schimbările survenite, cerințele potențialilor beneficiari. Totodată, întreprinderea — în calitate de beneficiar — trebuie să urmărească permanent costul cercetării pe diferite faze și să dispună, cînd este cazul, reorientarea acestora sau chiar sistarea lor, decizii care, așa cum o dovedește practica internațională, reprezintă un element de prevenire a unor cheltuieli suplimentare pe care le-ar implica realizarea în producție de serie a unui produs necompetitiv sau chiar nevandalabil.

Un alt factor îl reprezintă găsirea unor modalități mai adecvate de co-interesare a cercetătorilor în realizarea unor produse înalt performante. Apreciem că realizarea unei diferențieri în ce privește retribuția cercetătorilor, a tuturor cadrelor tehnice, în funcție de calitatea produselor și tehnologiilor noi, în funcție de elementele de originalitate încorporate în soluțiile propuse poate constitui o pirghie efectivă a creșterii valorii rezultatelor activității de promovare a progresului tehnic. Desigur, aria posibilităților de reducere a costurilor este mult mai largă; de aceea, credem că se impune desfășurarea în continuare a unor analize în acest domeniu care să desprindă și alte căi capabile să contribuie la reducerea costurilor de producție — cerință vitală a progresului economiei noastre.

POLIFUNCȚIONALITATEA

(Urmare din pag. 1°)

la protecția inventarului agricol, la acoperirea solului. Metoda respectivă — extrem de simplă și ieftină — aplicată și în țara noastră ar putea degreva economia națională de eforturile mari pe care le impune satisfacerea necesarului de folii pentru solarii și poate constitui și un stimulent de creștere a suprafețelor destinate anual cultivării legumelor.

● Ambalajele pentru încălțăminte, lenjerie, diverse obiecte gospodărești pot fi proiectate sub formă de containere modulare (stiruibile), completînd sau înlocuind astfel mobilierul greoi existent acum în gospodării și destinate acestui scop (dulapuri etc.), sau rezolvînd de fapt probleme existente în fiecare locuință pentru folosirea unor spații restrînse. Evident că în acest caz trebuie concepută o „sistemă” tipodimensională de containere care să aibă și designul corespunzător rezolvat.

● O cantitate foarte mare de polietilenă este prelucrată anual sub formă de pungă, sacose care, de multe ori, sînt folosite o singură dată datorită rezistenței lor scăzute. Refolosirea ar fi stimulată de conferirea unei rezistențe mecanice mai mari prin consolidarea punctelor slabe ale sacozelor (îndeosebi minerele). Studii întreprinse în unitățile noastre de specific demonstrează că cheltuielile pentru consolidarea mineralului se acoperă ușor prin utilizarea de mai multe ori a sacozelor.

● În Danemarca este folosit un butoi — destinat ambalării polimerilor gravulați — cu capacitatea de 200 kg. Butoiul este confecționat din două capace poligonale în jurul cărora se rulează o foaie de polietilenă de tip carton ondulat (plăci asemănătoare se fabrică la I.P.M.P. Focșani). Consolidarea exterioară se realizează cu benzi autoadezive sau cu benzi înguste tip balot din polipropilenă. Conținutul butoiului este protejat într-un sac — de dimensiuni mari — din polietilenă. După utilizare, elementele butoiului, pliate, pot fi returnate furnizorului pentru reluarea ciclului de transport sau refolosite astfel: capacele butoiului se întrebuințează drept dale pentru pardoseli rezistente la șoc, vibrații, iar pereții laterali — deveniți o foaie plană (placă) — se utilizează ca panouri despărțitoare în arhitectura halelor industriale, polițe pentru rafturi, ambalaje antișoc.

● În numeroase țări se alocă 10—30% din producția de polietilenă pentru acoperirea culturilor în sere. Pentru prelungirea duratei lor de utilizare au fost descoperite procedee privind protejarea chimicală a foliilor împotriva acțiunii distructive a luminii solare, ceea ce a făcut să se dubleze durata lor de viață: au apărut astfel folii duble, folii armate etc. Agricultorii, la rîndul lor, protejează serele împotriva vîntului, imaginează sisteme de prindere a foliilor pe scheletul rigid al construcțiilor pentru a evita sfîșierea materialului. Efectele unor asemenea măsuri generalizate la nivelul țării noastre s-ar putea concretiza în economii de circa 0,2—1,0 mld. lei anual.

FUNDAMENTAREA PE PRINCIPII ECONOMICE A NORMELOR DE MUNCĂ

Eficiența economiei de muncă vie pe unitatea de produs trebuie apreciată și în raport cu cheltuielile cu munca trecută pentru perfecționarea dotării tehnice

EXPERIENȚA, dobândită în aplicarea noului mecanism economico-financiar arată că acesta creează noi posibilități pentru sporirea producției, a productivității muncii și, în general, a eficienței activității economice.

Aplicarea consecventă a principiilor noului mecanism economico-financiar influențează puternic indicatorii tehnico-economici ai activității întreprinderilor, stimulează organizarea mai eficientă a conducerii procesului de producție și a realizării planului. Totuși, procesul de perfecționare a conducerii producției, pe baza metodelor economice de gospodărire, de regulă, se limitează numai la unele compartimente din cadrul întreprinderilor, altele păstrând predominant vechile forme de activitate, bazate în special pe metode administrative.

În continuarea procesului de perfecționare a activității de organizare și normare a muncii, este necesar ca, pe lângă metodele specifice domeniului,

să se aplice pe scară mai largă metodele economice, să se aibă în vedere în mai mare măsură primatul economiei asupra tehnicului în activitatea productivă a întreprinderilor.

Practica ne arată că în măsura în care conducerile colective din întreprinderi au acordat importanța cuvenită activității de normare a muncii, asigurării unei calități corespunzătoare a normelor prin elaborarea și aplicarea lor în strinsă concordanță cu condițiile tehnice și organizatorice existente la fiecare loc de muncă, s-au obținut rezultate bune în îndeplinirea diferiților indicatori ai planului. Dacă acest lucru nu s-a întâmplat în toate întreprinderile, cauza constă, în principal, în faptul că normarea muncii nu a fost folosită ca o metodă de control — și de prevedere — asupra desfășurării activității de producție în condiții de eficiență maximă.

Pornind de la aceste considerente, ne vom opri asupra unui aspect ce trebuie bine înțeles: **legătura obiectivă între normele de muncă și rezultatele economico-financiare ale întreprinderii**, ținând seama că normarea riguroasă a muncii este într-adevăr necesară și de o importanță vitală pentru sporirea eficienței economice în toate unitățile, în toate domeniile de activitate și la toate categoriile de personal.

Satisfacerea unei asemenea cerințe este strâns legată și de formarea și întărirea concepției personalului din domeniul normării muncii, în legătură cu necesitatea de a **conjuca metodele și tehnicile de măsurare a muncii cu conținutul economic** pe care trebuie să-l asigure acestea în desfășurarea proceselor de producție.

În prezent, conducerile operative ale întreprinderilor sînt preocupate mai mult de rezultatele economice asigurate de elaborarea și aplicarea unor norme de muncă, decît de precizia diferitelor metode de măsurare a timpului de muncă real necesar pentru executarea unui produs sau părți de produs — din care cauză nu apreciază aceste metode și nici nu le consideră legate de activitatea lor proprie; o asemenea optică este și consecința faptului că în activitatea instituțiilor de învățămînt care au sarcina pregătirii viitorilor muncitori, tehnicieni, maiștri, ingineri, a perfecționării conducătorilor de întreprinderi, problematica metodelor și tehnicilor privind organizarea și normarea muncii, a exe-

cutării unei lucrări într-un timp normat este extrem de limitată.

De asemenea, personalul de normare a muncii — în număr din ce în ce mai redus la unele întreprinderi — doar în mică măsură cunoaște și ține seama de realitatea obiectivă a legilor economice care guvernează procesele de producție dintr-o întreprindere socialistă, din care cauză în procesul de elaborare a normelor de muncă predomină preocupările tehniciste, în dauna celor economice.

În consecință, normele de muncă exprimă, de regulă, un simplu rezultat al randamentelor mașinilor și utilajelor, iar conținutul lor uneori nu oglindește rezultatele economico-financiare finale ale întreprinderilor.

Apare, astfel, necesară reconsiderarea activității de normare, în vederea **legării organice a normelor de muncă de folosirea cu maximum de eficiență a muncii vii și trecute** — calea și, totodată, mijlocul pentru ca munca să fie într-adevăr colectivă, iar cointeresarea pentru realizările proprii să fie direct legată de rezultatele finale ale întreprinderii.

Corelații și restricții

INTR-UN asemenea cadru de desfășurare a activității de normare, nivelul de îndeplinire a normelor de muncă de către executantul individual sau colectiv exprimă eficacitatea cu care a fost folosită propria forță de muncă, corespunzător condițiilor existente de înregistrare tehnică, calificare și intensitate a muncii, pentru a spori venitul personal și în special venitul întreprinderii. Îmbunătățirea normelor de muncă trebuie să aibă ca rezultat **mărirea cantității de bunuri materiale pe unități de măsură a muncii vii** (om/oră, om/zi etc.), în condițiile în care creșterea investițiilor făcute pentru perfecționarea dotării tehnice pe unitatea de produs să fie mai lentă decît scăderea costurilor cu munca vie; ca urmare, suma totală a costurilor cu munca vie și trecută cuprinsă în produs trebuie să scadă în perioada în care se aplică noile norme de muncă, față de perioada cînd se aplicau vechile norme, pe care le-au înlocuit.

Acest prim obiectiv vizează fundamentarea economică a normelor de muncă, în sensul ca :

$$\frac{c_{t1} - c_{t0}}{c_{t0}} \cdot 100 < \frac{c_{v0} - c_{v1}}{c_{v0}} \cdot 100 \quad (1)$$

în care $c_{t0}; c_{t1}$ = costurile (în lei), cu munca trecută, corespunzătoare amortismentelor fondurilor fixe productive, pe produs, în perioada de referință „0”, respectiv în perioada de analiză „1”; $c_{v0}; c_{v1}$ = costurile (în lei), cu munca vie pe produs, în perioada de referință „0”, respectiv în perioada de analiză „1”.

Restricția economică din relația (1) este utilă, dar nu și suficientă pentru a satisface o fundamentare economică a normelor de muncă. Avem nevoie de o a doua restricție de care să ținem seama, respectiv ca suma totală a costurilor unitare pe produs privind munca vie și cea trecută să scadă, între două perioade de investiții, pe seama reducerii cheltuielilor cu munca vie — iar cele privind munca trecută să crească, în valori absolute, mai încet decît scăderea necesară a celor privind munca vie.

În practică, această a doua restricție se poate determina sub forma unei corelații cantitative între valori absolute, cu ajutorul relației :

$$c_{t_1} < (c_{v_0} - c_{v_1}) + c_{t_0} \quad (2)$$

Relația (2) determină limita maximă admisibilă de creștere a costurilor cu munca trecută, în condițiile în care prin plan se prevede o anumită reducere a celor privind munca vie.

Un exemplu de fundamentare

PENTRU a preciza cele de mai sus prezentăm, în tabelul nr. 1, un exemplu care concretizează conceptul de **fundamentare economică a normelor de muncă ca o consecință a introducerii progresului tehnic**, exprimat prin tehnologii noi sau îmbunătățirea celor existente, noi mașini, utilaje și instalații cu randamente superioare față de cele luate în calcul la fundamentarea tehnică a normelor de muncă ce vor trebui înlocuite etc.

Tabelul nr. 1

Indicatorul		Perioada analizată		
		„0”	„1”	Indici
Norma de producție	(buc./oră-om)	0,714	1,25	1,75
Costuri cu munca vie	(lei/buc.)	14	8,00	0,571
Costuri cu munca trecută	(lei/buc.)	10	12,00	1,20

Din acest exemplu, aplicând relațiile din modelele economice prezentate, rezultă :

1. eficacitatea economică a normelor de producție se manifestă în situația în care **costurile totale cu munca vie și trecută sînt mai mici**, în perioada de aplicare a acestora, **decît cele rezultate din aplicarea vechilor norme**, potrivit relației :

$$c_{v_1} + c_{t_1} < c_{v_0} + c_{t_0}, \quad (3)$$

respectiv $8 + 12 < 14 + 10$;

2. **limitei maxime a sporirii costurilor cu munca trecută trebuie să-i corespundă o anumită scădere a celor cu munca vie**, ca o a doua condiție de fundamentare a normelor de muncă, adică :

$$c_{t_1} < c_{v_0} - c_{v_1} + c_{t_0} \quad (4)$$

respectiv $12 < 14 - 8 + 10$.

Să admitem ipoteza că am introdus măsuri tehnice (pentru care am alocat investiții) fără ca să înlocuim vechile forme, corespunzător noilor condiții tehnice create ; ca urmare, fiind seama de nivelul costurilor intervenite datorită investițiilor făcute cu dotarea tehnică, avem situația din tabelul nr. 2.

Tabelul nr. 2

Indicatorul		Perioada analizată		
		„0”	„1”	Indici
Norma de producție	(buc./oră-om)	0,714	0,714	1
Retribuția tarifară	(lei/oră-om)	10	10	1
Costuri cu munca vie	(lei/buc.)	14	14	1
Costuri cu munca trecută	(lei/buc.)	10	12	1,2

Datele din tabel ne obligă să dăm răspunsul dacă, în cadrul modificării condițiilor tehnice (ca) și la aceeași retribuție tarifară (R), normele de producție (W) sînt sau nu fundamentate tehnic și economic, adică dacă mai respectăm restricția economică (3). În acest sens, ca să determinăm din punct de vedere economic nivelul normei de producție, necesar pentru a-l compensa pe cel al cheltuielilor cu munca trecută (c_{t_1}) astfel ca rentabilitatea produsului cel puțin să se mențină sau să sporească corespunzător investițiilor făcute, folosim următoarea inegalitate :

$$W_1 > \frac{W_0 \cdot R_0}{R_0 - (c_{t_1} - c_{t_0}) \cdot W_0}$$

$$0,714 \cdot 10$$

adică : $W_1 > \frac{0,714 \cdot 10}{10 - (12 - 10) \cdot 0,714}$, deci W_1 mai mare de

0,833 buc./oră-om.

Rezultă că numai aplicarea unei norme de producție mai mari de 0,833 buc./oră-om, față de vechea normă de 0,714 buc./oră-om, va satisface cerința sporirii eficienței economice.

Pentru exemplificare să considerăm că norma de producție fundamentată tehnic este de 0,900 buc./oră-om, față de cea de 0,833 buc./oră-om, fundamentată economic. Costurile cu munca vie se vor determina cu ajutorul relației :

$$c_{v_1} = \frac{R_0}{W_1} = \frac{10}{0,900} = 11,11 \text{ lei/buc.}$$

Această normă de producție de 0,900 buc./oră-om asigură o reducere a costurilor cu munca vie de la 24 la 23,11 lei pe bucată, respectiv :

$$c_{v_1} + c_{t_1} = 11,11 + 12 = 23,11 \text{ lei buc. ;}$$

$$c_{v_0} - c_{t_0} = 14 + 10 = 24 \text{ lei/buc.}$$

Ideile expuse în legătură cu fundamentarea economică a normelor de muncă nu epuizează, desigur, toate aspectele problematice abordate. Ne propunem ca, într-un alt articol, să explicăm legătura dintre normele de muncă fundamentate tehnic și economic și nivelul productivității muncii în întreprinderea industrială.

dr. P. FRUJINĂ

Portofoliul de comenzi — element de corecție în dimensionarea formațiilor de lucru

GĂSESC de mare interes ancheta Revistei economice (nr. 15 și 16/1982), în legătură cu dimensionarea optimă a formațiilor de lucru în unitățile industriale — în această perioadă cînd întreaga activitate economică a unei întreprinderi este îndreptată spre rentabilizarea și obținerea de beneficii maxime de la fiecare produs.

O formație judicios dimensionată, cu o componentă adecvată calitativ (ca nivel de calificare, pregătire și experiență), poate contribui direct la reducerea cheltuielilor de producție. O sursă principală pentru creșterea eficienței economice, a beneficiului unei întreprinderi o constituie productivitatea muncii pe care trebuie să o realizeze formația de lucru — și care este influen-

țată în special de : numărul și calitatea muncitorilor ce compun formația, numărul și calitatea utilajelor din dotare (baza materială), organizarea locurilor de muncă și a proceselor de producție.

TRIBUNA „R.E.”

Formațiile de lucru și utilajele din dotare constituie potențialul productiv al întreprinderii, care permite calcularea ofertei, respectiv a producției fizice. Potențialul productiv poate să dea rezultate maxime în condițiile unei organizări științifice a muncii și a proceselor de producție. Dar o exploatare intensivă a capacităților de producție se obține numai dacă, corespunzător ofer-

tei productive, avem o cerere — curentă și potențială — care să garanteze desfacerea produselor și încasarea valorii muncii prestate. Avînd o desfacere sigură, respectiv o cerere mare de produse în raport cu oferta potențială, este necesar ca dimensionarea formațiilor de lucru să aibă la bază criteriul științific de determinare și optimizare, prin măsuri atât intensive cît și extensive, care să vizeze calitatea și cantitatea producției.

Măsurile de creștere a productivității muncii și a indicelui de folosire a utilajelor constituie condiții concrete, specifice fiecărei întreprinderi : reglarea lor după norme și normative departamentale devine în multe cazuri — așa cum a relevat ancheta revistei — o trînză în creșterea eficienței economice, în aplicarea principiului autoconducerii.

În condițiile actualei crize de materii prime și energetice, ale schimbării rapide a structurii cererii și ofertei de produse, ale generalizării relațiilor economice dintre unitățile socialiste și ale aplicării noului mecanism economico-financiar, se impune ca la dimensiona-

rea formațiilor de lucru să se aibă în vedere și cererea de produse. O întreprindere cu un potențial productiv și tehnologic dat nu poate să producă decât la nivelul cererii, pe baza contractelor și a portofoliului de comenzi primite conform legislației în vigoare. Astfel, dacă cererea este mare se pot lua măsuri intensive de creștere a productivității muncii, sau de creare a noi capacități, redimensionându-se formațiile de lucru în funcție de complexitatea cererilor. În situația inversă, când potențialul productiv depășește cererea de produse, formațiile de lucru trebuie, de asemenea, să fie redimensionate corespunzător, dacă tehnologiile nu pot fi adaptate — și dacă nu pot fi procurate materiile prime — pentru realizarea al-

tor produse la care cererea nu este satisfăcută.

Dimensionarea formațiilor de lucru în funcție de productivitatea planificată, de dotarea tehnică și organizarea produselor tehnologice, ținând cont în permanență de cererea și oferta curentă și potențială, ar corespunde cerințelor etapei actuale, de creștere a eficienței economice în sfera producției și a desfacerii produselor. Astfel, activitatea de cercetare în legătură cu dimensionarea formațiilor de lucru capătă rolul unui factor de optimizare în relația dintre capacitățile de producție și cererea de produse.

Vasile NISTOR
C.I.U.P.M. Ploiești

O idee demnă de reținut: dezvoltarea unităților teritoriale de organizare

SÎNT într-un acord cu propunerea de a fi lărgite competențele actuale ale cabinetelor județene de organizare, în sensul opiniilor formulate de Aurel Cristea în articolul „Organizarea organizării” (R.E. nr. 9/1982).

A organiza înseamnă, între altele, a avea inițiativă; în orice situație, cât de dificilă, există o soluție de ieșire, bineînțeles dacă este căutată cu iscusință și răbdare de către oameni competenți.

Într-o chestiune importantă, de ordin economic sau tehnic, nu este întotdeauna ușor de găsit ușa la care trebuie să se bată mai întâi. Această dificultate îi face pe mulți să rămână pasivi. Existența, în fiecare reședință de județ, a unui nucleu organizat căruia să i te poți adresa cu încredere pentru a obține o rezolvare sau o idee de rezolvare ar fi binevenită. Aici ar putea cere ajutor nu numai unitățile economice, ci și cele cu caracter social s.a. Cred însă că actualele cabinete de organizare, încadrate doar cu câțiva specialiști, nu pot face față tuturor solicitărilor. Transformarea lor în unități de consultanță și studii, cu autogestione, le-ar da posibilitatea să joace un rol hotărâtor în perfecționarea activității întreprinderilor și instituțiilor, în valorificarea propunerilor și inițiativelor.

Mecanizarea și automatizarea producției economisesc forță de muncă. La fel și o organizare rațională, care elimină ce este inutil, nu prin măsuri volonta-

riste, ci pe baza unor studii și analize temeinice. Este însă limpede că nu oricine poate deveni un „organizator” prin simpla încadrare într-un asemenea post; iar necunoașterea profundă a problematicii specifice împinge la rezolvarea ei birocratică, distrugând însăși ideea de organizare, care reprezintă opusul rutinei conservatoare, anchilozată în practici formaliste și sterile.

Unitățile teritoriale de organizare județene, coordonate la nivel național, nu numai că ar putea concentra cei mai buni specialiști în domeniu, dar ar putea contribui la formarea și perfecționarea cadrelor de organizatori din întreprinderi (așa cum multe din actualele cabinete au făcut-o în legătură cu însușirea și promovarea metodei analizei valorii — metodă, din păcate, încă insuficient extinsă, din cauza nerezolvării unor condiții de ordin formal). Pe lângă participarea la rezolvarea unor probleme concrete ale diferitelor unități economice și sociale, ele ar dinamiza aprofundarea, îmbunătățirea și generalizarea unor metode, procedee și tehnici specifice, beneficiind reciproc de experiența acumulată. Organul lor central, colaborând cu forurile superioare interesate, ar facilita soluționarea problemelor de interes general, interpretarea științifică și valorificarea inițiativelor de jos.

Petre DANCIU
Cluj-Napoca

Normativare, organizare, conducere

DUPĂ propria opinie, funcțiile conducerii constau în: normativarea acțiunii sociale, organizarea participăției colective, control-corecție-valorizare.

Atribuind funcției „normativare” rolul de îndrumare, orientare și planificare a acțiunii sociale, „organizării” îi revin sarcinile, dialectic determinate, de a face ca acțiunea să se finalizeze, de a dimensiona structurile (mulțimi sociale dotate cu mijloacele tehnice adecvate acțiunii) și de a asigura metodele de muncă — aplicare creatoare a știin-

ței; celei de-a treia funcții rămânându-i să constate permanent gradul de concordanță dintre „norme” și „acțiune”, să dispună corecția (ajustarea laturilor implicate) și să stabilească rezultatele, în funcție de care ciclul să fie reluat pe un plan superior. Notăm că structurile, metodele, scările de valorizare, stimulentele, sancțiunile sînt și ele normative, dar trebuie — și sînt — perfecționate continuu, pe măsura dezvoltării sistemului condus.

În ideea organizării ca funcție a conducerii, aș vrea să dezvolt și completez propunerile făcute, în nr. 9/1982 al Revistei economice, de tov. A. Cristea.

Consider că structurile existente sînt necesare, suficiente, dar totodată perfectibile. Astfel, la nivel național, rolul de coordonare îl deține Consiliul Organizării Economico-Sociale, organism de partid și de stat. În subordinea sa se află I.C.I., institut central specializat în probleme de conducere și informatică. În plan teritorial avem cabinetele de organizare economico-socială și centrele teritoriale de calcul electronic (C.T.C.E.).

Acționarea, cu preponderență, în planul normativării impune ca principiul-lege al conducerii — coordonarea — să se dezvolte mai mult în profil teritorial, în care sens:

— cabinetele să îndrume și controleze compartimentele de profil din toate unitățile economice și sociale, privitor la aplicarea normativelor conducerii științifice (atribuții unitare, norme de structură, dimensionarea structurii față de plan, regulament de organizare și funcționare, de ordine interioară etc.);

— C.T.C.E. să proiecteze aplicații informatice (punînd accent pe metodele de conducere bugetare, a veniturilor și cheltuielilor, analiza funcțională a costurilor — analiza valorii, normarea muncii la nivel de operații/reper și activități funcționale, informatizarea sistemului informațional), ca primă etapă, apoi sisteme informatice, implementarea celor tip (create de I.C.I., ministere). Între acestea, o aplicație de dimensionare a structurii față de plan-costuri-norme de muncă (la nivel de operație sau activitate), este de primă urgență. Este de dorit ca I.C.I., să asigure codificările la nivel național, element de bază al integrării sistemelor informatice.

În structurile tip ar trebui inclus un compartiment de stat major, care să includă activitățile de prospectare-planificare-organizare-informatică, ca principal ajutor al conducerii colective.

Subscriu la ideea necesității de a se defini statutul funcției de „organizator” (consultant), ca specialist în structuri și metode, inclusiv informatică, acestuia încredințându-i-se în întreprindere și coordonarea activității de secretariat al organelor colective de conducere.

Importanța pe care conducerea de partid și de stat o acordă perfecționării organizării pentru creșterea eficienței întregii activități economice și sociale impune reconsiderarea rolului — și cadrului — acesteia în contextul îmbunătățirii mecanismului economico-financiar. Revista economică a găzduit multe și interesante opinii, propuneri concrete în acest sens. Cred că ar fi nimerit să se procedeze, de către organele de resort, la o consultare mai largă și cu o tematică bine definită în raport cu cerințele etapei actuale, prin dezbateri la nivel județean și apoi printr-o consfătuire de lucru, în urma căreia să se sintetizeze și formuleze propuneri apte să fie valorificate pe plan normativ.

I. NECULOIU-ISPAS
Brașov

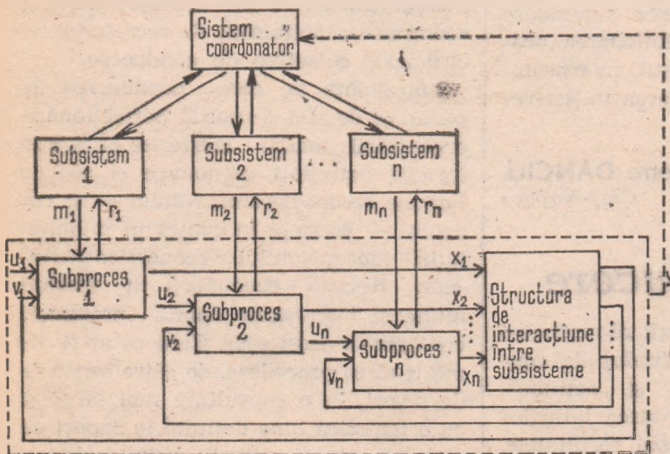
SISTEME MARI: teorie și aplicații (II)

Conducerea (reglarea) ierarhizat-descentralizată a sistemelor mari, complexe

TEORIA sistemelor mari are numeroase aplicații, în special în conducerea (reglarea) ierarhizat-descentralizată a unor sisteme, cum ar fi: optimizarea sistemelor industriale, energetice și altele, determinarea echilibrului ecologic al zonelor industrializate și al sistemelor eco-acvatice (lacurile mari etc.), prognoza dezvoltării sistemelor socio-economice și altele.

Cercetarea în domeniul conducerii și/sau reglării descentralizate este motivată de faptul că rezultatele teoriei clasice și chiar moderne a sistemelor de reglare automată sînt neadevurate sistemelor mari, complexe. Explicația constă în faptul că conceptul de bază în teoria actuală a sistemelor de reglare automată este acela de feedback pe stare. În multe sisteme și în special în sistemele mari, complexe, este însă imposibil de a încorpora mulțimea de bucle de reglare (feedback) într-un studiu global. Teoria reglării descentralizate a luat naștere ca urmare a incapacității teoriilor clasice de a face față acestei dificultăți. Caracteristica de bază a reglării descentralizate este asigurarea transferului de informație între subsisteme interconectate ale sistemului mare.

Adoptarea sistemelor de reglare multinivel este echivalentă cu înlocuirea unei singure probleme P, de mari dimensiuni, printr-o secvență de subprobleme (de dimensiune redusă) P_i ($i=1, 2, \dots, n$) și o problemă de coordonare. Deoarece timpul de calcul crește mai mult decît proporțional (liniar) odată cu talia (dimensiunea) problemei, se poate afirma că, în general, soluționarea a n subprobleme de talie redusă este mai puțin costisitoare decît problema originală, de mari dimensiuni. Cu toate acestea necesitatea rezolvării iterative a subproblemeilor, care sînt interconectate și necesitatea coordonării soluțiilor, în sensul predicției transferului de informație între subsisteme,

Schema de principiu a unui sistem mare cu structură ierarhizată, punînd în evidență și structura de interacțiune între subsisteme

implică un cost suplimentar. În general însă se consideră că rețeaua ierarhizată este mai eficientă, mai ales dacă ținem seama de faptul că abordarea globală a problemelor de mari dimensiuni de cele mai multe ori nici nu este posibilă, din considerente atât hardware cît și software.

Un avantaj al algoritmilor de descompunere este abilitatea acestora de a rezolva cele n subprobleme, de talie redusă, independent una de alta. Dacă se dispune de mai multe procesoare (ex. microprocesoare) este posibilă și o rezolvare în paralel a subproblemeilor rezultate din descompunere. Avantajul apare mai pregnant atunci cînd numărul subsistemelor este mare. Dar trebuie spus că aceste avantaje ale reglării ierarhizat-descentralizate sînt atenuate, dacă luăm în discuție faptul că informația schimbată între coordonator și regulatoarele de la nivelul local poate fi de același ordin de mărime cu informația necesară atunci cînd s-ar comunica coordonatorului starea întregului sistem. (vezi figura)

De aceea, sistemul coordonator trebuie să posede un model agregat al sistemului în ansamblu, astfel încît să poată rezolva problema sa de coordonare cu ajutorul acestui model de talie redusă și să transmită regulatoarelor locale mărimile de referință calculate cu acest model agregat, subsistemele rezolvîndu-și propriile lor probleme astfel încît să atingă obiectivele propuse de către sistemul coordonator. Pe baza acestei observații am elaborat un algoritm de optimizare al unui sistem mare, constituit dintr-o mulțime de subsisteme interconectate, bazat pe descompunere — agregare — coordonare.*)

Trebuie să precizăm însă că metodele de reglare ierarhizat-descentralizate asigură de fapt o soluție suboptimală, soluția optimală (ideală) neputînd fi obținută decît prin rezolvarea globală a problemei. Dar o astfel de soluție este exclusă din capul locului, din cauza dificultăților insurmontabile de calcul, care apar în cazul sistemelor mari, ceea ce conduce, în cazul reglării ierarhizat-descentralizate la o „pierdere de optimalitate” datorată incertitudinii.

Aplicații ale teoriei sistemelor mari în conducerea și/sau reglarea ierarhizat-descentralizată

PENTRU exemplificare vom aminti, în primul rînd, sistemele energetice interconectate, care constituie astăzi, în contextul crizei energetice mondiale, o problemă de prim ordin. Rezultate semnificative în conducerea și/sau reglarea ierarhizat-descentralizată a acestor sisteme au fost obținute în S.U.A. și Europa de vest. În al doilea rînd, se cuvine a aminti conducerea ierarhizat-descentralizată și reglarea proceselor industriale, domenii în care s-au obținut rezultate semnificative în S.U.A. (industria chimică și metalurgică), Anglia (industria metalurgică), Finlanda (industria hîrtiei), Polonia (industria petrochimică), Franța (industria metalurgică, industria zahărului) și altele.

Conducerea sistemelor socio-economice beneficiază de metodele teoriei sistemelor mari. Acestea au fost aplicate în U.R.S.S. (planificarea sistemelor regionale), Polonia (dezvoltarea regională integrată), Canada și Maroc (controlul proceselor privind populația), S.U.A. (probleme de decizie la nivel guvernamental) etc.

Sistemele de transport și telecomunicații beneficiază, de asemenea, de aportul teoriei sistemelor mari. În acest domeniu sînt realizări în Elveția (sistemul de transport al orașului Lausanne), Anglia (controlul traficului în orașul Glasgow), Australia (coordonarea adaptivă a traficului), Franța (controlul descentralizat al rețelei de telefon) etc.

În domeniul controlului sistemelor bio-ecologice se remarcă unele realizări în Franța (controlul poluării rîurilor).

În țara noastră s-au obținut unele rezultate în aplicarea teoriei sistemelor mari la concepția sistemelor informatice pentru conducerea întreprinderilor și centralelor industriale. Astfel, în Institutul Central pentru Conducere și Informatică — I.C.I. s-au conceput sisteme informatice pentru conducerea producției sau a unor procese complexe, în colaborare cu beneficiarii și utilizatorii acestora (I.C.B., C.I.L., I.I.S. Electroaparataj, C.C.H. Suceava, C. S. Reșița, C. P. Midia etc.), Sistemul Informatic Teritorial — S.I.T., Sistemul Informatic Național — S.I.N..

Stadiul actual și perspective ale teoriei sistemelor mari

EXISTĂ o credință răspîndită în cercurile care se preocupă de modelarea sistemelor mari, anume că complexitatea problemelor și necesitatea de simplificare a tratării acestora pot fi stăpînite cu ajutorul metodelor bazate pe descompunere și recompunere. Spiritul analizei este, în această viziune, „divide et impera”, cu alte cuvinte, descompune o problemă complexă în

*) F. Stănculescu, *Dinamica sistemelor mari*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1982

subprobleme mai simple, folosește o metodă directă de rezolvare a acestor probleme mai simple, reunește rezultatele analizei împreună, în mod logic.

Dintre metodele formale de abordare a problemelor sistemelor mari, metodele de descompunere și agregare apar ca oferind cea mai sigură. Mulți analiști încearcă să rezolve problemele sistemelor mari prin descompunere în mai multe subsisteme interconectate, de dimensiune mai mică, care sînt apoi recompuse sau coordonate, în scopul reconstrucției soluției problemei originale. Probabil că avantajul cel mai important oferit de către structurile ierarhizate este acela că ele permit elaborarea de modele să dezvolte independent modelele unor subsisteme, iar coordonatorului de a stabili obiective la nivel local și interacțiunile dintre subsisteme. Apare deci evidentă necesitatea existenței coordonatorului, al cărui rol este acela de a menține echilibrul între părțile componente — subsisteme — pentru a fi mai completă integrare a sistemului, în vederea atingerii finalității sistemului: realizarea obiectivelor sale globale.

În teoria sistemelor mari se subliniază faptul că există două moduri fundamentale de descompunere a unui astfel de sistem: descompunerea funcțională și descompunerea spațială. Sistemele mari se pot descompune, în acord cu diferite ierarhii posibile ale sistemului, în subsisteme interconectate, dar construirea unui model comprehensiv simplu al unui sistem mare este practic imposibilă, deoarece sistemele reale consistă dintr-un număr potențial infinit de elemente interconectate și de relații de legătură între acestea. Chiar cel mai mare model pe care-l putem concepe și construi nu va putea fi niciodată o reprezentare completă a întregii realități. Orice model, oricît ar fi de mare și de complex, va trebui să includă importante simplificări.

Credința în eficacitatea metodelor de descompunere și recompunere se bazează pe presupunerea implicită că un sistem complex poate fi descompus în subsisteme slab interconectate, sau interconectate într-un sens care poate fi controlat. Întrebarea care se pune este dacă comportarea sistemului mare, în ansamblu, poate fi descrisă ca o funcție simplă a comportării fiecărui subsistem luat separat. Răspunsul la această întrebare este în general negativ.

Cercetarea în domeniul sistemelor mari va trebui să elucideze aspectele informaționale ale sistemelor mari, transferul de informație între subsisteme și acestea și coordonator, necesitatea de a reduce la minimum acest transfer de informație.

O direcție de cercetare în sistemele mari privește elaborarea de noi modele și tehnici de modelare în sistemele mari, fie prin cuplarea de două sau mai multe metode existente, fie prin elaborarea de modele noi. În acest sens rămîn în continuare fundamentale metodele de modelare deterministe și cele stochastice, la care se adaugă noile metode de modelare în condiții de incertitudine bazate pe logica mulțimilor vagi, și modelarea lingvistică. Cum modelele obținute pentru sisteme mari au tendința de a deveni din ce în ce mai mari și — în același timp — mai puțin comprehensibile, o preocupare care va trebui să stea în atenția cercetătorilor este reducerea dimensională a acestora (prin descompunere, agregare, simplificări etc.). O altă direcție de cercetare în teoria sistemelor mari este aceea a sistemelor care conțin un parametru mic (perturbație singulară).

Metodologia de realizare a sistemelor mari, complexe, va fi, de asemenea, o problemă care va preocupa pe cercetători, dat fiind că ea va trebui să fundamenteze principiile de abordare a sistemelor mari, în legătură cu aplicațiile potențiale în industrie, energetică, transport, telecomunicații, bio-ecologie, socio-economie și altele. Metodologia sistemelor mari, ca un complement al gândirii, utilizată în mod potrivit, mărește capacitatea de decizie a omului. Dezvoltarea recentă a psihologiei experimentale și a calculatoarelor electronice promite pătrunderi spec-

tauloase în natura, limitările, complementaritatea și potențialul inteligenței umane și al inteligenței artificiale, ale căror rezultate pentru dezvoltarea sistemelor mari sînt incalculabile.

În sfîrșit, ultimul, dar nu cel din urmă domeniu de cercetare în sistemele mari, asupra căruia dorim să atragem atenția, este acela al cercetării aplicative care — fără îndoială — se va îndrepta înspre realizarea de sisteme de conducere a sistemelor mari cu calculatoare de generația a IV-a, spre realizarea de roboți industriali cu inteligență artificială încorporată, realizarea de sisteme de conducere ierarhizat-descentralizate a proceselor tehnologice utilizînd mini și/sau microcalculatoare, realizarea de sisteme de conducere socio-economice (pentru teritorii, orașe și altele).

EXISTĂ încă lacune și probleme deschise în teoria sistemelor mari, fapt remarcat și de alți specialiști. Putem însă afirma că unele principii stabilite pot fi considerate ca făcînd parte dintre principiile aproape unanim acceptate ca: principiul coordonării sistemelor mari (Mesarovic și colaboratorii), principiul de complementaritate în sistemele mari (Zadeh), principiul de optimalitate și principiul de incertitudine în teoria sistemelor mari (F. Stănculescu).

În același timp, metodele și tehnicile actuale în teoria sistemelor mari nu sînt aplicabile automat în teoria sistemelor mari.

Astfel, o problemă deschisă este cea a stabilirii unui criteriu de stabilitate absolută (în interacțiune, structurală etc.) a sistemelor mari. Cercetările bazate pe funcția Lyapunov, deși fecunde, nu pot fi aplicate în practică din cauza dificultăților insurmontabile de calcul.

Metodele de optimizare ca: programarea matematică (liniară, neliniară, dinamică etc.) sînt puternic limitate de dimensiunea mare a problemelor, chiar dacă se dispune de calculatoare electronice puternice. Utilizarea metodei de optimizare bazată pe principiul maximumului, aceea bazată pe multiplicatorii lui Lagrange și altele sînt, de asemenea, puternic limitate de dimensiunea mare a problemelor.

O cale deschisă de abordare este aceea de a utiliza metode care țin seama de raritatea modelelor matriceale, adesea observate în practică, ca urmare a faptului că într-un sistem mare nu toate elementele sînt interconectate direct cu toate celelalte elemente. Apar astfel în modelele matriceale multe elemente nule, ceea ce simplifică tratarea acestor sisteme. O altă cale deschisă este aceea a metodelor bazate pe utilizarea teoriei mulțimilor vagi și a modelelor lingvistice.

Teoria catastrofelor este, de asemenea, o cale de abordare a sistemelor mari dar, din păcate, deocamdată ea este limitată la sisteme descrise cu ajutorul a numai 4 parametri. Rămîn, de asemenea, deschise metodele bazate pe descompunerea sistemelor mari în subsisteme interconectate și rezolvarea coordonată a acestora. De asemenea, rezolvarea problemelor de mari dimensiuni prin agregare, cu mențiunea că operațiunea de agregare nu poate fi aplicată modelelor neliniare, pentru care trebuie efectuate în continuare susținute cercetări, eventual simplificarea adecvată a acestor modele. Neliniaritatea în modelele matematice de mari dimensiuni nu poate fi stăpînită în mod corespunzător, din cauză că analiza neliniară nu ne pune la dispoziție metodele de calcul corespunzătoare și aceasta este o altă problemă deschisă.

Vedem așadar că în teoria actuală a sistemelor mari există numeroase probleme deschise. Unii specialiști estimează însă că ele vor putea fi rezolvate, dacă nu total, cel puțin în parte, cu ajutorul progreselor ce se vor face în metodele matematice, în inteligența artificială ce va fi încorporată în calculatoarele de generația a 4-a și în alte domenii de cercetare.

Florin STANCIULESCU

Sesiune științifică

În zilele de 20 și 21 mai a.c. s-a desfășurat sesiunea anuală de comunicări științifice a Institutului de economie mondială, cu tema: „Participarea activă și eficientă a României la viața economică internațională în concepția președintelui Nicolae Ceaușescu”. Cu acest prilej a fost marcată aniversarea a 15 ani de la înființarea Institutului de economie mondială și

implinirea unei jumătăți de secol de la inițierea cercetărilor conjuncturale românești.

În cadrul sesiunii au fost prezentate peste 30 de comunicări științifice de către cercetători, cadre didactice integrate în activitatea de cercetare a institutului și specialiști din sistemul comerțului exterior, cu privire la: probleme ale edificării unei

noi ordini economice internaționale, contribuția studierii sistematice a piețelor externe la promovarea exporturilor românești pe principalele grupe de produse, dezvoltarea continuă a relațiilor comerciale ale României pe principalele grupe de țări, probleme ale eficientizării exporturilor, aspecte juridice ale relațiilor economice externe, probleme referitoare la cooperarea economică internațională și altele.

Pe marginea comunicărilor au fost purtate discuții menite să lărgescă schimbul de opinii legate de tematica sesiunii.

Probleme ale viitorului și dezvoltării în viziunea specialiștilor

Un valoros instrument de lucru elaborat de U.N.E.S.C.O.

Criterionii și sisteme de indicatori sociali

PENTRU îndeplinirea sarcinilor ce-i revin — conform noii sale vocații — U.N.E.S.C.O. elaborează studii care, ca regulă, au un dublu conținut și anume: dezbateră de fond a unor probleme și concomitent tratarea laturilor lor metodologice. Se îmbină astfel viziunea teoretică a fenomenelor și proceselor analizate cu străduințe metodologice, pentru a ajunge la o cunoaștere cât mai veridică a conținutului și tendințelor acestor fenomene și procese, în condițiile formulării de recomandări care să asigure, totodată soluții în concordanță cu cerințele practicii sociale.

În cadrul acestor studii se înscrie și seria U.N.E.S.C.O., intitulată Studii socio-economice și prezentată cu intenția de a promova laturile aplicative ale științelor sociale și asigurarea unor „punți de legătură” între „două culturi”, înțelegând prin aceasta faptul că trebuie dezvoltată o colaborare cât mai strânsă între cercetătorii din domeniul științelor sociale și factorii de decizie din domeniul socio-economic. Înțelegem prin aceasta preocuparea — firească și necesară — de a promova în analiza problemelor tehnice o viziune social-umană, astfel ca în recomandarea soluțiilor de specialitate să se aibă în vedere măsura în care acestea răspund — imediat și în perspectivă — nevoilor societății și individului.

Seria de studii de care ne ocupăm are drept obiect elaborarea unei metodologii de „evaluare” a programelor de acțiune socială, elaborarea unui ansamblu de principii și metode în funcție de care să se facă o apreciere cantitativă și calitativă a gradului în care astfel de programe răspund unor cerințe reale, obiective și subiective, ale practicii sociale. Se vrea să se ajungă — și se și reușește în mare măsură — la un sistem de criterii socio-economice în funcție de care aceste programe să fie judecate, pe de o parte premergător aplicării și pe de altă parte ulterior, în rezultatele obținute. Cele 4 studii¹⁾ apărute formează din acest punct de vedere un întreg echilibrat: primele două se ocupă cu preponderență de aspectele principiale și metodologice ale „evaluării” programelor de acțiune socială și de sistemul indicatorilor socio-economice utilizabili în activitatea de programare, iar următoarele două — în esență de „efectele” programelor de acțiune socială. Toate cele patru studii au în comun problema inventarierii și definirii conținutului conceptelor teoretice, al sistemului de indicatori utilizați și al metodologiilor folosite, plecând de la considerații teoretice și de la studiile de caz, adică de la proiecte și programe aflate în curs de desfășurare în diferite țări membre U.N.E.S.C.O.²⁾

Accentuarea în timp a preocupărilor privind cunoașterea cât mai cuprinzătoare a implicațiilor sociale și umane ale diferitelor programe de acțiune socială a creat necesitatea constituirii unui domeniu specializat al cercetării științifice și anume crearea unui sistem de analiză prin mijlocirea căruia se evaluează rezultatele acestor programe. Evaluarea este ea însăși obiect de cercetare științifică. Analizele sînt considerate mai mult decît o evaluare a programelor în

cauză, mai mult decît o cercetare științifică, fiind apreciate și ca o activitate politică³⁾.

În activitatea de evaluare a proiectelor și programelor de acțiune socială se disting 3 componente: 1) **evaluarea „procesului”** (se analizează dacă programul este orientat în funcție de obiective privind populația sau prin raport la o zonă teritorială și dacă eforturile legate de program rezultă nemijlocit din prevederile acestuia sau din considerente mai generale, principiale); 2) **evaluarea „impactului”** (aprecierea măsurii în care rezultatele probabile ale programului produc „efecte” în direcția dorită); 3) **evaluarea „integrată”** (cînd se apreciază concomitent cele două componente specificate mai înainte). În ceea ce privește aplicarea, un anumit program de acțiune socială a operațiunilor de evaluare există puncte de vedere deosebite: potrivit unor aprecieri, cercetătorii din acest domeniu trebuie să fie și participanți la desfășurarea și înfăptuirea programului în cauză; alte opinii susțin că, din contră, acești cercetători științifici trebuie să aibă o poziție neutră, să opereze ca niște judecători aflați cu totul în afară. Primul punct de vedere — și noi credem că acesta este cel just — cîștigă tot mai mulți susținători. În problema rolului pe care trebuie să-l aibă economiștii în evaluarea proiectelor, autorii susțin că nu ar trebui exagerat rolul acestora, deoarece programele nu trebuie să fie judecate izolat, scoase din contextul mai larg al implicațiilor lor economice, concomitent cu al celor sociale și culturale în general, acestea din urmă avînd și ele efecte economice (modificări în eficiența muncii sociale, în nivelul pregătirii profesionale și culturale etc.).

Ca un epilog al acestor considerente, autorii insistă asupra faptului că cercetările privind evaluarea programelor de acțiune socială fac progrese în două direcții și anume în definirea criteriilor în funcție de care se efectuează evaluarea, și al metodelor de folosit. Ceea ce se cere în special în prezent este eliminarea unor piedici rezultate din timpul foarte lung ce se scurge pînă se ajunge la adîncirea studiilor de evaluare a programelor, a constrîngerilor materiale, a blocajelor politice și a barierelor administrative. Eliminarea sau cel puțin atenuearea tuturor acestor piedici asigură condiții pentru concentrarea eforturilor cercetării științifice asupra problemelor de conținut, ceea ce contribuie la îmbunătățirea proiectelor, a programelor de acțiune socială. Un prim efect al acestei îmbunătățiri se va reflecta într-o cît mai cuprinzătoare evaluare a multiplelor implicații socio-economice pe care le au programele de acțiune socială, odată cu aceasta sporind și aprecierea socială a rolului cercetării științifice în general și a aportului științei în social la rezolvarea multor probleme pe care le pune dezvoltarea societății contemporane.

Trecîndu-se de la general spre particular, ne sînt prezentate sistemele de indicatori socio-economice utilizați în acțiunea practică de înfăptuire a proiectelor de acțiune socială. Cuprinderea problemelor, a realităților ce formează obiectul programelor este exemplificată concret, pe cazuri, descriindu-se instrumentarul — sistemul de indicatori — cu care se operează. Sîntem în prezența unui întreg sistem de indicatori socio-economici și a unor analize privind necesitățile și posibilitățile aplicării lor în acțiunea de programare, respectiv în operațiunile ce le implică întocmirea și aplicarea programelor de acțiune socială⁴⁾. Este de relevat critica ce se face rolului predominant statistic ce se atribuie — de regulă — indicatorilor socio-economici, plecîndu-se pentru necesitatea elaborării și folosirii unui sistem de indicatori — inclusiv privind interdependențele dintre ei — care să constituie instrumente de cunoaștere a dinamicii fenomenelor în cauză și de planificare, de acționare, de orientare a desfășurării lor cît „mai precis, cuprinzător și neechivoc”. Se subliniază — în această ordine de idei — că progresele realizate pînă în prezent în această direcție — pe linia conceptualizării și a metodelor de abordare practică — permit elaborarea unor modele care să reflecte dinamica programării sociale și economice, în mod integrat. Aceste modele sînt deosebit de importante din

¹⁾ Evaluating social action projects — principles, methodological aspects and selected examples 1980, Socio-economic indicators for planning: methodological aspects and selected examples, 1981; Women and development: indicators of their changing role, 1981; Planning methods and the human environment, 1981.

²⁾ Exemplificîndu-se domenii în care se execută programe de acțiune socială în materiale se menționează: dezvoltarea urbană și construcția de locuințe, educația tehnologică și culturală, pregătirea profesională, măsuri de prevenire a îmbolnăvirilor, planificarea familială, programe privind sănătatea și alimentația, dezvoltarea construcțiilor rurale și altele.

³⁾ Referitor la această activitate științifică în studiile menționate se spune că „ea este o activitate politică, o intrare în mozaicul complex, din care izvorăsc deciziile politice și alocările pentru planificare, organizare, implementarea și efectuarea de programe care contribuie la îmbunătățirea condițiilor de existență ale omului”.

⁴⁾ Use of social indicators for planning, de Ramkrishna Mukherjee; Identification of socio-economic indicators for use in integrated social and economic planning de Kenneth C. Land; Socio-economic indicators for development planning in Africa de I.O.C. Onyemelukwe și Identification of social concerns and social indicators relevant to development planning in Africa de Codman Atta Mills.

punct de vedere operațional pentru că asigură o dublă cunoaștere a realităților ce se vor azi incluse în programele de acțiune socială — o prefigurare a lor, simularea pe de o parte și urmărirea concretă, pe viu, în raport cu modelul în desfășurare, pe de altă parte. Aceasta asigură și condițiile pentru adaptarea modelului și evaluarea veridică a efectelor sale social-economice. În ceea ce privește aria de cuprindere a sistemului de indicatori socio-economici se insistă asupra faptului că aceștia trebuie să caracterizeze nivelul și dinamica „condițiilor de viață” din societatea contemporană — înțelegând prin aceasta multitudinea și varietatea datelor, fenomenelor și proceselor ce trebuie cunoscute și caracterizate. Se insistă asupra necesității de a se identifica căile care pot duce la atenuarea și lichidarea subdezvoltării, cunoașterea factorilor de natură materială, socială și politică care pot și trebuie să contribuie la aceasta. În acest sens, sistemul de indicatori trebuie să fie strâns legat de condițiile specifice locale pentru că numai în acest fel acțiunile ce le implică programele de dezvoltare pot să aibă efecte favorabile pentru comunitățile sociale în cauză.

Sînt, de asemenea, tratate problemele pe care le ridică participarea femeilor la dezvoltarea socială și economică, respectiv sistemul de indicatori prin mijlocirea cărora să se caracterizeze și orienteze rolul în continuă schimbare pe care-l au și trebuie să-l aibă femeile în viața societății. Sistemul de indicatori trebuie să contribuie la eliminarea dublei nedreptăți ce se face femeilor în ceea ce privește aportul la economie: la economia casnică, în menaj și în economie. Noii indicatori trebuie să reflecte real rolul productiv al femeii, amploarea și semnificația acestui rol și locul ce-i revine femeii într-o societate aflată în plină transformare. Se susține — pe

drept cuvînt — că noul sistem de indicatori trebuie să fie „un model de schimbare socială” foarte cuprinzător⁵⁾.

Este tratată, de asemenea, problema metodelor utilizabile pentru ca în proiectele și programele de acțiune socială să se ia în considerare și factorii de mediu ambiant, interacțiunile dintre dezvoltare și acești factori. Sînt definite elementele componente ale mediului ambiant al omului, iar în a doua parte conceptualizarea sistemelor de mediu ambiant și aprecierea impactului acestuia⁶⁾. Se remarcă dificultățile metodologice ca urmare a faptului că însuși conceptul de mediu ambiant al omului este definit în mod diferit de cercetătorii în cauză. De altfel, conținutul conceptului — în biologie — a variat foarte mult, înscriindu-se între două extreme: un concept mecanicist și noțiunea de „împrejurări”⁷⁾. În evaluarea conținutului unor proiecte, programe de acțiune socială, trebuie bine delimitat conținutul în sine al acestora de implicațiile dorite, posibile, potențiale ale mediului, cunoscînd că aceste implicații funcționează în dublu sens. De altfel, prin mediu înțelegem de regulă tot ceea ce este diferit de acțiunea concepută, acesta fiind un sistem deschis, iar mediul ambiant fiind factorul endogen. Acțiunile incluse în programul social sînt concepute ca biosisteme (individuale, de grup), care trebuie analizate și evaluate la diferite nivele de agregare și în raporturile lor cu mediul ambiant, într-o viziune sistemică și dinamică. Trebuie ținut seama în această analiză că dimensiunile economice, sociale și culturale ale omului diferă mai mult în comparație cu cele biologice. De aici grija deosebită pe care trebuie să o avem pentru identificarea acestei dimensiuni pe parcursul înlăturării programelor, verificarea gradului în care ele sînt respectate, cunoscînd fiind că acestea sînt în continuă schimbare. Trebuie avut în vedere că în prezent mediul nu mai este un simplu receptor pasiv al acțiunilor omului, ale societății, așa cum era el conceput în multe din analizele clasice în materie⁸⁾. Cunoașterea ecologică la care s-a ajuns arată că sistemele de mediu preiau inputurile primite de la societate, pe care — folosind terminologia autorilor — le procesează în conformitate cu propria lor organizare internă și dinamică și foarte adesea ne dau „răspunsuri” care sînt foarte diferite de cele pe care le așteaptă omul. Sistemul conceput alertează asupra consecințelor pe care le au acțiunile omului asupra mediului înconjurător, precum și în ce privește impactul mediului asupra societății și omului. Reținem viziunea sistemică care trebuie să fie prezentă în cercetările care se referă la raporturile dintre om-societate și mediul ambiant.

Se pledează, astfel, pentru lichidarea punctelor de vedere potrivit cărora mediul ambiant este pentru om — în general și în dimensiunile sale naturale în special — o restricție, un obiectiv sau o dimensiune⁹⁾. Trebuie plecat de la punctul de vedere că sîntem în prezența unui sistem global total, de la individ la umanitate și de la țară la planetă și cosmos¹⁰⁾ — apreciază autorii studiului U.N.E.S.C.O.

prof. dr. doc. Roman MOLDOVAN

⁵⁾ Un astfel de model trebuie — potrivit autorilor — „să lămurească calca imbinării inputurilor dezvoltării cu schimbările sociale, culturale și structurale, schimbări care afectează participarea în economie a femeilor”.

⁶⁾ Pentru a fi viabil orice scenariu social trebuie — după cum apreciază autorii — să fie conceput în condițiile păstrării și/sau sporirii calității mediului ambiant al omului, incluzînd acele ecosisteme de care omul depinde fiziologic, cultural și economic.

⁷⁾ Prima presupune că mediul este „substanța în care se scufundă un corp”, iar a doua că sîntem în prezența unor circumstanțe care influențează sau modifică organismele.

⁸⁾ Impactul mediului ambiant reprezintă schimbarea netă în calitatea mediului ambiant al omului, înclusiv în ce privește acele ecosisteme de care depinde omul, schimbare rezultînd din efectele de mediu produse de activitățile omenești.

⁹⁾ Interpretarea mediului ambiant ca o restricție pentru planificarea socio-economică duce la o tendință de a optimiza dezvoltarea pe seama mediului ambiant; considerîndu-l ca un scop — cum fac unii conservatori — se poate ajunge numai la încercările de a optimiza mediul ambiant pe seama omului. Chiar și considerarea mediului ambiant ca o dimensiune a dezvoltării poate fi greșită deoarece această dimensiune a fost un anumit timp un element paralel în planificarea socio-economică, conducînd la încercările de a optimiza dezvoltarea pe de o parte și de a minimaliza distrugerea mediului ambiant pe de altă parte, ca un simplu efect secundar al dezvoltării.

¹⁰⁾ Dacă condiția umană este de îmbunătățit în mod sustinut, sistemele de mediu ambiant și sistemele umane trebuie pe deplin recunoscute ca fiind elemente complementare ale unui sistem total, la toate nivelele de la persoana individuală la umanitate, un sistem care trebuie îmbunătățit ca un întreg cuprinzător și niciodată „bucată cu bucată”.

Creșterea rentabilității

(Urmare din pag 4)

condiționare; valorificarea resturilor de partizi din stocul de fire fără mișcare prin crearea de articole decorative, în urzeala cărora se pot utiliza aceste tipuri de fire; diminuarea cantității de materiale refolosibile rezultate la diferite faze ale procesului tehnologic, prin transportul și depozitarea firelor, prin folosirea la capacitatea maximă a formatorilor de fire și prin rebobinarea resturilor de pe țevi etc.; sortarea riguroasă a materialelor refolosibile etc.

În acest context întreprinderea este preocupată de reducerea greutateii mediilor a produselor prin reproiectarea acestora și utilizarea unor tehnologii noi și a unor fire cu finețe mărită. De asemenea, se urmărește îmbunătățirea tratamentelor de finisare, care să se regăsească în creșterea gradului de neșifonabilitate, a țușcului și drapajului. Aceasta va permite ca în anul 1985 să se încadreze în sarcina primită de a reduce cu 20-25% greutatea țesăturilor față de anul 1982.

Sporirea productivității muncii reprezintă una din rezervele interne importante de creștere a rentabilității. Pentru a asigura creșterea productivității muncii în anul 1982 cu 40,9% față de anul 1981 întreprinderea și-a propus extinderea mecanizării transportului intern prin folosirea electrocarenor și electrostivuitoarelor la magazia de materii prime și materiale, folosirea unei instalații pentru alimentarea automată a mașinilor de spălat soluții, precum și punerea în funcțiune a instalației automate pentru evitarea brezării de la mașina de uscat — termofixat Brückner. De asemenea, pentru a asigura forța de muncă necesară (țesători și ajutoari de maștri) la mașinile de țesut automate Imatex și Officine Galileo, s-a trecut la organizarea activității în două schimburi, ceea ce s-a reflectat favorabil în creșterea indicilor de utilizare extensivă și intensivă a acestora și implicit a producției, concomitent cu reducerea cheltuielilor de producție.

Ca efect al măsurilor adoptate, în

anul 1982 este prevăzută — în condițiile creșterii substanțiale a indicatorilor privind producția netă, producția fizică și producția marfă — diminuarea cheltuielilor la 1 000 lei producție cu 23,4 lei și a cheltuielilor cu materialele la 1 000 lei producție cu 36,0 lei față de 1981 și o sporire a beneficiului cu 28,6%. Este de menționat și faptul că colectivul de muncă al întreprinderii „Postăvăria Română” a făcut eforturi și pentru recuperarea sumei de 1 445 mii de lei, ceea ce reprezintă 30% din valoarea compensărilor acordate pentru creșterea prețurilor unor produse, înscriindu-se astfel pe linia traducerii în viață a sarcinilor trasate de conducerea partidului și statului nostru.

Din analiza secvențială și factorială a rezultatelor obținute de „Postăvăria Română” se desprinde cu necesitate existența unor însemnate rezerve de sporire a beneficiului și de întărire a autoconducerii și autofinanțării întreprinderii în spiritul sarcinilor actuale ale colectivelor de oameni ai muncii, de întărire continuă a autogospodăririi și de creștere a eficienței întregii activități economice.

MUTAȚIILE socio-economice, cele tehnice mai ales, realitățile din țările capitaliste avansate din perioada postbelică au incitat proliferarea în gândirea economică nemarxistă a unor atribute explicative pentru șomaj: structural, tehnologic, tranzitoriu, de adaptare, ciclic, conjunctural, temporar, cronic, sezonier, parțial, regional, deghizat, latent etc. Diversele categorii de șomaj — în general cu înțelesuri asemănătoare și ocolind, în bună măsură, motivația profundă a subocupării forței de muncă în economiile occidentale — privite prin optica keynesistă a insuficienței cererii globale, sînt considerate de nekeynesiști drept ipostaze ale șomajului involuntar, ei operînd pe concretizarea a acestui tip de șomaj definit, dar nedeterminat în detaliu, de către J. M. Keynes. Preocupați de detalierea noțiunilor curente de șomaj în funcție de contextul economic postbelic, ei abordează diferențiat populația ocupată și pe cea fără lucru, concepînd nu o „piață a muncii” unică și omogenă, ci o pluralitate de piețe, corespunzător regiunilor (spațială) și calificărilor (profesională) între care există aceleași intercondiționări, reflectare a relațiilor dintre ariile geografice și specializările profesionale; în același sens ei analizează șomajul atît pe grupe socio-profesionale, cit și pe grade de pregătire, pe grupe de vîrstă, pe sexe, pe durata căutării de lucru etc.¹⁾

Printr-o asemenea aprofundare a conținutului șomajului, nekeynesiștii nu se abat de la cauza primară a șomajului, așa cum se relevă ea în doctrina keynesistă. În consecință, ei rămîn fermi pe poziția de a combate șomajul, indiferent de formele prin care s-ar manifesta, prin manipularea cererii globale cu ajutorul instrumentarului de politici privind veniturile, de politici fiscale și bugetare. Desigur, ei nu exclud necesitatea intervenției statului în domeniul pregătirii forței de muncă, al dezvoltării regionale, guvernului revenindu-i responsabilitatea perfecționării învățămîntului conform exigențelor evoluției tehnologice, creării unor „puncte de creștere” regionale, sectoriale, ș.a. Dar acest gen de politică a ocupării, în opinia lui M. Stewart, de pildă, „nu este o

Interpretări ale „teoriei ocupării forței de muncă” în doctrinele occidentale (II)

substituție a aplicării teoriei lui Keynes, ci este un adjuvant al ei.”²⁾

Și, dacă tezele keynesiste cu privire la utilizarea forței de muncă sînt, în ciuda adaptării lor de către curentul nekeynesist, tot mai contestate în acești ani grei pentru economiile occidentale, — ani ai escaladării șomajului și inflației — gînditorii nekeynesiști resping acuzația corespunzător căreia ratele mari de șomaj din prezent s-ar datora eșecului teoriei keynesiste și insuficienței lor politicii concepute pe baza acesteia; ei recunosc însă că adesea s-a renunțat la obiectivul ocupării forței de muncă în favoarea unor opțiuni politice conjuncturale. „Cînd ocupația pare înaltă a fost sacrificată pentru balanța de plăți, scrie astfel profesorul britanic M. C. Kennedy, aceasta s-a făcut în favoarea deținătorilor de lire sterline; cînd stabilitatea prețurilor a fost sacrificată, aceasta s-a făcut în favoarea libertății tradiționale, în mișcarea salarilor și a prețurilor; aceste opțiuni politice au fost făcute de guvern, și acesta, și nu modelele keynesiste de control a cererii, este cel care poartă răspunderea pentru stagnarea din anii recentți și politica de stop-go care a precedat-o.”³⁾

Aplicarea de cele mai multe ori neadecvată, lentă și parțială a doctrinei și recomandărilor keynesiste este cea care, în opinia nekeynesiștilor, a cauzat intensificarea șomajului în societățile vest-europene în ultimul deceniu. Așa se explică și de ce nekeynesiștii nu opun categoric consumul și respectiv cererea, producția și respectiv oferta, deși sînt în unanimi-

tate considerați drept economiști ai cererii. Totodată, cum Keynes nu a exclus coexistența șomajului involuntar cu cel frictional și structural, terapeutica sa presupune soluții structurale la problema utilizării forței de muncă, ca și relansării diferențiate pe sectoare de activitate, aspecte care, analitic sînt clarificate în curentul nekeynesist.⁴⁾

Opuse teoriei keynesiste a ocupării, respectiv dezvoltării ei de către nekeynesiști, se disting cel puțin două demersuri principale care contestă utilitatea keynesismului în înțelegerea actualelor forme de șomaj, ca și a nivelurilor ridicate ale acestuia. Este vorba de așa-zisa „școală tehnologică” corespunzător căreia șomajul masiv și cronic existent în prezent în țările capitaliste dezvoltate este prin natura sa un „șomaj tehnologic” care rămîne insensibil la politicile keynesiste de gestionare a cererii globale; el ar fi rezultatul schimbărilor tehnologice din producție, „al acelei combinații a factorilor de producție comportînd mai mult capital și mai puțină muncă, adică rezultatul procesului de substituție capital-muncă” — proces considerat originea subocupării și, prin formele sale de finanțare, și a inflației.⁵⁾

Se conturează, deci, în cadrul acestei abordări tehnologice, vechiul pesimism cu privire la implicațiile progresului tehnic asupra volumului global al ocupării forței de muncă, la pericolul pierderii locurilor de muncă ca urmare a folosirii unor echipamente moderne de înalt randament. Această viziune a fost de altfel mult dezbătută și combătută în însuși sinul gîndirii economice nemarxiste, detașându-se ideea că în condițiile în care ar exista o amenințare reală asupra locurilor de muncă, tot ar trebui să se asigure revoluționarea tehnică a producției, în lipsa căreia ar fi compromisă competitivitatea, mai ales a produselor, pe plan intern și internațional.

Economiștii nekeynesiști resping teza tehnologică a șomajului; în opinia lor, introducerea tehnicilor perfecționate de producție conduce la creșterea productivității muncii și prin aceasta la creșterea venitului și deci și a consumului lucrătore-

FIȘE

● La un prim contact, o lucrare precum „Această stranie materie” semnă de fizicianul de renume mondial Alfred Kastler, a cărei traducere a fost oferită

publicului cititor din țara noastră de EDITURA POLITICĂ nu pare a se adresa specialiștilor din științele sociale, economiștilor. Într-adevăr, tratînd probleme legate de teoria atomică, despre unele aspecte ale mecanicii cuantice ș.a. lucrarea pare să cantoneze strict în domeniul fizicii. Și totuși, o legătură există; o legătură care se manifestă pe două planuri distincte. În primul rînd, studiul materiei se subsumează așa-numitei sferă a cercetării fundamentale iar descrierea mecanismului de dezvoltare a acestui tip de cunoștințe oferă posibilități superioare de înțelegere a modului în care rezultatele cercetării fundamentale pot fi convertite în fapte economice concrete (revoluția în informatică are la bază, după cum se arată în lucrare, cercetările din domeniul fizicii solidelor). Un al

doilea plan vizează formarea unei mentalități profesionale avansate în rîndul cercetătorilor din științele sociale. Într-o lume a interdependențelor multiple, o lume confruntată de criză este necesară o viziune cit mai cuprinzătoare asupra fenomenelor, aceasta reprezentînd, poate, cel mai însemnat mesaj al cărții la care ne referim.

Prețuri

● P. Dascalov analizează în studiul Rolul naționalității în mecanismul mehanism (Rolul coeficienților valutare în cadrul noului mecanism economic), publicat în numărul 1/1982 al revistei bulgare IKONOMESKA MISL, rolul pe care îl are, în actuala etapă de dezvoltare a economiei R.P. Bulgare, sistemul de raportare a monedei naționale la principalele valute internaționale. Apreci-

ind că echilibrarea importului și a exportului, creșterea eficienței economice și mai cu seamă îmbunătățirea eficienței exportului sînt condiționate de o evaluare cit mai reală a costurilor interne la produsele exportate, comparativ cu prețul de vînzare pe piața mondială, autorul consideră că racordarea flexibilă a valorii monedei naționale la evoluția cursului de schimb al rublei și dolarului reprezintă o cale de atingere a acestor scopuri. Prin intermediul unor coeficienți de schimb, continuă autorul, prețurile interne pot fi raportate permanent la prețurile pieței mondiale, ceea ce permite măsurarea operativă a nivelului productivității muncii în întreprinderile bulgărești precum și evaluarea competitivității unor produse. Totodată, afirmă P.D., acest sistem de raportare la prețurile mondiale permite și fundamentarea unor opțiuni de nivel macro-

rilor, ceea ce creează o stimulare a cererii; totodată, progresul tehnic creează noi produse ca urmare a efectului de antrenare și prin aceasta, oricum ar fi el — economisitor sau consumator de forță de muncă — sporește cererea globală; și în sfârșit, mîna de lucru eliberată prin progresul tehnic, poate, mai mult sau mai puțin, să răspundă ofertelor de muncă adaptîndu-și competențele. „Atîta timp cît cererea globală este suficientă, nu există nici un motiv temeinic ca șomajul structural să pună probleme serioase și, mai puțin chiar, dacă posibilitățile de reciclare sînt acceptabile⁴⁾ — se afirmă astfel într-un recent studiu.

Analizînd tendințele evoluției ocupării forței de muncă între 1973—1980 în R.F.G. Franța și Olanda, prin prisma celor două tipuri de cauze generatoare de șomaj — insuficiența cererii globale pe de o parte și modificările structurale, dezechilibrele pe piața muncii, pe de altă parte — W. van Ginneken a ajuns la următoarea concluzie: dacă în anii '60 șomajul datorat insuficienței cererii a fost aproape inexistent, după 1975 a reprezentat între 60% și 90% din șomajul total.⁵⁾ Este și aici o pledoarie pentru keynesism cînd se afirmă că „se poate considera că aproape trei sferturi din lucrătorii actualmente aflați în șomaj în țările studiate sînt victime ale insuficienței cererii. Pare deci că principalele măsuri de luat pentru reducerea șomajului trebuie să aibă un caracter macroeconomic”.⁶⁾ Dar realitatea de monstrează că nici asemenea soluții nu sînt urmate de efectele practice așteptate.

Total detașată de nekeynesism și de tehnologism, dar purtînd puternic amprenta neoclasică, „școala monetaristă” susține că o economie în stare normală (echilibrată) se caracterizează prin existența unui „șomaj natural”.⁷⁾ Existența ratei naturale a șomajului incumbă, totodată, în optica monetariștilor, posibilitatea unui șomaj efectiv, mai mare sau mai mic decît cel natural, în funcție de imperfecțiunile pieței muncii, la care se revine însă în ultimă instanță, automat, prin mecanismul salariului real. Se justifică astfel existența pe termen scurt a unei relații inverse între rata inflației și cea

a șomajului, adică necesitatea reducerii salariilor reale pentru a crește ocupația forței de muncă și a reduce șomajul.

O altă teză a monetarismului este și cea corespunzător căreia șomajul compatibil cu echilibrul dintre oferta și cererea de forță de muncă și asigurînd producătorilor maximizarea profitului iar salariaților maximizarea satisfacțiilor, este un șomaj „voluntar”. Adică, chiar dacă lucrătorul este eliberat din muncă din rațiuni economice independente de el, el se află în fața a două alternative: a accepta o reducere a salariului său real sau a părăsi locul de muncă. Optînd pentru a doua alternativă, el singur se plasează în sfera șomajului, a căutării de lucru, a cărei durată va fi de asemenea în funcție de el, de propria-i apreciere, privind costul și beneficiul acestei căutări. Astfel, șomajul, fie el natural, inferior sau superior acestuia, ar fi rezultatul voinței și opțiunii salariale, adică un șomaj voluntar — ca și la neoclasici. Printr-o asemenea optică, mai mult decît oricare alt curent din gîndirea occidentală, în curentul monetarist se evidențiază, nemascat, poziția de clasă a promotorilor și susținătorilor lui. Aceasta este izbitoare și în terapeutica recomandată.

Școala monetaristă încredințează poliției monetare (reglementarea cantității de monedă) sarcina de a restabili, pe termen scurt și mediu, condițiile de funcționare normală a unei economii de piață (incluzînd existența șomajului natural), de a corija prin aceasta consecințele nefaste atribuite politicilor de inspirație keynesistă. În fapt, este vorba de folosirea poliției monetare, pe de o parte în sensul reducerii obstacolelor care se opun mecanismului pieței — suprimarea salariului minim legal, reducerea indemnizațiilor de șomaj, reducerea costului informației privind posibilitățile de angajare etc. — și, pe de altă parte, în sensul creșterii costului timpului liber, creșterii productivității marginale a muncii în sectoarele producătoare de bunuri de consum; în accepția amintită aceste măsuri ar conduce, în ultimă instanță, la stabilirea echilibrului între oferta și cererea de muncă la un nivel de ocupare și de activitate

mai ridicată. După unele aprecieri, în perspectiva monetaristă „lupta contra inflației o ia înaintea luptei contra șomajului în prioritățile politicii economice”, ceea ce înseamnă după opinia lui G. Koenig, de exemplu, că acest curent „se teme în privința bunăstării colective mai mult de inflație decît de subocupare”.¹⁰⁾

Fără îndoială, abordarea ocupării forței de muncă în gîndirea economică occidentală cuprinde și alte aspecte, mai mult sau mai puțin sofisticate, de genul unei viziuni a utilizării resurselor umane în context european. Și, deși problemele asigurării locurilor de muncă sînt vechi, preocupările economiștilor sînt tot mai insistente, mai divergente, dar și mai puțin eficiente, în ciuda unor progrese în des-cifrarea analitică a șomajului contemporan.

Eufrosina IONESCU

Institutul de economie socialistă

⁴⁾ J. Ancient s.a., *Initiation aux faits économiques — Croissance et développement*, Paris, Maitson et Cie, 1974, p. 383; K. B. Clark, L. H. Summers, *Unemployment reconsidered*, Harvard Business Review, November-December, 1980; W. van Ginneken, *Le chômage, tendances, causes et possibilités d'action*, Revue International du Travail, vol. 120 nr. 2, 1981, ș.a.

⁵⁾ M. Stewart, *Keynes and after*, London, Penguin Books, 1967, p. 164, 254.

⁶⁾ M.C. Kennedy, *Employment policy. What went wrong*, in *After Keynes*, Oxford, Basil Blackwell, 1973, p. 84.

⁷⁾ G. Koenig, *L'Archaïsme de la théorie „nouvelle” de l'emploi*, *Problèmes économiques*, nr. 1762, 1982.

⁸⁾ J. C. Vassal, *Controverses sur le chômage*, *Problèmes économiques* n. 1370 1978.

⁹⁾ A.P. Thirlwall, *La pertinence de la théorie keynesienne de l'emploi*, *Problèmes économiques*, no. 1762, 1982.

¹⁰⁾ W. van Ginneken, *op. cit.*, p. 189.

¹¹⁾ Idem, p. 192.

¹²⁾ Șomajul natural în accepțiunea dată de M. Friedman și alți economiști americani monetariști, este considerat șomajul compatibil cu acea rată a salariilor reale asigurînd echilibrul între oferta și cererea de muncă. Acest șomaj este privit ca un șomaj noninflaționist, subliniindu-se, de asemenea, că este imposibil să se reducă nivelul respectiv fără să se accelereze prin aceasta inflația; formal, el este definit ca rată a șomajului pentru care rata reală și cea anticipată a inflației sînt egale, oricare ar fi nivelurile inflației și șomajului.

¹³⁾ G. Koenig, *op. cit.*, p. 19.

economic privind structurarea economiei și planificarea obiectivelor de dezvoltare.

Suprastructură financiară

● Dacă criza energetică, declanșată în anii 1974—1975, constituie o cauză larg recunoscută a recesiunii ce afectează economia americană, în prezent există indicii care conturează și un al doilea factor de o însemnătate comparabilă. Acesta ar fi — potrivit opiniei exprimate de Paul M. Sweezy într-un articol publicat inițial în MONTHLY REVIEW și reproduș în „PROBLÈMES ECONOMIQUES” (numărul din 31 martie a.c.) sub titlul „La crise économique aux États-Unis: le point de vue de Paul M. Sweezy” — hiperdezvoltarea suprastructurii financiare, fenomen însoțit, la nivel macroeconomic, de o creștere substanțială a datoriei

publice și private (o creștere de 861% în intervalul 1950—1980). Această tendință în dezvoltarea suprastructurii financiare a condus, nefortuit, după cum susține P.M.S., la creșterea generală a tranzacțiilor cu valori, deopotrivă cu multiplicarea tipurilor de tranzacții speculative. Consecința cea mai însemnată, și care ar putea avea în perspectivă un caracter exploziv, este faptul că cea mai mare parte a masei monetare circulă, în prezent, în cadrul sectorului financiar, numai o parte comparativ mai redusă fiind orientată spre investiții productive. În aceste condiții pot fi anticipate o serie de dezechilibre între structura productivă și fluxurile financiare la nivelul economiei naționale cu efecte ce converg spre adîncirea recesiunii economice în această țară.

Absenteism

● Absenteismul reprezintă un fenomen destul de larg răspîndit în întreprinderile suedeze, afirmă Jules A. Arbose în articolul „Sandvick cuts absenteeism by measuring it accurately” publicat în numărul din mai a.c. al revistei INTERNATIONAL MANAGEMENT, efectele sale negative în plan economic fiind unanim acceptate. Cu toate acestea nu există decît preocupări cu caracter izolat pentru a investiga în profunzime cauzele care determină absența de la lucru a unei părți însemnate a personalului; cele care există însă, conchide J.A., demonstrează efecte practice incontestabile. Astfel, analizînd rezultatele unei cercetări complexe desfășurate timp de mai mulți ani într-o întreprindere constructoare de mașini din Suedia, autorul articolului constată că prin aplicarea unor măsuri

FIȘE

adevate, absenteismul a fost redus în mod semnificativ. Între cauzele care generează absenteismul în întreprinderea respectivă, drept cea mai importantă s-a relevat a fi insatisfacția în muncă. Noțiune cu caracter complex, insatisfacția în muncă se află, potrivit rezultatelor cercetării, în raport direct atît cu condițiile concrete în care se desfășoară activitatea — cuantumul salariului, ambianța de muncă stresantă, atmosferă poluată etc., cit și cu factori de natură psihosocială: nerecunoașterea prestigiului social al profesiei, raporturi ierarhice de tip autoritar, neasigurarea unui climat de cooperare și stimulare a creativității în cadrul grupului de muncă etc.

17

Investițiile și eficiența lor

CONTINUAM publicarea consultațiilor în sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățământul economic superior. Din dorința de a spori eficiența acestor consultații, elaborate de cadre didactice de specialitate din învățământul liceal și superior, sub egida Direcției științe sociale din Ministerul Educației și Învățământului, ele nu se vor mai referi la întreaga temă prevăzută în programă, ci vor aprofunda aspectele mai dificile ale temei respective.

Potrivit prevederilor programei de economie politică pentru concursul de admitere în învățământul superior, în anul 1982, tema „Venitul național și fondul național de dezvoltare economico-socială” cuprinde 6 puncte: 1. „Avuția națională, produsul social, venitul național”; 2. Factorii de creștere a venitului național”; 3. „Repartizarea venitului național”; 4. „Necesitatea unei rate optime a acumulării”; 5. „Sursele de formare și folosire a fondului național de dezvoltare economico-socială”;

6. „Investițiile și eficiența lor”. Toate aceste puncte sînt obligatorii pentru cei care se pregătesc în vederea participării la concursul de admitere din anul 1982. Consultația de față se referă la punctul 6.

Subliniem că, pentru anul 1982, programa de economie politică și manualul după care candidații se pot pregăti pentru concursul de admitere au fost indicate în „Revista economică” nr. 17 din 30 aprilie 1982.

I. Conținutul, volumul și structura investițiilor

ÎN CONFORMITATE cu politica partidului și statului nostru, cea mai mare parte a fondului național de dezvoltare economico-socială este utilizată pentru investiții. Investițiile reprezintă totalitatea cheltuielilor bănești efectuate în economia națională, într-o anumită perioadă de timp, pentru crearea de noi capacități de producție, pentru reconstruirea, lărgirea și modernizarea celor existente, ca și pentru dezvoltarea bazei tehnico-materiale din domeniul social-cultural. În vederea finanțării investițiilor în țara noastră sînt utilizate mai multe surse: fondurile statului, care în cincinalul 1976—1980 au reprezentat 356 miliarde lei, ale organizațiilor cooperatiste și obștești 41,5 miliarde lei, din contribuția bănească și în muncă a populației circa 2 miliarde lei, și din fondurile populației 32,3 miliarde lei.

Întreaga dezvoltare a forțelor de producție, susținerea dinamismului economiei românești, schimbările care se înfăptuiesc în structura economiei ca și posibilitatea de a ține pasul cu cerințele revoluției tehnico-științifice contemporane, de a asimila realizările ei de vîrf, sînt condiționate de elaborarea și înfăptuirea unei politici științifice în domeniul investițiilor.

Asigurînd lărgirea capacităților de producție și creșterea numărului de persoane ocupate în economia națională, investițiile constituie, în același timp, un important factor calitativ, intensiv al modernizării și restructurării economiei naționale, fiind resursa fundamentală a înnoirii bazei tehnico-materiale a industriei, agriculturii și celorlalte ramuri economice. Politica de investiții este hotărîtoare și pentru obținerea unei asemenea dezvoltări dinamice a economiei, care să permită depășirea de către România a stadiului de țară în curs de dezvoltare, intrarea în rîndul țărilor cu dezvoltare medie la finele cincinalului 1981—1985 și ulterior trecerea în rîndul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic.

În strategia generală a dezvoltării economico-sociale a R. S. România, politica de investiții a P.C.R. ocupă un loc central, inclusiv în etapa făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, relevant și de faptul că volumul investițiilor cunoaște o creștere continuă de la o perioadă la alta, următoarele date fiind edificatoare în acest sens.

Tabelul nr. 1

Volumul investițiilor în R.S. România în perioada 1951—1985 în miliarde lei

1951—1955	1956—1960	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1980	1981—1985
61,9	100,2	199,7	330,3	549	932	1200

Efortul ridicat al țării noastre în domeniul investițiilor rezultă și din faptul că la un interval de aproape 6—7 ani volumul lor s-a dublat pe ansamblul economiei naționale. În anul

1980 volumul investițiilor pe locuitor era de 9 479 lei față de 6 476 lei în 1975, 3 925 lei în 1970, 1 315 lei în 1960 și 375 lei în 1950.

Creșterea volumului investițiilor în economia noastră națională își găsește expresia în procesul de dezvoltare a bazei tehnice a producției, în înnoirea și modernizarea fondurilor fixe, asigurînd intrarea în funcțiune a noi și noi mașini și instalații, și înlocuirea celor uzate moral și fizic în termenele stabilite. Din totalul fondurilor fixe existente în economia națională la sfîrșitul anului 1980, de 1870 miliarde lei, 83% au fost puse în funcțiune în ultimii 15 ani, 67,8% în ultimii 10 ani și 41% în ultimii 5 ani.

În înfăptuirea politicii de investiții o atenție deosebită se acordă îmbunătățirii structurii tehnologice a acestora, urmărindu-se creșterea ponderii investițiilor utilizate pentru mașini și instalații, care a evoluat de la 36,4% în cincinalul 1966—1970 la 42,9% în perioada 1971—1975 și la 47,4% în cincinalul trecut, în anul 1980 ponderea mașinilor în investiții fiind de 49,3%. Totodată s-a redus ponderea investițiilor în lucrările de construcții și montaj de la 49,8% în 1965 la 41% în 1980.

În procesul realizării programului național de investiții, în conformitate cu orientarea dată de P.C.R. dezvoltării economico-sociale a țării se asigură modernizarea și restructurarea pe ramuri ale economiei naționale. În anii făuririi socialismului și dezvoltării sale multilaterale între 80—90% din investițiile efectuate în economie au fost dirijate în vederea dezvoltării bazei tehnice a sferei productive, în cadrul căreia, dezvoltarea industriei ocupă locul prioritar, ramură a căreia i s-au alocat în general peste 50% din volumul investițiilor din economie. Un volum important al investițiilor a fost și este utilizat pentru dezvoltarea și modernizarea agriculturii, care constituie una din ramurile de bază ale economiei noastre naționale, acordindu-se totodată o atenție corespunzătoare dezvoltării tuturor celorlalte ramuri, după cum rezultă și din următoarele date:

Tabelul nr. 2

Repartizarea investițiilor pe ramuri ale economiei naționale a R.S. România în perioada 1951—1980

Ramurile	în miliarde lei					
	1951—1955	1956—1960	1961—1965	1966—1970	1971—1975	1976—1980
— Industrie	33,3	45	92,8	165,4	277,3	458,6
— Construcții	2,3	2,5	6,7	12,8	25,9	55,1
— Agricultură și silvicultură	7,0	17,3	38,7	53,0	79,2	123,5
— Transp. și telecom	0,3	3,1	17,5	33,9	55,7	93,1
— Circulația mărfurilor	1,4	2,1	4,9	9,5	19,4	25,0
— Gospodărie comunală și de locuințe	7,0	18,8	28,9	40,4	66,8	123,2
— Știință și deservire științifică	0,7	1,3	1,5	2,0	3,8	5,8
— Învățămînt, cultură, artă, ocrotirea sănătății	3,0	4,2	8,7	10,7	15,2	17,7

Sursa: „Anuarul statistic al R.S. România pe anul 1981” p. 399—399.

În sprijinul candidaților la concursul de admitere în învățământul economic superior

În cadrul industriei, ramură conducătoare a economiei, investițiile sînt orientate cu prioritate spre subramurile care asigură promovarea progresului tehnico-științific, dezvoltarea întregii economii. Așa de pildă, în cincinalul 1976—1980 din cele 458,5 miliarde alocate industriei, industriei constructoare de mașini i-au revenit 116,2 miliarde, industriei energetice 111,3 miliarde lei, industriei chimice 70,3 miliarde lei, metalurgiei 64,6 miliarde. În vederea asigurării condițiilor materiale ale ridicării continue a nivelului de trai al poporului, o parte importantă a investițiilor sînt utilizate în ramurile care produc bunuri de larg consum pentru populația țării. Astfel, în cincinalul trecut agricultura și industria alimentară au primit peste 14% din investițiile economiei naționale, iar pentru construcții de locuințe s-au utilizat circa 11% din acestea.

Pornind de la necesitatea dezvoltării în continuare a economiei naționale în ritmuri susținute, în vederea îndeplinirii programului de modernizare și restructurare a industriei și întregii economii planul unic de dezvoltare economico-socială a României pe perioada 1981—1985 prevede ca din cele 1 200 miliarde lei să fie în continuare alocate investiții cu prioritate ramurilor producției materiale 982 miliarde, reprezentînd peste 80%, iar pentru construcția de locuințe se vor utiliza 100 miliarde lei.

II. Eficiența investițiilor

DEZVOLTAREA economică este condiționată nu numai de creșterea volumului investițiilor, de modificarea structurii lor ci și de **ridicarea continuă a eficienței investițiilor**, problemă ce ocupă un loc prioritar în politica economică a partidului și statului nostru, în legătură cu care, la Congresul al XII-lea al P.C.R. tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului sublinia că: „**Trebuie să urmărim permanent creșterea eficienței economice a investițiilor, una din cerințele esențiale pentru dezvoltarea continuă a economiei naționale, pentru creșterea avuției întregului popor**” (Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R., Editura politică, 1979, p. 39).

Eficiența investițiilor este una dintre cele mai importante forme de manifestare a eficienței economice, care caracterizează eforturile materiale și financiare pe care le face societatea în vederea creșterii în ritm înalt a forțelor de producție ca și pentru obținerea unui nivel calitativ superior al lor. Ea este o categorie cu conținut foarte complex în care se reflectă sintetic calitatea activității din toate ramurile economiei naționale, în special din industrie, construcții, transporturi ș.a. și totodată influențează în mod direct și indirect, propagîndu-și efectele în întreaga economie și chiar viața socială a țării.

Prin eficiența economică a investițiilor înțelegem însușirea acestora de a produce rezultate economice utile concretizate în economii de muncă socială: ea se calculează prin raportul dintre efectul economic obținut în urma investițiilor (sporirea beneficiului, economisirea muncii sociale, a energiei, a materiilor prime, creșterea producției nete, a venitului național) și efortul financiar făcut pentru aceasta (investiția făcută).

În țara noastră, eficiența economică a investițiilor se măsoară cu ajutorul mai multor indicatori, între care: sporul de venit național la un leu investiții, valoarea producției nete la 1 000 lei investiții, durata de recuperare a investiției pe seama economiilor sau a venitului net, investiția specifică etc. Indicatorul sintetic al eficienței absolute a investițiilor este **sporul de venit național la un leu investiții**, care exprimă efectul cel mai general al investițiilor la nivelul economiei naționale, potrivit relației:

$$e_1 = \frac{VN_1 - VN_0}{I} \text{ în care:}$$

e_1 — eficiența absolută a investițiilor; VN — venitul național; I — volumul mediu al investițiilor efectuate în perioada respectivă;

1 și 0 sînt perioada curentă, respectiv, de bază.

Nivelul eficienței absolute a investițiilor este influențat în bună măsură de majorarea prețurilor la materiile prime de bază și la resursele energetice ca urmare a crizei mondiale din aceste domenii, de aceea marile resurse tehnico-materiale create în economia noastră trebuie mai bine utilizate, aceasta constituind o sarcină prioritară stabilită în documentele Congresului al XII-lea al partidului ca și în planul național unic de dezvoltare economico-socială a R. S. României pe perioada 1981—1985.

Căile creșterii eficienței economice a investițiilor sînt determinate în funcție de o serie de criterii cu ajutorul cărora

organele de decizie de la nivelul economiei naționale, al ministerelor, centralelor economice și întreprinderilor aleg din mai multe variante de investiții pe aceea care asigură o eficiență mai mare, ținînd seama de locul de amplasare a obiectivului, de nivelul și structura tehnicii utilizate pentru execuția lucrărilor de construcții-montaj și de înzestrarea cu mașini și instalații a obiectivului, de costul investiției, de termenul de realizare, de intrare în funcțiune și de atingere a parametrilor proiectați etc.

Potrivit orientărilor cuprinse în documentele de partid și de stat, a experienței ce rezultă din practică, în țara noastră, între căile creșterii eficienței economice a investițiilor un rol mai important îl au următoarele:

1 Repartizarea judicioasă a investițiilor potrivit cu necesitățile și posibilitățile economiei naționale, în etapa dată. O atenție deosebită se acordă în acest cadru, **construirii de noi obiective economice** de importanță națională sau locală în ramurile noi care asigură promovarea progresului tehnico-științific, în cele care au ca obiect atragerea în circuitul economic și valorificarea superioară a noi resurse de materii prime, energetice, folosirea mai bună a forței de muncă, creșterea producției pentru export etc. De asemenea se are în vedere **reconstrucția, modernizarea și lărgirea întreprinderilor existente** urmărindu-se în principal ca în spațiile existente să se introducă mașini, instalații și tehnologii cu performanțe ridicate, să se utilizeze mai bine capacitățile existente prin îmbunătățirea fluxurilor de producție în vederea creșterii **randamentului mașinilor și productivității muncii**.

2 Stabilirea mărimii optime a obiectivelor economice noi sau care urmează a fi modernizate. În etapa actuală o însemnătate deosebită o are îmbinarea obiectivelor de proporții mai mari cu cele de nivel mediu și mic, menite să permită atât valorificarea cu grad înalt de eficiență a resurselor de materii prime și de forță de muncă cît și dezvoltarea tuturor localităților țării.

3 Concentrarea investițiilor pe un număr redus de obiective care să poată fi terminate în termen cît mai scurt, să intre în funcțiune și să contribuie cît mai mult la creșterea producției și venitul național. Totodată, să se evite cheltuielile neeconomice, risipa de materiale, energie și forță de muncă, imobilizarea fondurilor pe o durată mai mare de timp.

4 Pregătirea temeinică a lucrărilor de investiții, care presupune asigurarea documentației tehnice de execuție, stabilirea amplasării obiectivului, contractarea utilajelor, asigurarea cu materiale, cu forță de muncă etc., probleme ce au rol decisiv în execuția de fapt a investiției.

5 Reducerea termenului de execuție și costului noilor obiective economice ori a cheltuielilor de modernizare, economisindu-se investițiile în special la lucrările de construcții și montaj, ca și la importul de mașini și instalații, realizarea lor în țară, inclusiv prin autoutilare, investițiile disponibile putînd fi astfel utilizate pentru crearea unor obiective economice suplimentare.

6 Reducerea termenelor de punere în funcțiune a obiectivelor economice. Potrivit indicațiilor de partid și de stat se urmărește ca la nivelul fiecărei perioade volumul fondurilor fixe puse în funcțiune să aibă o mărime cît mai aproape de volumul investițiilor din perioada dată, chiar la nivelul anului.

7 Atingerea în cel mai scurt timp a parametrilor tehnico-economici proiectați, care depinde în mare măsură de calitatea lucrărilor de construcții-montaj, de pregătirea corespunzătoare a cadrelor pentru noile obiective, de racordarea cît mai rapidă a obiectivului nou în circuitul economic.

Așa cum a subliniat în numeroase rînduri tovarășul Nicolae Ceaușescu, în actualul cincinal, care este o etapă a consolidării realizărilor obținute, accentul se va pune nu pe începerea a noi investiții ci pe finalizarea celor începute, pentru ca ele să producă cît mai curînd, fructificînd astfel eforturile materiale și financiare făcute pentru realizarea lor. Aceasta, ca și dirijarea investițiilor către dezvoltarea bazei proprii de resurse naturale și spre ramuri care au capacitatea de a le valorifica superior, constituie orientări de o deosebită importanță pentru creșterea eficienței investițiilor pe care le facem în economia națională.

prof. dr. Ion TRĂISTARU
Universitatea din Craiova

Pe marginea recente reuniuni a F.M.I.

Coordonate ale depășirii dificultăților din economia mondială

DESFAȘURATĂ într-o perioadă de accentuare a dificultăților economiei mondiale, cea de-a 18-a reuniune a Comitetului Interimar al Consiliului guvernatorilor F.M.I. (Helsinki, 12—14 mai 1982), a dezbătut problemele complexe generate de criza care se manifestă în întreaga lume, reținând orientări și măsuri considerate necesare pentru o ameliorare semnificativă a situației.

După cum s-a subliniat în cursul discuțiilor, situația economică a continuat să se deterioreze în ultimul timp în majoritatea țărilor, datorită acțiunii persistente și conjugate a unor fenomene negative — **recesiune, inflație, șomaj, protecționism comercial, dezechilibre de plăți, dobânzi excesive, instabilitate valutară.**

Din datele prezentate chiar de către Fondul Monetar Internațional, rezultă că activitatea economică s-a încetinit continuu în cursul ultimilor cinci ani pe ansamblul țărilor industrializate, de la un ritm de 4% pe an în 1978 la 1,2% în 1981 și, probabil, la 0,8% în 1982. Conjunctura defavorabilă din țările dezvoltate, reflectată în reducerea importurilor și accentuarea protecționismului, a avut repercusiuni asupra situației țărilor în curs de dezvoltare, al căror ritm de creștere a scăzut într-o asemenea măsură încât în 1981, s-a produs o diminuare netă a veniturii naționale raportat pe locuitor.

Există aprecieri că, de la începutul anului 1982 perspectivele de creștere a economiei mondiale s-au înrăutățit considerabil, prognozele apărute pe parcurs devenind din ce în ce mai pesimiste. Spre exemplu, prognoza întocmită recent de Secretariatul O.C.D.E. cu privire la creșterea din anul curent a produsului național brut în țările industrializate reține un procent de 0,3%, inferior celui prevăzut de Fondul Monetar Internațional.

Cu toate că, așa cum s-a arătat la reuniunea de la Helsinki, în unele țări s-au realizat progrese în lupta contra inflației, rata de creștere a prețurilor se menține ridicată și prezintă perspective puțin încurajatoare. Dacă se ia în considerare evoluția prețurilor la consum în țările industrializate, se constată într-adevăr o reducere a ratei medii pe întregul grup de la 12,1% în 1980, la 9,8% în 1981. Dar făcând abstracție de Japonia și S.U.A., se ajunge pentru țările vest-europene la o rată de creștere de 11,9% în 1981, marcând rezultate puțin semnificative față de anul precedent, cu perspectiva mai mult decât probabilă de a se menține peste 10% în 1982.

O situație deosebit de preocupantă prezintă țările în curs de dezvoltare neproducătoare de petrol, care au înregistrat — luată în ansamblu — o creștere a prețurilor de consum de 36,9%

în 1980 și de 37,2%, urmînd să ajungă, potrivit previziunilor F.M.I., la 34,5% în 1982. Ca atare, inflația mondială continuă să fie o realitate ce impune aplicarea, o lungă perioadă de timp și la scară mondială, a unor măsuri ferme și convergente de politică monetară, bugetară, fiscală.

De o stringentă actualitate este și problema utilizării incomplete a forței de muncă, pe cale de a lua proporții la fel de catastrofale ca în anii '30. Cifrele privind numărul șomerilor, de 9,5 milioane în S.U.A. și de circa 30 milioane pe ansamblul țărilor industrializate, sînt de la sine grăitoare cu privire la amploarea fenomenului și explicită îngrijorarea deosebită manifestată în această privință în cadrul dezbaterilor de la Helsinki.

Întregul context economic depresiv existent în lume a stat la baza recomandărilor insistente ale Comitetului Interimar pentru punerea în aplicare a unor politici de austeritate, menite să modereze creșterea veniturilor, în condițiile unei reduceri a cheltuielilor și respectiv a dezechilibrelor bugetare, concomitent cu o sporire a investițiilor productive, de natură să favorizeze și creșterea productivității muncii. Cerințele în materie de investiții sînt cu atât mai stringente cu cît în majoritatea țărilor industrializate se anunță noi reduceri în 1982, mergînd pînă la procente de 5% în R.F. Germania și 7% în Franța, cu toate consecințele economice și sociale ce decurg din implicita restrîngere a afacerilor.

Schimbările comerciale internaționale, al căror dinamism a stimulat în ultimele decenii dezvoltarea economiei mondiale, au prezentat, de asemenea, o tendință depresivă sub impactul condițiilor defavorabile existente în lume. Potrivit datelor publicate de G.A.T.T., în anul 1981 comerțul mondial a scăzut pentru prima dată din 1958 și anume cu 1% în expresie valorică. Pe măsură ce dificultățile economice s-au agravat, țările au fost tot mai mult implicate în disputa comerciale, neținînd seama de regulile existente ale comerțului și provocînd mai multe probleme structurale decât au soluționat.

Deși în abordarea problemei accentuării practicilor comerciale protecționiste în Comitetul Interimar nu s-au făcut referiri concrete, din rapoartele publicate de G.A.T.T. se desprinde în mod clar că măsurile restrictive s-au accentuat cu precădere în țările dezvoltate. Numai în cea de a doua parte a deceniului trecut, procentul reprezentat de așa-numitele „schimburi încadrate” a crescut pe ansamblul țărilor industrializate de la circa 32% la peste 42%, ajungînd în ultimul timp în jur de 50%.

Consecințele evoluției defavorabile a comerțului mondial au fost resimțite

cu precădere de țările în curs de dezvoltare, tributare piețelor externe și adeseori citorva materii prime ca principale surse ale încasărilor din exporturi. Din această cauză, se prevede că deficitul balanțelor de plăți curente considerate pe totalitatea țărilor în curs de dezvoltare neexportatoare de petrol, care a fost de 39 miliarde dolari în 1978, va depăși 100 miliarde dolari în 1982 și 1983, agravînd și mai mult problema datoriei lor externe care se cifrează la circa 526 miliarde dolari.

Finanțarea acestor enorme deficite supune țările respective la o povară extrem de grea a serviciului datoriei externe, la care mai contribuie și nivelul excesiv de ridicat al dobînzilor practicate la creditele internaționale. Cifrele comunicate cu ocazia reuniunii de la Helsinki de „grupul celor 24” al țărilor în curs de dezvoltare arată că pentru acestea numai dobînzile au ajuns să reprezinte 8% din valoarea exporturilor și vor atinge 41% din deficitul plăților lor curente prevăzut pentru anul 1982.

După opinia Comitetului Interimar, o politică fiscală imbinată cu o politică monetară fermă ar oferi cele mai bune perspective pentru o reducere de durată a ratelor dobînzilor, ca și a marilor fluctuații din ultimii ani ale cursurilor valutare.

În același timp, legat de necesitățile de finanțare care decurg din situația prezentată, Comitetul Interimar a convenit că Fondul Monetar Internațional are de jucat un rol important în finanțarea deficitelor balanțelor de plăți, reafirmîndu-și în același timp punctul de vedere potrivit căruia contribuțiile — al căror quantum se cere sporit pe baze echilibrate — trebuie să fie principala sursă de fonduri pentru operațiunile F.M.I.

Pe un plan mai general se poate desprinde concluzia — reafirmată și cu acest prilej — că actualele condiții dificile din economia mondială impun cu și mai multă necesitate întărirea cooperării economice internaționale pe multiple planuri, în interesul tuturor statelor.

Elementele prezentate fie și succint în cele de mai sus scot pregnant în evidență caracterul realist și constructiv al propunerilor formulate de România, în repetate rînduri, în domeniile care s-au aflat în atenția reuniunii de la Helsinki, propuneri care, transpuse în viață, ar contribui la înlăturarea unor obstacole importante pe calea depășirii actualelor dificultăți din economia mondială și la accelerarea progresului tuturor popoarelor.

Radu NEGREA

Ciclurile lungi în economia capitalistă

TOATE FENOMENELE de criză manifestate în ultimul timp ar fi putut fi socotite normale dacă din 1970 încoace evoluția economiilor naționale a țărilor capitaliste dezvoltate ar fi urmat curbele firești ale unui ciclu „clasic”. Dar, după ce în 1970, o serie de țări occidentale s-au aflat într-o criză economică de tip ciclic, revirimentul a venit cu întârziere și a fost slab; după numai patru ani se producea însă puternica criză din 1974-1975, urmată de depresiunea de trei ani (1976-1979), pentru ca în 1980 să apară o nouă recesiune. În plus, se manifestă fenomene tipice ale unor crize structurale și unor depresiuni lungi decurgând din așa-numitele „cicluri Kondratiev”. Analiza actualiei depresiuni se complică și mai mult dacă ținem seama de faptul că economia țărilor capitaliste a suferit, în ansamblul ei, o serie de îngustări ca urmare a dispariției sistemului colonial. Au apărut țările în curs de dezvoltare. Totodată, un număr de țări de pe aproape toate continentele și-au reorganizat pe baze socialiste economia lor națională.

Reacții teoretice

ÎN FAȚA acestor evoluții, reacțiile teoretice au fost multiple și s-au diversificat pe un larg diapazon, începând de la simpla negare a fenomenelor de criză și mergând până la aprecierea că actuala criză a economiilor țărilor capitaliste este și cea finală.

Situându-se pe pozițiile negării crizei, o culegere de texte datorate unor economiști marcanți nemarxiști (M. Friedman, F. Machlup, J. Rueff), intitulată semnificativ „L'Occident en désharroi. Turbulences d'une économie prospère” (Paris, Dunod, 1978), minimalizează dificultățile prin care trec țările capitaliste dezvoltate și apreciază cu ironie că „imediat ce apare o problemă de ordin economic, ea este împodobită cu numele de criză și, în mod automat, este considerată ca un fenomen grav și durabil” (p. 2). Stagflația actuală ar fi, după autorii culegerii, rezultatul unor erori de politică economică ale guvernelor țărilor occidentale și nu un semn de criză. Dacă se analizează stagflația, se poate ajunge — spun ei — la concluzia că „privind situația economică actuală, cel mai preocupant lucru este nivelul șomajului” (p. 24), șomaj care însă „nu va dispărea pur și simplu sub efectul conjugat al unei politici de relansare clasică din partea statului și al relansării generale a creșterii în ansamblul lumii” (p. 26).

Un important număr de economiști occidentali nu neagă existența crizei, dar consideră că actuala depresiune este normală. Alții nu pot trece cu vederea faptul că criza și depresiunea, începute în deceniul 8 și continuate până în prezent, au drept caracteristică simultaneitatea creșterii inflației și a șomajului. Încercând să explice coincidența nefirească a curbelor ascendente ale șomajului și inflației, Pierre Picard¹⁾ o consideră firească și nu ca un semn de criză. El consideră că la baza acestui proces stă regularizarea monopolistă din țările capitaliste dezvoltate, regularizare care face ca evoluția prețurilor și a salariilor să tindă să reflecte creșterea costurilor producției, vinovatul principal fiind faptul că salariile sînt influențate (în sensul creșterii lor) de politica economică a statului ca și de puterea crescîndă de negociere a sindicatelor. Ca urmare, tensiunile inflaționiste nu mai sînt tranzitorii și nu mai urmează fluctuațiile

¹⁾ P. Picard. *Croissance et inflation dans un modèle de déséquilibres*, în „Revue économique”, Paris, vol. 32, nr. 6, noiembrie 1981, p. 1014

ciclurilor economice, ci devin o caracteristică a creșterii economice înseși. Creșterile excesive de salarii ar determina o scădere a profiturilor, de unde și slăbirea stimulentei pe care le au firmele în ce privește efectuarea de noi investiții de capitaluri, ceea ce ar explica și sporirea simultană a șomajului.

La polul opus se distinge poziția considerării actualei crize ca o criză a sistemului capitalist. Interesant este de semnalat, în acest sens, că un asemenea punct de vedere este întâlnit și la autori nemarxiști, care consideră că este posibilă o refacere a societății occidentale pe baze capitaliste. Semnificative sînt, din acest punct de vedere, ultimele lucrări ale lui J-J Servan-Schreiber („Le défi mondial”, Paris, Fayard, 1980) și A. Toffler („La 3-ème vague”, Paris, Denoël, 1980).

De pe poziții opuse, A. le Pors („Les béquilles du capital. Transferts Etat-industrie: critères de nationalisation”, Paris, Ed. du Seuil, 1977), respingînd analizele parțiale ale crizei petrolului, ale crizei conjuncturale etc., consideră că „aceste pseudo-explicații de toate orientările fac în realitate dovada că există criză pretutindeni, ceea ce, în final, pune în cauză sistemul politic și economic în ansamblul său. Ea este criza capitalismului monopolist de stat” (p. 152). În această viziune, criza stadiului actual al capitalismului — cel monopolist statal — este, totodată, și criza finală a sistemului, ceea ce ar impune ca sarcină imediată trecerea la o orînduire superioară în țările capitaliste dezvoltate.

O asemenea viziune face abstracție, după opinia mea, de faptul că economiile țărilor capitaliste se dezvoltă inegal și că, în cadrul economiei mondiale, au loc puternice modificări în raporturile de forțe economice dintre aceste state. Este adevărat că unii autori marxiști din unele țări occidentale consideră că în prezent este posibilă instaurarea socialismului în statele vest-europene numai printr-o revoluție simultană, dat fiind că ar exista o puternică „solidaritate” a guvernelor capitaliste de natură să le ajute să evite o mutație revoluționară la nivel național. Nu este locul aici pentru a discuta aceste teze. Cert este însă că societatea capitalistă, ca formă istorică de existență și funcționare a producției și reproducerii sociale, va ceda locul unei societăți care să rezolve gravele contradicții specifice orînduirii burgheze. Dar această trecere are loc numai în funcție de condițiile concrete — obiective și subiective — generate de dezvoltarea inegală a țărilor. Procesul revoluționar se poate desfășura numai pe baza maturizării acestor condiții. Or, realitățile contemporane arată că astfel de condiții sînt inegal pregătite în diversele țări capitaliste în momentul de față. De aceea, nu numai dinamica procesului revoluționar dar chiar dinamica economiei acestor țări, forma concretă pe care o vor îmbrăca procesele economice și sociale, ritmul creșterii și dezvoltării economice etc. rămîn încă, în mare parte, imprevizibile, iar prognozele au, totmai din acest motiv un înalt grad de imprecizie, elemente aleatorii putînd interveni pentru a schimba chiar tendințe aparent nemodificabile.

În aceste condiții, este necesară o astfel de analiză lucidă și realistă a crizei actuale încît să putem trage concluzii cu privire la natura ei, la felul în care ea pregătește ambianța pentru o depășire a ei.

Ipoteza ciclurilor lungi

UNA DIN IPOTEZELE privitoare la dinamica economiei capitaliste contemporane, ipoteză ce capătă o audiență crescîndă, este mult controversata idee a așa-numitelor „cicluri lungi”. Dacă, în general, despre o ciclicitate istorică îndelungată au vorbit și unii savanți din Evul Mediu, între care și istoricul arab Ibn Khaldun (vezi O. Grandville, „Théorie de la croissance économique”, Paris, Masson, 1977), analiza ciclurilor economice lungi datează de la începuturile secolului nostru. În 1901 în lucrarea „Die Handelskrisen und Gewerkschaften” a economistului rus A. Helphand, semnată cu pseudonimul Parvus, se formulează, probabil pentru prima dată, ideea alternanței unor faze lungi de avînt și depresiune. Parvus aprecia că avîntul din acel moment era determinat de lărgirea pieței și producției mondiale ca urmare a modificărilor profunde ce au avut loc în domeniul tehnicii, în sferile comerțului și industriei, pe piața monetară și în sistemul colonial. Ipoteza lui Parvus este însă ignorată în literatura vremii.

Destinul istoric al teoriei ciclurilor lungi a fost, în general, destul de ciudat. Redescoperită de cîteva ori, la intervale relativ mari de timp, teoria respectivă a fost pur și simplu părăsită. Interesant este însă faptul că, aproape de fiecare dată, ipoteza dinamică pe termen lung a făcut obiectul unor cercetări simultane, dar independente. Așa, de pildă, Kondratiev, considerat în genere a fi autorul teoriei, preciza că el nu a cunoscut articolele

lui van Gelderen și că a aflat de ele abia din cartea lui S. de Wolff, pe care a citit-o însă după ce publicase concluziile sale principale.

Olandezul J. van Gelderen, care a publicat în 1913, sub pseudonimul Fedder, trei articole ce au un ecou important pînă în zilele noastre în lucrările dedicate acestui tip de mișcare a economiei, este primul care a făcut o expunere sistematică a teoriei ciclului lung. Bazat pe tezele și schemele reproductivității largite a capitalului social elaborate de Marx, Gelderen analizează interdependențele dintre cele două sectoare pe perioade lungi, ținînd seama și de rolul pe care îl joacă piețele externe și cuceririle coloniale. Concluzia lui generală este că alternarea de faze lungi de avînt și cădere va duce capitalismul la dispariție.

Ciclurile lungi și-au legat totuși numele în istoria gândirii economice de Nikolai Dmitrevici Kondratiev, care pînă în 1928 a fost directorul Institutului de conjunctură din Moscova. El și-a publicat rezultatele cercetărilor sale în cartea „*Mirovoe haziastvo : evo koniunkturi vo vremia i posle voini*” (1922) și „*Bolsie ikli koniunkturi*” (1928), iar apoi într-o serie de articole tipărite începînd din 1925, traduse și în germană și engleză. Pornind de la date disponibile pe 140 de ani, Kondratiev aprecia că fluctuațiile de lungă durată au un caracter ciclic. Pe parcursul unui ciclu lung, compus din două faze — ascendentă și descendentă — au loc variații conjuncturale de durată scurtă și medie. Pe baza datelor referitoare în special la prețurile cu ridicata, dobînda, salariul, comerț exterior, producția de cărbune și fontă, el stabilește că: în perioadele de avînt, anii de prosperitate sînt mai numeroși, în timp ce în perioada descendentă predomină anii de criză; în perioadele descendente, agricultura suferă de presiuni foarte grele și îndelungate, în aceleași perioade au loc numeroase descoperiri și invenții, dar aplicarea lor largă se face numai la începutul noii perioade ascendente; perioada ascendentă debutează printr-o lărgire a pieței mondiale pe baza includerii de noi țări în circuitul comercial și printr-o creștere a producției de aur; în sfîrșit, în perioadele ascendente, au loc cele mai distructive războaie și profunde revoluții. În ansamblul concepției lui Kondratiev, ciclul lung era o parte integrantă a dezvoltării capitalismului, care se datorează nu unor factori externi, ci unora interni; în plus, procesul nu era pur economic, ci se baza pe principalele caracteristici sociale și politice ale societății capitaliste. El considera că este inevitabilă dispariția capitalismului dar, pînă în acel moment istoric, ciclicitatea lungă face ca el să se adapteze temporar și să cunoască o nouă fază ascendentă. Evoluția economiilor țărilor capitaliste dezvoltate după marea depresiune a anilor '30 și pînă la actuala depresiune îndelungată pare să dea o verificare neașteptată tezelor lui Kondratiev.

Criticată sever, ipoteza lui Kondratiev a fost respinsă la timpul său, fiind apreciată ca „greșită și reacționară”, mai ales din considerentul că în anii '30 concepția ce predomină în rîndul economiștilor marxiști era aceea după care marea depresiune va însemna și prăbușirea imediată a capitalismului. Așa se explică părăsirea pentru multă vreme de către economiștii marxiști a teoriei ciclurilor lungi, paralel cu însușirea ei de către unii economiști burghezi (Schumpeter, Sombart, Röpke ș.a.).

Încă în forma inițială a lucrării sale „*Die Theorie der volkswirtschaftlichen Entwicklung*” (apărută la Leipzig în 1912), J. Schumpeter aprecia că economia capitalistă, sub influența mutațiilor în tehnologie, însumate într-o revoluție tehnică, parcurge anumite etape istorice. Ulterior, el își va reveda și completa ipoteza inițială, fiind acela care va denumi pentru prima dată aceste oscilații „cicluri Kondratiev” (vezi lucrările lui Schumpeter „*Business Cycles*”, 1939 și „*Capitalism, Socialism and Democracy*”, 1942). După Schumpeter, punctele de cotitură din istoria capitalismului sînt determinate de: mutațiile periodice în structura industriei prin introducerea de noi metode de producție; apariția de noi mărfuri destinate să satisfacă noi necesități sau, sub o altă formă, necesități anterioare; statuarea unor forme de organizare nouă a producției și a economiei în genere; deschiderea de noi surse de aprovizionare și piețe de desfacere. Modificările din structura producției dau tonul general al economiei o perioadă relativ îndelungată de timp, respectiv atîta vreme cît ele nu și-au epuizat capacitatea de a asigura o creștere a productivității muncii sau, cel puțin, menținerea ei la același nivel. Reinnoirea aparatului productiv generează, deci,

o perioadă lungă de prosperitate, caracterizată prin scăderea prețurilor, a ratei dobînzii și a șomajului. Perioada ascendentă este urmată de o lungă perioadă de depresiune. Concluzia pe care o trăgea el era că supraviețuirea capitalismului nu era posibilă la infinit și că propriile performanțe îl vor duce la pieire. Desigur, varianta de socialism presupusă de Schumpeter nu pleca de la principiile elaborate de marxism.

În perioada postbelică, ipoteza lui Kondratiev a cunoscut o revigorare, chiar o „modă”, după cum se exprima economistul liberal francez Christian Stoltzès (*Fatalité des crises*?, în „*Paradoxes*” nr. 38, martie 1980, p. 72), ea putînd fi regăsită la economiști de cele mai diferite orientări. Explicația unei asemenea situații ciudate este că, sub forma sa descriptivă, ea surprinde o realitate și anume alternanța unor faze în evoluția economiei capitaliste, indiferent dacă se apreciază că această alternanță are sau nu un caracter ciclic. Concluziile teoretice și, mai ales, politice trase de aici pot fi însă și, în fapt, și sînt profund divergente și nu se limitează, așa cum s-ar părea, la prima vedere, la negarea sau acceptarea ciclicității alternanțelor pe intervale lungi de timp (vezi E. Klas, „*Long Waves in the Development of Capitalism?*” în „*Kyklos*”, vol. 33, fasc. 3, 1980, p. 323). Dintre lucrările recente ale teoriei ciclurilor lungi trebuie menționat cel puțin studiile lui Dupriez, Rostow, Akerman, Mandel, Carr, ca și pe cele ce prevăd pentru deceniile 9—10 ale secolului nostru o perioadă lungă de depresiune (Forrester, Heilbroner, care au suscitât o critică vehementă din partea lui Samuelson).

În țara noastră, teza ciclurilor lungi a constituit pentru prof. T. Postolache baza pentru explicarea trecerii capitalismului printr-o succesiune de stadii: liberă concurență, monopolismul privat și capitalismul monopolist de stat (vezi „*Capitalismul monopolist de stat*”, București, Ed. politică, 1975, ca și volumul colectiv „*Capitalismul, economia și criza sistemului*”, București, Ed. politică, 1981, p. 56—67). În ce privește actuala criză, autorul român o consideră, ca și P. Boccara („*Études sur le capitalisme monopoliste d'État, sa crise et son issue*”, Paris, Ed. Sociales, 1977, ed. 3-a), ca fiind o criză a capitalismului monopolist de stat. Ea este o criză structurală, soluțiile sale fiind bipolare: fie o ieșire de tip socialist, prin trecerea la o nouă societate, fie o posibilă ieșire de tip capitalist, printr-o trecere la un nou stadiu al capitalismului.

Aceste teze nu sînt însă unanim acceptate, problemele aflîndu-se în dezbaterile specialiștilor, ceea ce este firesc dacă ne gîndim la complexitatea fenomenelor și proceselor. În fond, pentru a se ajunge la recunoașterea unanimă și apoi la cunoașterea și analiza detaliată, ca și la o descriere științifică a dinamicii ciclice a economiei pe durate relativ scurte (de tipul celor denumite „ciclul Kitchin” și a celor de „tipul Juglar”) a trecut o vreme destul de îndelungată. Remarcate de-a lungul secolului al 18-lea, ele încep să fie explicate în moduri foarte diferite de Say și Sismondi, apoi de Malthus și Ricardo, ca și de Lauderdale încă din primii ani ai secolului al 19-lea, înainte de a se fi putut dovedi faptic repetabilitatea lor. Descrierea lor după o metodă științifică se încheie abia în ajunul celui de al doilea război mondial prin cunoscuta sinteză a lui Haberler („*Prosperité et dépression. Etude théorique des cycles économiques*”, Geneva, Société des Nations, 1937), după ce fuseseră aduse contribuțiile hotărîtoare ale fondatorilor materialismului dialectic și istoric ca și aportul unor economiști de cele mai diferite orientări — Rosa Luxemburg, Aftalion, Bouniatian, Juglar, Simian, Kuznets, Lederer, Mitchell, Moore, Pigou, Schumpeter, Tugan-Baranovski, Mendelson, Varga, Wagemann ș.a. Practic, au fost necesari circa 140 de ani de elaborări teoretice pentru a se ajunge la o imagine relativ completă a ciclurilor „clasice” de scurtă durată (4—5 ani și 8—12 ani). Pentru a avea același rezultat în ce privește ciclurile lungi se poate aprecia că a trecut o perioadă destul de îndelungată, în care s-a adunat un material statistic suficient de bogat pentru a se contura concluzii cu valoare obiectivă neîndoieabilă. Un asemenea rezultat nu înseamnă, așa cum a fost cazul și cu ciclurile scurte, că se va ajunge la o unanimitate în ce privește concluziile economice și social-politice. Dimpotrivă, în funcție de pozițiile teoretice și politice sau filozofice, putem să ne așteptăm la concluzii divergente și chiar opuse.

N.S. STĂNESCU

Programe de dezvoltare

Republica Arabă Siriană: industrializarea - o preocupare prioritară

ANII care s-au scurs după 1970 constituie fără îndoială una dintre cele mai fertile perioade din istoria Republicii Arabe Siriene. În cadrul procesului de dezvoltare, accentul a fost pus pe industrializare, pe harta Siriei apărând adevărate cetăți industriale la Damasc, Banias, Homs, Tartous, Alep și altele. La baza politicii de industrializare a stat ideea valorificării superioare a resurselor naturale de care dispune țara (îndeosebi țitei, gaze naturale, fosfați, minereu de fier, mangan etc.) în interesul propriului popor. Astfel, este semnificativ faptul că în cincinalul 1976—1980 s-a planificat alocarea unei sume de 9,9 miliarde lire siriene (LS) pentru dezvoltarea industriei, ponderea acesteia în P.I.B. majorându-se la peste 25 la sută.

Succese semnificative s-au obținut și în dezvoltarea agriculturii, ramură în care lucrează două treimi din populația țării și care contribuie cu circa 16 la sută la formarea P.I.B. Dezvoltării agriculturii și irigațiilor i-au fost alocate 3 miliarde LS numai în cincinalul 1976—1980, urmărindu-se în principal extinderea culturii bumbacului, cerealelor, măslinilor și sfeclii de zahăr. În paralel s-a urmărit și dezvoltarea sectorului zootehnic care asigură 40 la sută din producția globală agricolă.

În noul plan cincinal (1981—1985), volumul total al investițiilor este prevăzut să se ridice la 54 miliarde LS, cu aproape 21 la sută peste investițiile planificate în cincinalul precedent. Se preconizează ca pe baza acestor investiții economia siriană să se dezvolte în perioada actualului cincinal cu o rată anuală de 8,5 la sută.

O atenție deosebită se acordă în continuare dezvoltării energeticii și agri-

culturii. Astfel, în domeniul energeticii cel mai important proiect este cel vizând construirea primei centrale atomo-electrice siriene, care ar urma să intre în funcțiune în anul 1991. În agricultură, noul plan cincinal a definit o serie de obiective strategice: folosirea rațională a resurselor naturale ale țării, creșterea randamentelor la hectar, autosatisfacerea nevoilor de hrană ale țării, asigurarea aprovizionării cu materii prime a viitoarelor unități agroindustriale, majorarea până la 600 milioane dolari S.U.A. în 1985, a surplusului de produse agricole exportate.

Corespunzător intereselor naționale fundamentale ale popoarelor lor, cauzei păcii și cooperării internaționale, între România și Siria s-au dezvoltat pe multiple planuri raporturi de strînsă prietenie și cooperare fructuoasă.

Declarația solemnă comună semnată de cele două țări în septembrie 1974 la București a conferit legăturilor strînse de cooperare existente între România și Siria continuitate, durabilitate, stabilitate și dinamism. Volumul schimburilor comerciale reciproce a sporit numai în perioada 1975—1980 de aproape 5 ori. Pe drept motiv se poate afirma că Siria este unul din partenerii comerciali semnificativi ai României. Paralel, s-a înregistrat o largire a nomenclatorului de produse comercializate, exportul românesc fiind constituit în ultimii ani dintr-o varietate gamă de produse, printre care: utilaj minier, utilaj petrolier, utilaje pentru industria chimică, utilaje pentru industria cimentului, utilaje de înaltă tensiune, turbine și cazane cu abur, tractoare, excavatoare, autovehicule, vagoane de cale ferată, ș.a.

Multe obiective înscrise pe noua har-

tă industrială a Siriei au fost construite în cooperare cu România: rafinăria de la Banias, cu o capacitate finală de 6 milioane tone țitei/an, una dintre cele mai mari și mai moderne rafinării din Orientul Mijlociu, care înglobează 60 mii tone furnitură tehnologică românească și la a cărei construcție au participat numeroase întreprinderi românești; fabrica de superfosfați de la Homs, fabrica de ciment de la Sheick Said, instalația de uscarea a fosfaților de la Kneifiss, lucrările de amenajări hidro-ameliorative din zona Raqqa și multe altele. Țara noastră a asigurat, pe lângă livrările de utilaje și o complexă asistență tehnică; s-au efectuat de asemenea, cu specialiști și utilaje din România, lucrări de foraj petrolier, cercetări geologice și hidrologice, etc.

Noi posibilități evidențiate de ambele părți există în ce privește dezvoltarea în continuare, în ritm susținut, a colaborării dintre România și Siria în producția industrială, agricolă și în transporturi, inclusiv pentru identificarea de noi obiective de cooperare, îndeosebi în domeniul industriei chimice și petrochimice, și a fabricației de tractoare și de mijloace de transport rutier.

Dezvoltarea colaborării dintre România și Siria este esențial legată de întâlnirile și convorbirile dintre președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Hafez Al-Assad, întâlniri care au constituit de fiecare dată noi impulsuri pentru amplificarea raporturilor dintre cele două țări.

Actuala vizită pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România o va efectua în Republica Arabă Siriană, la invitația secretarului general al Partidului Baas Arab Socialist, Hafez Al-Assad, președintele Republicii Arabe Siriene, va constitui, desigur, un nou prilej pentru dezvoltarea relațiilor pe multiple planuri dintre cele două țări și popoare, pentru cauza păcii și progresului în lume.

N.L. OSS

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 10—14 V 1982 a marcat o redresare a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare occidentale.

După o evoluție descendentă în prima parte a intervalului dolarul S.U.A. s-a redresat spre sfârșitul perioadei, în special ca urmare a publicării indicelui producției industriale în S.U.A. în luna aprilie a.c. și care arată o scădere de 0,6%, comparativ cu una de 0,8% în martie a.c., precum și a publicării indicelui vânzărilor de mărfuri cu amănuntul în aprilie a.c. și care notează o creștere neașteptată de 1,4%.

Francul elvețian a înregistrat scăderea cea mai importantă în raport cu dolarul S.U.A., cotind la închiderea săptămânii la 1,9450 franci / 1 dolar, cu 2,4% sub nivelul de referință din 7 mai de 1,9975 franci / 1 dolar. În cadrul sistemului valutar vest-european, marca vest-germană continuă să se situeze cel mai bine (înregistrând la un moment dat o depreciere de 3,2% față de lira italiană, valuta cea mai slabă a sistemului), deprecindu-se totuși în relația cu dolarul cu 0,6% pe ansamblul intervalului prezentat (2,31 mărci / 1 dolar pe 14 mai, comparativ cu 2,2950 mărci / 1 dolar pe 7 mai); perspectivele favorabile ale economiei vest-germane în acest an au fost întrucâtva contracarate de scăderea nivelului dobânzilor de lombard din ziua de 7 mai de la 9,5 la 9%, în intenția autorităților de a sprijini relansarea economică.

Francul belgian era tranzacționat la 43,65 franci / 1 dolar (cu 0,7% sub închiderea săptămânii precedente de 43,55 franci / 1 dolar), francul francez la 6,02 franci / 1 dolar (în depreciere cu 0,5% sub cursul de referință de 5,95 franci / 1 dolar), iar lira italiană la

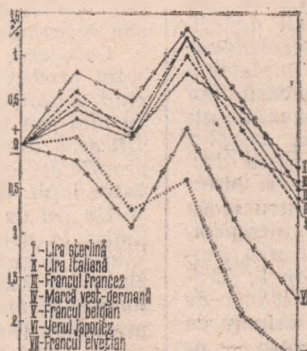
cca. 1.281 lire / 1 dolar (1.276 lire / 1 dolar pe 7 mai, respectiv o depreciere de 0,4%).

Lira sterlină, beneficiind și de unele date favorabile ale balanței comerciale (fără invizibile), care au arătat un surplus în februarie a.c. de 174 milioane lire sterline, după un deficit de 132 milioane lire sterline în ianuarie a.c., a înregistrat în această săptămână o depreciere de 0,3% în raport cu dolarul S.U.A., situându-se la 1,8225 dolari / 1 liră pe 14 mai, față de 1,8275 dolari / 1 liră pe 7 mai.

Perspectivile balanței comerciale nipone în acest an, mai ales în perspectiva deschiderii mai largi a pieței japoneze pentru mărfurile din Piața comună și din S.U.A. la presiunile acestor parteneri comerciali, a creat noi presiuni asupra yenului japonez, care era cotaț la închiderea perioadei prezentate la 236 yeni / 1 dolar, cu 1,7% sub cursul de referință de 232 yeni / 1 dolar.

Nivelul dobânzilor la depozitele în principalele eurovalute pe termen de 6 luni s-au situat la 14,625% la eurodolar (14,5625% la 7 mai), 8,5% la euromarca vest-germană (8,5625% la 7 mai), 13,1875% la eurolira sterlină (13,3125% nivelul de referință) și 4,125% la eurofrancul elvețian (4,625% închiderea săptămânii precedente).

Prețul aurului la Londra a cotaț ușor peste nivelul de 330 dolari / uncie, al doilea fixing din ziua de 14 mai fiind de 333,25 dolari / uncie, cu numai 1,5 dolari / uncie sub cel corespunzător din 7 mai a.c.

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 10—14 V 1982. Bază: 7 V a.c.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Priorități și orientări în dezvoltarea economică

„Robotizarea“:
actualitate și perspective

CONSIDERATA ca un mijloc eficient de ridicare a productivității muncii și de economisire a muncii vii, introducerea pe scară largă a diferitelor categorii de roboți este menită, înainte de toate, să mențină și să întărească competitivitatea pe plan internațional a produselor fabricate.

În lumea occidentală, locul de frunte în domeniul menționat revine Japoniei, țară în care se schițează chiar o modificare a strategiei marilor companii; astfel, robotizarea s-ar putea substitui în perspectivă implantării de filiale în țări în curs de dezvoltare, cu o forță de muncă ieftină, sau subcontractării execuției unor piese sau subansamble către întreprinderi din țările respective. Un exemplu elocvent asupra eficienței robotizării îl oferă experiența firmei Hitachi, care — aplicând-o la două benzi pentru montajul magnetoscoapelor — a obținut reducerea cu 80% a timpului necesar pe o unitate de produs, cu 30% a costurilor și cu 80% a stocurilor.

După ce în deceniul trecut producția și introducerea roboților au cunoscut în Japonia o vie dinamică, în cercurile de specialitate se apreciază că cererea în acest domeniu se va menține susținută și în deceniul actual, îndeosebi în ceea ce privește roboții utilizați în operațiile de montaj, de sudură cu arc, precum și la deservirea mașinilor-unelte pentru prelucrarea metalelor. Firmele japoneze interesate beneficiază de un important sprijin — atât în domeniul cercetării, cât și al implantării roboților — din partea Ministerului comerțului internațional și al industriei. Sub egida sa, încă în acest an urmează să înceapă aplicarea unui program septenal (investiții de 30 miliarde yen) având ca obiective principale elaborarea unei noi generații de roboți (dotati cu organe artificiale de simț, care să le permită orientarea în condițiile schimbătoare ale proceselor de producție), crearea unei întreprinderi complet automatizate pentru executarea de confecții ș.a. Totodată, spre deosebire de deceniul precedent, firmele japoneze depun serioase eforturi în vederea penetrației pe piețele externe, scontându-se că la mijlocul anilor '80 ponderea exportului în producția internă de roboți industriali să ajungă la 15—20%.

Optimizarea implementării
progresului tehnic

UNA dintre problemele-cheie ale accelerării progresului tehnic o constituie optimizarea procesului de aplicare în practică a noilor cuceriri ale științei, obținute în cursul lucrărilor de cercetare. Dar cum poate fi asigurată optimizarea procesului menționat?

Din conluiziile unui seminar unional, desfășurat anul trecut în U.R.S.S. pe problemele perfecționării conducerii lucrărilor de cercetare științifică și proiectare, rezultă că pentru atingerea acestui scop este necesar să fie rezolvate următoarele probleme: selectarea — din ansamblul lucrărilor de cercetare încheiate — a acelor care asigură obținerea în practică de rezultate cât mai eficiente (în condițiile abordării complexe a noțiunii de eficiență); stabilirea acelei unități (organizație, întreprindere, secție ș.a.), care este cel mai bine pregătită pentru implementarea inițială a inovației, precum și determinarea dimensiunilor optime ale aplicării acesteia; fixarea etapelor fundamentale ale procesului de implementare; determinarea întregului complex de resurse (financiare, umane, tehnice), necesare pentru desfășurarea procesului; stabilirea cercului organizațiilor și întreprinderilor, a căror participare este indispensabilă pentru realizarea implementării; desemnarea organizației (sau întreprinderii) și a persoanelor responsabile pentru conducerea procesului de aplicare a inovației (pe ansamblu și pe etape); fixarea termenelor optime de implementare, ținându-se seama de perioada uzurii morale a inovației respective și de asigurarea celei mai raționale corelații resurse-termene; elaborarea — pe baza analizării întregului volum de informații, menționate mai sus — a programului (modelului-rețea, graficului) de desfășurare a procesului de implementare și corelarea lui cu planurile pe domenii conexe de activitate (investiții, pregătirea cadrelor, producție ș.a.).

În Statele Unite, care dispuneau la mijlocul anului trecut d. circa 20% din parcul mondial de roboți, se estimează — după cum relatează nu demult publicația „New Science” — că volumul vânzărilor de roboți industriali grei va crește în 1985 d șapte ori în comparație cu nivelul atins în 1980, iar cel al vânzărilor de roboți ușori (folosiți în special în operațiile de control al calității produselor și de sortare a acestora, de înlăturare a rebuturilor, de ridicare de pe banda rulantă a unor fabricate de mici dimensiuni etc.) — într-un ritm și mai rapid respectiv cu 86% pe an în perioada 1981—1985. Se constată totuși că — în majoritatea lor — marile sisteme automatizate bazate pe roboți, au fost și sînt instalate în uzinele unor companii transnaționale, ca General Motors, General Electric Westinghouse, International Harvester, Lockheed ș.a. De altfel în țările capitaliste dezvoltate (exceptînd într-o oarecare măsură Japonia) procurarea și instalarea de roboți industriali, și mai ales de sisteme automatizate de producție, este accesibilă aproape numai marilor companii care dispun de resursele financiare și de ambianța tehnică necesare, fapt care determină întărirea poziției lor în lupta de concurență.

La rîndul lor, societățile industriale din Europa occidentală caută să beneficieze de avantajele robotizării. În Franța, de pildă, ele sînt stimulate de inițiativa Ministerului industriei de a elabora un program de robotizare a ramurilor prelucrătoare și de a crea o puternică industrie autohtonă de echipamente pentru automatizare. În Italia, unde producția de roboți industriali a crescut de peste trei ori în cursul deceniului trecut, aceștia sînt utilizați cu precădere în industria alimentară, în metalurgie și în producția de automobile. Spre deosebire de alte țări, unde robotizarea urmărește înainte de toate ridicarea productivității muncii, în Italia roboții contribuie, în primul rînd, la îmbunătățirea calității produselor.

Ca și în alte domenii cu perspective de dezvoltare și, implicit, de ascuțire a luptei de concurență, în ultima perioadă de timp — nota recent revista „L'Usine Nouvelle” — au loc importante mișcări strategice, respectiv se încheie variate acorduri de cooperare între cele mai de seamă companii interesate în producția și utilizarea roboților industriali, a sistemelor de automatizare, cum sînt acordurile dintre Volkswagen—General Electric, Olivetti—Westinghouse, I.B.M.—Sankyo Seiki, General Motors—Fanuc ș.a., prevestind viitoarele confruntări pentru cucerirea și menținerea piețelor existente sau potențiale.

Analizînd aceeași chestiune în contextul economiei cehoslovace, publicația Plánovane hospodárstvi (nr. 7/1981) opinează că accelerarea aplicării în producție a cuceririlor progresului științifico-tehnic poate fi obținută doar cu condiția perfecționării în continuare a sistemului de planificare și a activității organizatorice și de conducere la toate verigile sistemului de conducere, respectiv de la ministere și direcții generale și pînă la întreprinderi.

După ce subliniază importanța orientării corecte în acest scop a politicii prețurilor, publicația menționată atrage atenția asupra necesității de a se ajunge la o definiție clară, exhaustivă a noțiunii de „produs nou”. În lipsa unei asemenea definiții, se întâmplă frecvent ca această denumire să fie atribuită unor produse numai parțial modernizate sau doar întrucîtva modificate atunci cînd ele se pot astfel încadra într-un pret majorat. Un efect nedorit îl constituie faptul că întreprinderile manifestă tendința către o „înnoire” cât mai largă a sortimentului producției, incluzînd în această acțiune chiar și produse care nu necesită deocamdată să fie înnoite.

De aceea, se propune ca la evaluarea gradului de noutate a unui produs să se țină cont de următoarele elemente privind calitatea acestuia: modificarea aspectului exterior al produsului sau perfecționarea parțială a diferitelor sale piese; modificarea uneia dintre proprietățile fundamentale sau a cîtorva proprietăți esențiale ale produsului; fabricarea unui produs într-un tot nou, pornind de la principiul noi.

Un rol de seamă îl joacă perfecționarea utilizării prețurilor-limită la noile produse, acest lucru reclamînd stabilirea sistematică a unor caracteristici calitative clare ale produselor, definite pe baza luării în considerare a condițiilor de producție din diverse ramuri și subramuri, ceea ce ar facilita fixarea prețurilor ținîndu-se cont de abaterea reală a calității față de normativele aprobate. Esențial, în ultima analiză, este ca noul produs să fie mai eficient decît cel vechi, respectiv el trebuie să asigure o reducere a prețului raportat la o unitate din principul său parametru tehnico-economic în comparație cu produsul fabricat anterior.

N.P.

„Cercul vicios” al perenității șomajului

COMBATEREA șomajului constituie pentru guvernele occidentale o sarcină de extremă dificultate — recunoștea recent publicația *L'Observateur de l'O.C.D.E.*, relevând totodată că, după

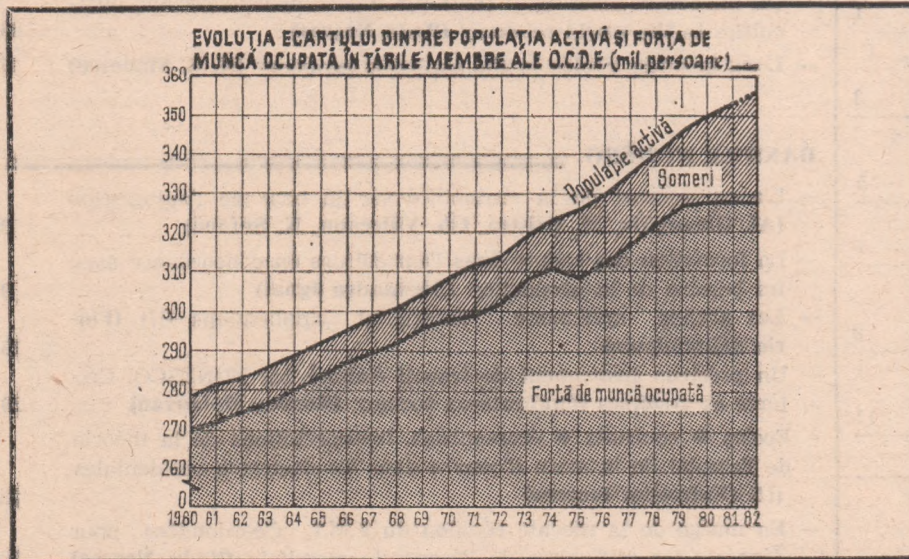
ce în cursul deceniului al șaptelea a existat o corespondență relativ stabilă între creșterea populației active din țările membre ale O.C.D.E. și numărul locurilor de muncă, începând din 1970 curba ocupării forței de muncă înregistrează oscilații crescînde, ecartul dintre populația activă și cea ocupată accentuându-se simțitor în ultimii ani. Iar combaterea șomajului este — după cum relevă aceeași publicație — con-

asigurare a calității constă nu în depistarea rebuturilor, ci în prevenirea apariției de piese sau subansamble defecte, orientare care permite concomitent și reducerea cheltuielilor pentru această asigurare. O asemenea abordare creează condițiile pentru transpunerea concepției producției fără rebuturi nu numai în practica unor ramuri de excepție, ca — de pildă — cea producătoare de tehnică spațială, ci și în domeniile obișnuite ale producției.

O altă cale de ridicare a calității constă în utilizarea unor noi materiale în fabricarea diferitelor unelte și instrumente servind la prelucrarea metalelor, și aceasta nu atât pentru sporirea vitezelor de prelucrare, cât pentru mărirea preciziei operațiilor executate de mașinile-unelte. Lărgi posibilități oferă programarea numerică a mașinilor, progresul tehnic fiind aici determinat de folosirea complexă a cuceririlor mecanicii, electronicii și informaticii; între altele, computerizarea permite ca de la strunguri cu un grad mai scăzut de precizie și mai puțin costisitoare să se obțină rezultate similare cu cele furnizate de strunguri de înaltă precizie.

Energie electrica pe baza gazeificării carbunelui

NUMEROȘI specialiști sînt de părere că centralele energetice de tip „ciclu combinat”, care utilizează gazeificarea carbunelui, vor fi mai ieftine și mai eficiente decît centralele energetice convenționale, care folosesc drept combustibil direct cărbunele — arată publicația *The Economist* —, competitivitatea datorîndu-se în cea mai mare parte legilor severe împotriva poluării adoptate într-o serie de țări. Un consorțiu de întreprinderi și firme constructoare de centrale electrice din S.U.A., la care se adaugă întreprinderi japoneze, investesc în prezent 300 milioane de dolari pentru construirea unei uzine de dimensiuni comerciale; conform calculelor făcute de un grup de specialiști din Statele Unite investițiile specifice vor fi cu circa 3% mai mici decît în cazul unei centrale de putere similară, alimentată cu cărbune, iar ponderea energiei conținute în cărbune și transformate în electricitate va fi de aproximativ 36% (cu 3% mai mare). Dar, fără aparatura suplimentară necesară pentru respectarea normelor americane de protecție a mediului înconjurător, costul unei centrale energetice convenționale funcționînd pe bază de cărbune ar fi cu 30—40% mai mic, iar eficiența sa în ce privește transformarea energiei ar crește la 38%. Pe lângă avantajele menționate, cărbunele gazeificat poate fi purificat mult mai ușor decît gazele rezultate din arderea carbunelui, ceea ce permite de asemenea, realizarea unor economii de apă și substanțe chimice, folosite pentru epurare.

previziuni oficiale, șomajul va afecta în acest an în țările membre ale organizației 28,5 milioane de oameni, respectiv 8% din populația activă (cifra de trei ori superioară celei atinse în 1970), iar în 1983 ar putea depăși nivelul de 30 milioane de persoane.

Grăful alăturat, publicat de revista amintită, ilustrează faptul că în timp

tracarată de măsurile adoptate de aceleași guverne pentru combaterea inflației; inflația, la rîndul ei, contribuie la menținerea climatului de rețineră în domeniul investițiilor, ceea ce frînează învierea activității economice — condiție a resorbirii, cel puțin parțiale, a șomerilor.

Cuba: innoiri în comerțul exterior

DUPĂ CUM RELEVĂ publicația *Economia y desarrollo*, rolul comerțului exterior în dezvoltarea economiei cubaneze a sporit continuu în ultimele două decenii, ritmul de creștere a exportului și a importului (de 10—11% în medie pe an) devansînd pe cel al produsului național brut. În timp ce structura geografică a comerțului exterior al Cubei a suferit modificări radicale (schimbările cu țările socialiste — practic inexistente înainte de victoria revoluției populare — au ajuns să reprezinte 80—85% la sfîrșitul deceniului trecut), structura sa pe grupe de mărfuri a cunoscut schimbări mai puțin importante, principalul capitol al exporturilor cubaneze constituindu-l, în continuare, produsele alimentare.

Se apreciază că cele mai raționale orientări în specializarea economiei cubaneze, inclusiv pentru dezvoltarea permanentă a comerțului său exterior, sînt: producția de zahăr, nichel și citrice (destinate îndeosebi exportului în țările socialiste); dezvoltarea unor noi ramuri ale industriei, care să valorifice deșeurile rezultate din industria zahărului și cea a nichelului, a ramu-

rilor industriale cu un grad redus de energointensivitate (textilă, de confecții, electronică); crearea industriei constructoare de mașini agricole (inclusiv în vederea exportului acestora în țări în curs de dezvoltare); edificarea unei rețele cuprinzătoare de instituții științifice pentru studierea posibilităților de fabricare a unor mărfuri destinate țărilor din zona tropicală.

Ridicarea calității în construcția de mașini

REFERINDU-SE la previziunile asupra dezvoltării tehnologiilor în ramura construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor în următoarele două decenii, revista elvețiană *Maschinenbau* apreciază că această dezvoltare va trebui să urmărească două obiective prioritare, și anume: îmbunătățirea calității produselor și reducerea cheltuielilor pentru materii prime, energie, a celor de muncă și de investiții.

Orizonturi noi deschide în acest sens perfecționarea tehnicilor de măsurat respectiv aplicarea noilor metode de măsurare a caracteristicilor geometrice ale produselor, cu ajutorul calculatoarelor electronice. Concepția actuală de

Revista ECONOMICA

Ediția de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 20 din 21 mai 1982

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice. Acțiuni convergente pentru sporirea producției de metale neferoase (Gh. Drăghici) 1
- Creșterea rentabilității la baza auto-gestiunii (Al. Gheorghiu, M. Cristea, Gh. Vâlceanu, N. Șufană) 3
- Exigențe ale extinderii gestiunii calității produselor (Dan Anghel Constantinescu) 5
- Valorificarea deplină a resurselor agriculturii (Ovidiu Popescu) 7
- Pregătirea cadrelor din agricultură în deplină concordanță cu necesitățile producției (Alexandru Ignat) 9
- Participarea României la colaborarea tehnico-științifică, cu țările membre ale C.A.E.R. (Aurelia Resiga) 11

ȘTIINȚĂ — TEHNOLOGIE — EFICIENȚĂ

- Impactul progresului tehnic asupra reducerii costurilor și consumurilor materiale (Petre Rotaru) 13
- Polifuncționalitatea — mijloc de economisire a resurselor (Gheorghe Manea) 13

CONDUCERE ● ORGANIZARE

- Fundamentarea pe principii economice a normelor de muncă (P. Frujină) 15
- Tribuna „R.E.” 16

TEORII-IDEI

- Sisteme mari: teorie și aplicații (II) (Florin Stănculescu) 18
- Un valoros instrument de lucru elaborat de UNESCO. Criterii și sisteme de indicatori sociali (Roman Moldovan) 20
- Școli ● curente ● economiști. Interpretări ale „teoriei ocupării forței de muncă” în doctrinele occidentale (II) (Eufrosina Ionescu) 22

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂMÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Investițiile și eficiența lor (Ion Trăisțaru) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Pe marginea recentei reuniuni a F.M.I. Coordonate ale depășirii dificultăților din economia mondială (Radu Negrea) 26
- Ciclurile lungi în economia capitalistă (N.S. Stănescu) 27
- Tendințe — conjuncturi. Republica Arabă Siriană: industrializarea — o preocupare prioritară (N.L. Oss) 29
- Priorități și orientări în dezvoltarea economică 30
- Mondorama 31

ÎN SUPLEMENTUL NUMĂRULUI: Relații financiar-valutare și comerciale internaționale

IN THIS ISSUE

- Increased profitability through self-management (Al. Gheorghiu, M. Cristea, Gh. Vâlceanu, N. Șufană) 3
- Personnel training in agriculture, according to the requirements of the production (Alexandru Ignat) 9
- Large-scale systems: theory and applications (II) (Florin Stănculescu) 18
- A valuable working instrument elaborated by UNESCO. Criteria and systems of social indicators (Roman Moldovan) 20
- Schools ● trends ● economists. Interpretations of the “theory of the labour force employment” in the western doctrines (II) (Eufrosina Ionescu) 22
- On the recent meeting of the I.M.F. Coordinates overcome difficulties in the world economy (Radu Negrea) 26
- Long business cycles in the capitalist economy (N. S. Stănescu) 27

DANS LE NUMÉRO

- L'accroissement de la rentabilité sur la base de l'autogestion (Al. Gheorghiu, M. Cristea, Gh. Vâlceanu, N. Șufană) 3
- La formation des cadres dans l'agriculture en concordance avec les besoins de la production (Alexandru Ignat) 9
- Les grands systèmes: théorie et applications (II) (Florin Stănculescu) 18
- Un précieux instrument de travail élaboré par l'UNESCO. Critères et systèmes d'indicateurs sociaux (Roman Moldovan) 20
- Ecoles ● courants ● économistes. Interprétations de la théorie de l'emploi de la main d'oeuvre dans les doctrines occidentales (II) (Eufrosina Ionescu) 22
- En marge de la récente réunion du F.M.I. Coordonnées pour dépasser les difficultés de l'économie mondiale (Radu Negrea) 26
- Les cycles longs dans l'économie capitaliste (N.S. Stănescu) 27

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Рост рентабельности в основу хозяйсчета (Ал. Георгиу, М. Кристя, Г. Вълчану, Н. Шуфану) 3
- Подготовка кадров для сельского хозяйства в полном соответствии с потребностями производства (Александру Игнат) 9
- Крупные системы: теория и применения (II) (Флорин Стăнцулеску) 18
- Ценный рабочий инструмент, разработанный ЮНЕСКО. Критерии и системы социальных показателей (Роман Молдован) 20
- Школы ● течения ● экономисты. Толкования «теории занятости рабочей силы» в западных доктринах (II) (Еуфросина Ионеску) 22
- По поводу недавнего заседания М. В. Ф. — Координаты устранения трудностей в мировой экономике (Раду Негреа) 26
- Длительные циклы в капиталистической экономике (Н.С. Стăнеску) 27

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, — cod 70 159, București.

Redacția și administrația: 70 159, București, Bd. Magheru nr. 28—30 etaj 1, sectorul 1. Cont I.S.I.A.P. 615 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1 București. Tiparul: Combinatul Poligrafic „Casa Școltilor”

15 MAI

15 IUNIE

LUNA CADOURILOR PENTRU COPII

- Noi modele de confecții
- Noi modele de tricotaje
- Noi modele de încălțăminte

Pentru copiii dv., pentru bucuria lor, vizitați în aceste zile magazinele comerțului de stat !

În fiecare an, LUNA CADOURILOR pentru copii este un bun prilej de a completa garderoba de vară a copiilor cu cele mai noi modele de confecții, tricotaje și încălțăminte.

ȚESĂTURI DECORATIVE

din fire groase

de in și cînepă

În magazinele Unirea, Victoria, Bucur-Obor și București au fost puse în vânzare țesăturile decorative TEXTINA și OINA, cu aspect plăcut și rezistență ridicată la uzură, ce pot fi utilizate la tapetarea pereților sau la confecționarea draperiilor, tapițeriilor, huselor pentru mașină.

Într-o gamă bogată de modele și poziții coloristice, țesăturile decorative TEXTINA și OINA vă oferă posibilitatea să vă amenați un interior modern, plăcut, cochet.